

A-11-285

OP ~~PR~~ SE DX

LAURENTII

GAMBARAE

R. 3339

BRIXIANI

RERUM SACRARUM

Libri Tres.

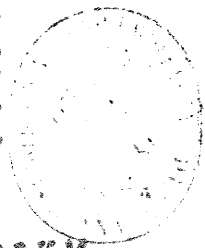
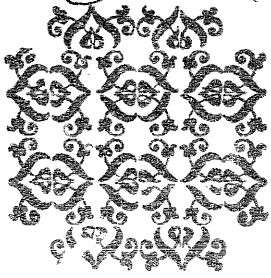
IDYLLIORVM

LIBER. VNVS

EDITIO. COPIOSIOR

De Coll. de la Comp. de St. de Granada.

BBE

PERMISSV SUPERIORVM.

ROMAE,

Apud Vincentium Accoleum.

M. D. LXXXII.

JACOBUS PACTUS
Siculus Mamertinus

AD LAURENTIVM
GAMBARAM.

Falsò olim sacros dixerunt secula vates
Impia; qui turpes, qui res cecinere profanas:
Fictaq; carminibus celebrarunt numina vanis:
At tu Cælicolas toto qui pectore, Patremque
Aeternū celebras per sacra hæc carmina; verè
Es sacer; æternamq; mereris Gambara laudè.

*Si quid imprudèter fortasse dixerò, quod
ab Ecclesiæ Romanæ doctrina, vel consuetu-
dine sit alienum, id præter animi mei senten-
tiam dictum, indictum esse volo: meque, scrip-
taeque meae omnia eiusdem Ecclesiæ iudicio,
& correctioni subijcio.*

Laur. Gamb. Brix.

LAVRENTII
 CAMBARAE
 BRIXIANI

RERUM SACRARUM
 LIBER PRIMVS.

ARGVMENTVM.

Precatur Deum, vt sibi adsit res sacras scribenti ius
 su Alexandri Cardinalis Farnesij.

*V*mmè Pater, qui Cælum ingens, ter-
 ramque creasti,
 Et Solem, Lunæque globum, fulgen-
 tiaque astra:
 Formastique hominem ex limo; cui
 subdere uisum
 Cuncta fuit, quæ terra creat, quæque

educat equor:

Et quæ pascuntur uirides animalia siluas.

Tu rege me ignarumque via, rerumque sacrarum;
 Ut laude insigni possim super aethera ferre,
 Qui Christi ob nomen penas subiere, necemque.
 Teque mihi canere immensi da conditor orbis;
 Unigenamque tuum, & vestri modo numinis auram.

Inclyte Farnesi magnis exercite rebus,
 Decurre hunc una mecum (tua iussa) laborem:
 Qui non, ut quondam: nautas, victosque gigantes,
 Et falso mutata nouas in corpora formas:
 Venantesque viros siluis, Moscumque, Bionemque,
 In quibus haud verbum curavi reddere verbo,
 (Tradidimus rapidis que sponte poemata flammis)

Sed templi media positus testudine carmen
 Aeterno meditor Patri, rerumque parenti.
 Vos vero dilecta olim secedite Nymphae.
 Tercentumque Ioues, & numina falsa valete:
 Cumque tuis calamis valeas o semicaper Pan:
 Fluminaque alta tuis valeant celebrata poetis:
 Et vestro o Musae comites vos addite Phabo.
 Non ope Pieridum indigeo, nec Apollinis aura.
 Christus erit nostri princeps, & carminis auctor.
 Carminibusque deos vatium de more, deasque,
 (Quos gens prisca olim coluit, gens inscia recti)
 Inseruisse meis vltro me paenitet; & tot
 Ocia me incassum quondam triuisse canendo.
 Nunc veniam supplex oro: tu parce precanti
 Ob nomen Pater alme tuum, culpamque remitte:
 atque tui cape primitias, fructusque coloni;
 Quod tota nunc mente petit: nunc dirige nostras
 Per pelagus Pater alme vias: da sistere portis
 Naufraga vela; volensque tuo nos numine serua.

Namque vides quantis terra, pelagoque periculis
 Iacta.

Iactemur: quanti nunc sint toto orbe tumultus:
 Perque vrbes Latias pestis sauiſſima ſerpiſ:
 Et ſecum fert exitium, ſecum improba ſauam
 Mortem homini, cladem pecori, rebusque ruinaſ,
 Et niſi ſuccuras nobis; iam plura vacabunt
 Teſta viris, & erunt vacui cultoribus agri:
 Nos alias miſeri longe migrabimus oras .

Parte alia anguſti feruet maris Helleſponti
 Vnda; & arenosuſ prætexunt mille triremes
 Littus: & excidium nobis, ſtragemque minantur.
 Cum Zephyri ſtabunt aura; tu has Chriſte profundo
 Mergere rates; cum proſcindent freta ſeruیدا curſu;
 Atque iter in Latium multo cum milite tendent .
 Nam canimus te præſidium, præſensque fuiſſe
 Robur in Ionio dum ponto fregimus hoſtem,
 Hoſtem animis nimium fidentem & puppibus æreis:
 Victoresque domum, & læti ſpolia ampla, ducesque
 Rettulimus: da quod populus tuus inſuper orat,
 Et petit: vt poſthac numquam ſe iactet amarus
 Hoſtis pugnando terra viciffe, marique:
 Dicat & inſultans. Deus illos liquit, & ultra
 Illius non dextra tegit, nec pugnat, at omnem
 Iſmariam poſthac primo in certamine claſſem,
 Armaque, pugnantesque viror vaſto obrue ponto.
 Inſtructaque inuent illum non mille triremes,
 Bellantum non mille acies: ſed victus in armis
 Occumbat; tingatque ſuo freta ſalſa cruore.

6 DE RERVM SAC.
IN
ANNVNCIATIONEM

B. MARIAE VIRGINIS.

ARGVMENTVM.

Deus non immemor eorum quę patribus nostris fuerat pollicitus, ministrũ celestem misit; qui Marię nunciaret, diuinum verbũ ex ea carnem, salua ipsius virginitate, suscepturum. Cui iucundissimo nuncio illico, vbi Maria assensa est, Deum in utero cõcepit.

VER erat, & tepidos ducebant sidera soles:
Frondebis atque nouis se se, viridique colore
Vestibant nemora; & tellus latata recentem.
Ob partum gremio terrestria sidera alebat.
Mira: exercebant volucres dulcedine cantus,
Desuetos ob longam hiemem, & mala frigora brumę.

Cum Deus omnipotens versans promissa sub alto
Pectore, quę dederat patribus; qui velsa colebant
Oppida Iudę, & ripas Iordanis, & urbes
Vicinas: cali statuit demittere ab arce
Acqualem sibi progeniem. mora nulla, minister,
Aeterni qui tunc ferret mandata parentis,
Astilit, & nitidum scindens gemmantibus alis
Aethera deuenit Galilę ad Virginis ades
Exigua: mox exequitur mandata, Mariamque
Alloquitur (quę tunc vatem, de more, legebat:
Regali quondam qui oriturum stirpe canebat
Davidis intacto ex vtero, & sine labe pudoris
Virginei infantem Iesum) Salue aetheris ingens
Gloria: namque in te summi est diffusa parentis

Gratia

Gratia: & est tecum Dominus Deus. illa repente
 Obstupuit, dictis animum turbata loquentis
 Talia quae secum dum mente excoluit; ab oris
 Interpres missus caeli, sic ora resoluit.

Parce metu, Virgo ante alias accepta parenti
 Aeterno: tu concipies latissima prolem
 Aetheream, nono paries quam mense, uocabisque
 Haec, Iesum: qui magnus erit, summiq; parentis
 Vnica dicetur proles; sceptrumq; tenebit
 Dauidis, inque domo Iacob dominabitur: & non
 Meta erit illius regni. tunc aurea virgo
 Credidit: & dixit. rationem esse, modumque,
 Quo sint haec uentura mihi: teque insuper oro
 Ne dubiam, incertamque tuo sermone relinquant:
 Nam mihi uirginitas est cordi certa; Deo quam
 Rectori quondam ipsa animoque, & mente sacraui
 Paruula; cum primum rationis signa subirem.

Tum sic ueridico respondit nuncius ore.
 Ipse superueniet diuinus Spiritus in te,
 Atque te obumbrabit uirtus excelsa, tegetque;
 Fecundamque aluum (dictu mirabile) reddet.

Sic Rex aethereus intra tua uiscera sumet
 Humanos artus; uteroque exibat in auras
 Virgineo: dehinc terrenis habitabit in oris;
 Quodque tua sanctum pura egredietur ab aluo;
 Aeterni patris dicetur filius: & nunc
 Fert utero promissam olim cognata uirilem
 Elisabet tua iam sobolem; procedit & illi
 Inualidę hic mensis sextus; quamquam illa sit tuo
 Iam pridem confecta graui, sterilisque uocetur.
 Nec mirum d' Virgo, quia res nulla omnipotenti est
 Ardua, difficilisque Deo, qui cuncta creauit

DE RERVM SAC.

Ex nihilo: teque vlllo etiam sine femine matrem

Efficiet: tunc sic excepit regia Virgo.

En Domini ancilla: hæc ero iam compleat in me

Dista Deus, superis qui te demisit ab oris.

Tunc patris æterni dilecta in Virginis aluo

Vnica progenies humanos induit artus.

INVISITATIONEM

B. MARIE VIRGINIS.

Ad Cæsarem Gambaram Io: Francisci F.

Episcopum Terdonensem.

ARGVMENTVM.

Maria, cum ex cælesti nuncio cognouisset, Elisabet ætate iam graui, ac sterili concepisse: eam inuisit. Narrantur, quæ Elisabet Spiritu sancto repleta in Mariæ laudem dixerit: quæque ei Maria, omnia in laudem Dei conuertens, responderit.

DVM tu Terdonem populum, venerande, gubernas
Gambara: cui cura est sacrarum credita rerum:
Qui tibi commissas mala gramina pascere siluis
Non permittis oues, duce te: taxine sub vmbra
(Iria qua riguis sæcundat cur sibus agros)
Ducere funerea somnos: precor accipe, quæ nunc
Virginis in laudem cecini: supplexque precari
Sis memor assidue Patrem, qui cuncta regitque,
Et fouet; vt longè strepitantia conterat arma:
In nos Turca ferox cum primum castra mouebit.

Tuq;

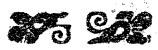
Tuq; rates defende tuas ò Christe, tua quę
Bellantur pelago pro religione, ruuntque
In sęua arma tuo pro nomine; nosque gementes
Respice præteritas clades, venturaque damna.

Intacta postquam sobolem concepit in aluo
Aetheream Virgo Solymis prælata puellis,
Atque magis dilecta Deo (qui eduxit ab oris
Hebręum Pharijs populum; Pharaonis & arma
Immersit pelago) memor & quę dixerat olim
Nuncius æthereo cali demissus Olympo:
Constituit celsos Iudęa ascendere montes:
Atque etate grauem cognatam visere: quę tunc
Progeniem (mirum) sterili gestabat in aluo;
Quam numquam ob senium poterant sperare parentes.
Sic olim iustum Dominus miseratus Abrahamum;
Et sine pignoribus sterili connubia Rachel;
Vtrique heredem indulsit, purissima Virgo
Actutum comitante Deo; quem lata ferebat
Ipsa Maria vtero, properans montana petiuit;
Elisabetque ingressa domum, de more, salutat:
Atque vbi iunxerunt dextras, colloque dederunt
Brachia: tum proles latitans sub ventre senili
Aduentum sensit Christi: exultauit & intra
Viscera: sed perflata fuit cum numine mater
Elisabet, nouitque Dei mysteria, dixit.

O virgo gentis Iudęę haud gloria tantum,
Sed cęli decus æternum: tu testis subire
Es famulæ dignata tuæ: qua ventre Deumque,
Atque hominem grauido portas sine labe pudoris
Inta cęli: en postquam fudisti pectore vocem;
Læticia puer actutum persusus in aluo
Gestijt, atque nouos sensi sub pectore motus.

Et quoniam mandata Dei; qua detulit alto
 Aliger è celo iuuenis tibi, credidit vltro
 Mens tua, nil dubitans : omnes te laudibus olim
 Astra super tollent gentes; que littus Eoum,
 Hesperiumque colunt: nec erunt dicta irrita Patris
 Aeterni: sed eris omni admirabilis tuo.

Tunc Virgo his dictis mentem letata, animumque,
 Talibus ora modis soluit. tu conditor alti
 Aetheris, & terre, meus hic te spiritus à te
 Dependens cumulat laude: & iam numine plenus
 Ipse tuo longe exultat: quia magnus Olympo
 Me me humilem ancillam omnipotens respexit ab alto :
 Propterea dicent venientia secla beatam
 Fæmineam me stirpem inter: concessit enim Rex
 Magna potens mihi dona vltro : sanctumque vocabunt
 Perpetuo illius nomen: nec limite clausa
 Vlo erit illius pietas metuentibus ipsum.
 Quin etiam fastu, atque animis, vel diuite regno
 Elatos dextra infernas detrusit ad umbras:
 Affluere atque humiles opibus dedit ille, & egenos
 Haud aluit parco victu. dehinc reppulit auro,
 Et latis dites fundis, promissaque uoluens
 Olim animo patribus nostris, sobolique futuræ,
 Suscepit populum clara de stirpe parentum
 Ducentem genus egregium. sic fata, morata est
 Elisabeth tectis: ter Lunæ cornua donec
 Orbe nouo coiere simul: mox læta recessit,
 Atque viam carpens patrias deuenit ad ades.

L I B E R I I
IN NATALEM DOMINI
Ad Alexandrum Farnesium Card.

A R G V M E N T V M

Ioseph cum Maria pragnante in Bethleem venit: vt ex
edicto, nomen suum, ac familiam profiteretur. quo
loco incolumi, virginitate Maria Christum peperit:
quem mox vicini pastores caelesti nuncio moni-
ti adorauerunt.

NON voco vos Musaratum figmenta secuta:
Sunt etenim penitus qua dicam incognita uobis.
Christus erit nostri princeps, & carminis auctor:
Quem tellus colit, & celsi plaga lucida caeli:
Quem semper pennata cohors circumuolat; & cui
Gaudentes plaudunt manibus cum carmina dicunt.
Vos memorate manus Medae sanguine tintas
Natorum, fratrisque: simul bella impia fratrum:
Quos Thebana tulit tellus in luminis auras:
Ne nos quod canimus incestet fasque, piumpque
Musa suo celebrans inhonesto carmine laudes.

Tu vero nostri columen, rerumque mearum
Praesidium Farnesi ingens, nunc perlege, qua iam
In Mariae partum cecini, qua sola Deumque,
Atque hominem dedit in lucem; nostraeque salutis
Auctorem certum peperit, rerumque parentem.
Farnesi, ipse igitur referam, te iudice, quem non
Haec fugiunt arcana, legis nam saepe sacrorum
Scripta patrum, & uoluis fidei fundamina nostra.
Tendebat; cum iam rediens bruma aspera montesque,
Atque

10 DE R E R V M S A C.

Atque vrbes, camposque simul nix alta tegebat:
 In Bethlem Iuda sola cum coninge Ioseph,
 Regali referens deductam à sanguine gentem;
 Cum pax aquoreos tractus, terrasque colebat;
 Describi Augustus nam tunc mandauerat omnes

Inflarent sed cum iam debita tempora partus
 Virginei; hospitioque locus cum non foret vllus,
 Ob gentem innumeram, qua tunc properabat ad urbē,
 Praside Cyrino Syria, vt nomenque, genusque
 Ederet ipsa suum: subierunt protinus ambo
 Desertam, atque humilem sedem ingredientibus, hicq;
 Infantem haud laeso peperit Maria alma pudore,
 Cum medio cursu iam sidera voluebantur;
 Fessaque carpebant dulces animalia somnos,
 Qua nemora alta colunt, seu stagna, marisque profunda
 Exesas cautes: & agri, siluæque silebant.

Vt rubus ardebat miro circumdatus igni:
 Egregius factis Moses quem vidit ab vlla
 Non tamen exustum flamma: sic illa reluxit
 Post partum inuiolata, nec vllum passa dolorem.
 At postquam puerum peperit sanctissima virgo:
 E summo lux clara polo demissa repleuit
 Obscurum stabulum, & cæcis nox atra fugatis
 Effulsit tenebris: mage quam si sole recenti
 Mane foret persusa nouo: circumque canentum
 Audita aligerum uoces, & plausibus ather
 Insonuit, celoque ignes micuere sereno,

Tunc lætata nouo Galilea puerpera partu,
 Non visu se explere potest, iuuat vsque morari:
 Humanaque Deum admirans sub imagine, supplex
 Infantem æn: ran: vlnis complectitur, insitque.

O salue humani generis spes vna, salusque,

Digne

Digne puer regnare polo: te non tenet aula,
 Nec muros aula tegunt; non regia pubes
 Te natum obseruat regem: sed nasceris anro,
 Quo tener ethereas sudisti in luminis auras
 Vagitus inter duo bruta animalia; vilique
 Effultus stipula durum prae sepe cubile
 Dat tibi pro molli strato, non murice amictus
 Te fouet incoctus Tyrio: non fascia puro
 Intertexta vics auro; quas scemina Coa
 Disposuit: sed te vilis circumdat amictus.
 Tu vero ante alios totis que gaudia terris
 Expectate dabis; quas grates ipsa rependam,
 Vt mater tua sim: demque vbera nunc tibi nate,
 Nate Deo Deus ipse, poli cui regia paret?

Sic virgo vultum roseo suffusa rubore
 Auctorem peperisse suum letatur: at ille
 Attollens oculos ad dulcia verba parentis;
 In matris tacitum inspirat noua gaudia postus.
 Dumque acies geminas admirabunda teneret
 In puerum humano sub corpore numen habentem;
 Assistit pennata cohors pastoribus alta
 Arce poli demissa; canuntque per aera dulces
 Ore mados; latique mapalia lumine multo
 Pastorum lustrant, qui tempore noctis agebant
 Excubias: pecudumque greges, armenta superque:
 Pectoribus quorum terrorem iniecerat atras
 Per noctis lux illa prius non visa tenebras;
 Totque chori aligerum celi per inania cantus
 Edentes illos iuxta. cunctantur, & haerent
 Pastores, trepidique suis in ouilibus astant.
 Vnus at illorum, cælo dum pendet in alto,

Balantur

Balantum tali compellat voce magistros.

Ne vos pastores ouium timor urgeat ullus:
 Namque ego ab etherea sum missus nuncius arce:
 Ut vobis (nec vana loquor) noua gaudia pandam.
 Infantem peperit Virgo sub paupere recto
 Sub noctem hanc me diam; quem tot cecinere vicissim
 Veridici uates uenturum in luminis auras:
 Qui genus humanum celi deducet & alta
 Atria; uestrorum & tollet peccata parentum:
 Eductum & tenebris populum mox transferet almam
 In lucem; celi que domos, optataque regna.
 Ite alacres, tantosque metus deponite uos &
 Pastores; quibus est concessum cernere primum
 Virgineo ex utero ad presepia uilia natum
 Regemque, genitumque Deo, mortalia membra
 Indutum, cum sit Deus immortalis. at illi
 Verterunt iter ad tanti cunabula Regis.
 Ut uenere, uident diuini signa decoris
 In puero: seniorque illorum uersus ad illos,
 Hic puer est Deus, & socij, celestibus oris
 Deducens genus egregium: mox lumina uertens
 Ad matrem: felix, inquit, Virgo incluta: namque
 Non uultus tibi mortalis (nec fallor) & ipsa
 Non hominem tua uox sonat, o sanctissima Virgo.
 Nos quoque felices, erimus, quibus ora tueri
 Concessit Pater omnipotens sub tegmine agresti
 Infantis, teque ante alios uidisse parentem;
 Alipedumque choros iuuenum aspexisse: domumque
 Hanc humilem supra Patris, nati que canentum
 Certatim tantas non uno carmine laudes.

His dictis, humiles, & trique ex ordine, flexo
 Poplite adorarunt puerum, rerumque parentem:

*Sed cum pallerent nondum uaga sydera, ob ortus
Purpureos Solis, rediere in virgea septa,
Sat notum per iter campis, lætique uicissim
Perpetua æternum celebrarunt laude parentem*

IN EPIPHANIAM
DOMINI.

Ad Alexandrum Rufinum Romanum.

ARGUMENTVM.

Dicit eo die tria contigisse miranda. Et Christum à
Magis fuisse adoratum, & à Ioanne baptizatum: &
aquam ab eo in nuptijs in uinum conuersam. Dein
de ad Magos rediens, dicit. Eos, Christum adoru-
ros uenisse primum Hierosolymam; deinde ab He-
rode in Bethleem missos: ubi Christum & adora-
uerunt, & allatis muneribus donauerunt.

HÆC Rufine dies summo est gratissima celo:
Qua canimus Christū infantem sub paupere tecto
Cum uidere Magi; & puero tria dona tulere:
Quos stella. Eois radians perduxit ab oris.
Hac sua membra etiam Christus Iordanis in unda
Luce sacra tingens, mortalia vulnera lauit:
Et nostras remouens culpas, primique parentis
Commissum cunctis caelestia regna reclusit.
Hac etiam conuertit aquas in uitea (mirum)
Pocula, conuiuas inter, tedaque iugales.
Ipse Magos referam ductos à sidere ad urbem

Qua

Qua Christum dederat virgo sanctissima partu.

Hesperijs fama, Eois & didita terris
 Detulerat regnatorem terraque, marisque
 Vitales hausisse auras prope fluminis undam
 Ante alias gratam gustu Iordanis amani:
 Tres liquere Magi multis comitantibus oras,
 Exorients Sol ante alias quas lumine primo
 Illustrat; densasque fugat per inane tenebras
 Qui rerum varios casus, & sidera norant:
 (Non famam, ast veterum uatum monumenta secuti)
 Stella quibus monstrauit iter non cognita calo
 Insolita splendore nitens pulcherrima visu
 Ante alios astrorum ignes & corpore maior
 Effulgens; puero venissent limina donec;
 Parua quidem: sed qua terra, pontique tenerent
 Hospitio Dominum regali ab origine natum.
 Hi primum Solymorum arces venerere, premebat
 Quas tunc imperio nulli feritate secundus,
 Agrestique animo Herodes; sed emque requirunt
 Qua superas cali Christus prodisset in auras,
 Has verò vt spargi voces audiuit iniquus
 Herodes; sensitque noui incunabula Regis:
 Territus obstupuit: mox in diuersa trahebat
 Infelix animum dubium: namque ille putabat
 Limina se pelli nato sub Principe; quem tot
 Venturum vates cecinere. atque hæc vbi secum
 Euoluit: iubet ipse Magos in celsa vocari
 Atria Migdonijs centum subnixa columnis:
 Atque illos statuens media testudine testæ
 Dicite vos, qua causa via? quo tenditis? & quid
 Queritis his nostris regionibus? inquit. at vnus
 Ille senior defixens lumina terra,

Conclatusq̄, moram exiguam facit, oraq̄, contra
Sustulit Herodem, breuiterq̄, hæc edidit ore.

Non errore via, casuue has venimus oras:
Stella viam è celo nobis monstrauit aperto:
Huc alacres animis ferimur, vatunq̄, sacrorum
Veridicis olim dictis, & lumine tanti
Sideris; vt Regem liceat spectare potente in
Terrarum, cæliq̄, Deum: quem tempore longo
Tot per terrarum tractus, tot perq̄, labores
Quarimus; vt meritos Regi impendamus honores:
Donaque nobiscum tulimus, offerre parati
Huic puero. mora nulla, vocat clam in tecta tyrannus
Sacrarum rerum primos, templique ministros:
Et querit quibus ille puer nascatur in oris:
Quem Christum appellant vatum monimenta piorum.

Talia primores templi responsa dederunt.
In Bethlem nasci Christum: sit mœnibus illa
Parua licet. tunc dissimulans rex talibus insit.

O gens ante alias felix, quibus ora tueri
Concessum est nati Regis, cui seruiet ingens
Orbis, & ætherei tractus, pelagusque profundum;
Atque per innumeras deduci à sidere terras.
Ite agite o memores nostri: vestro mihi grata
Nuncia ferte precor reditu; latentis vt almos
Conspiciam pueri uultus, & latus adorem:
Dignaque dona feram mecum, nec plura locutus:
Sed dextra, leuaque manu deduxit ad alta
Limina regalis tecti; nunc dulcibus illos
Colloquijs, & nunc promisso munere mulcens.

Vt liquere Magi regemque, domumque superbam;
Ad Bethlem lati contendunt mœnia parue.
Tunc subito, emicuit stellæ iubar, atque iter omne

B Flamini

*Flammis signavit solutis; ad limina donec
 Virginis adueneres: suo nam prauia cursu
 Stella micans monstrabat iter: fidusque secuti
 Optatum reuere locum: nam constitit astrum
 Virginei partus supra (mirabile) tectum,
 Huc puerum ingressi submisso poplite adorant:
 Et puero obtulerunt alacres sua munera; Regi
 Dant aurum; feralem homini dant munere myrrham;
 Vt vero dant thura Deo: dehinc nocte quietem
 Per placidam admoniti e celo, non iussa facesunt
 Herodis: magno infantis nam numine freri,
 Ad notas rediere, alio sed tramite, sedes.*

IN SANCTOS MAGOS

Ad Thomam Aldobrandinum Siluestri F.

ARGVMENTVM.

Orat sanctos illos Magos, vt pro salute nostra Deum
 precentur.

FELICES saluete Magi: quos prauia calo
 Stella viam docuit magni ad praepe Tonantis:
 Quem partu dedit in lucem Galilæia Virgo,
 Non longè quæ Iordanis sacra uoluitur vnda.
 Vos, oro vt sicut tecto vidistis agresti
 Infantem positum, vita, nostræque salutis
 Auctorem: celsa Christus cum sede sedebit;
 Cumque tûba totus clangore remugiet æther,
 Confestimque anima in sua corpora prima redibunt;
 Perpendet quas iudicio iustissimus acri:

Vnicui-

*Vnicuique suo infligens pro crimine pœnas:
 Dignaque pro meritis persolvens prœmia iustis:
 Sic olim liceat nobis hunc cernere eundem
 Tranantem solisque vias, calique tenentem
 Atria: nosque vnâ secum super athera tollat:
 Et statuatur, iusti qua fulgent haud secus ac Sol:
 Adiutos precibus vestris, & virginis almę;
 Progeniem superas qua talem effudit in auras.*

*Scriptimus hæc tibi pauca tuo dulcissime iussu
 O Thoma: qua non Musa, non vanus Apollo
 Dictauit: sed blanda Dei spirantis in aures
 Aura meas, aura è cælo demissa sereno.*

IN PURIFICATIONEM

B. M A R I A E V I R G I N I S .

A R G V M E N T V M .

Maria virgo quadragesimo à partu die abiit Hierusalem: cum Ioseph: vt, secundum legem, puerum Domino sisterent. referuntur quæ Symeon viso puero diuino numine afflatus dixerit.

Sol quadraginta cursu peragrauerat orbis;
 Saluatorem hominum postquam sanctissima virgo,
 Auctorem & lucis peperit; cum coniuge venit
 Egregiam Solymorum urbem, non immemor unquam
 Hebręę legis: quę prisco more iubebat
 Infantes offerre pias cum munere ad aras.
 Immunisque foret quamuis ea muneris huius,
 Maiorum veteres ritus tamen ipsa secuta,

Detulit in templum puerum cum coniuge Ioseph.
 Tunc Symeon, Solymos inter quo non erat alter
 Iustior; afflatus diuino numine, sacrum
 Ilicet in templum venit multo obsitus quo.
 Diuine hic aura responsum acceperat annis
 Iam multis, non visurum se limina læti,
 Non gelide mortis faciem; nisi cerneret olim
 Illum; quem toties vates cecinere per annos
 Præteritos Christum Domini: quæ pectore secum
 Cuncta volutabat recolens noctesque, diesque
 Aduentum Christi spatijs instare propinquis.

Vt uero ingressus templum est, viditque Mariam,
 Quæ comitata viro puerum sacram super aram
 Sistebat; pullosque duos, de more, columbæ:
 Continuo agnouit Christum; lateque frequenti
 Exultans plausu, puerum est veneratus, & vlnis
 Infantem accipiens, atque oscula plurima libans;
 Atque hilari exclamans, has fudit pectore voces.

Aduenit promissa dies lætissima seruo
 Magne Pater; qua tu Dominus me carcere vinctum
 Iam pridem duro, in pacem, placidamque quietem
 Dimittas; tu scis, quoniam iam viximus, atque
 Exactos fragilis vitæ protraximus annos:
 Nanque salutare aspexerunt lumina lumen
 Nostra tuum, natum populis, & gentibus illud;
 Quod votis petiere olim, Israelis vt ingens
 Cuncta per ora virum volitet felicibus alis
 Gloria, & excursu percurrat littus vtrumque.

Tunc Maria, & Ioseph intentis auribus astant;
 Quæque super puero audierant mirantur vterque.

L I B E R I. 21
FVGA CHRISTI IN AEGYP-
tum, eiusque reditus.

Ad Fulvium Vrsinum Iulij F.

A R G V M E N T V M.

Postea quam Ioseph cum Christo, & Maria in Aegyp-
tum profectus est: Herodes misit, qui occiderent
pueros, qui in Bethlem, & in eius finibus erant.
Quo impio rege extincto, Ioseph cum Maria, &
puero in Israel regressus, habitavit in Nazaret.

Nunc quoniam nos haud comitari ad fertilis oras
Tendētem Aegypti Christum cū matre, Iosephūq;
Herodis fugeret dum sequi iras minasque,
Possumus, his vna saltem celebrabimus illos
Carminibus, quanquam deductis inclyte Fulvi.
Atque vtinam mihi nunc summi concedat Olympi
Regnator; possim vt præconia digna referre;
Et meritas illi laudes, & reddere nota.

Aeterni qui ferre solet mandata parentis
Alatus Seraphim Iosepho apparuit altum
Per somnum; cum cuncta silent, tacitisque quiescunt
In siluis, stabulisque ferē, carpitque soporem
Optatum mortale genus: mox talibus insit.

Surge age; & Actutum per amica silentia noctis
Carpe viam Aegyptum versus; atque accipe tecum
Et puerum, & pueri matrem: nanque hora propinquat,
Qua rex Herodes nulli feritate secundus
Bethlemijs nuper natum perquirat in oris;

Inuentum vt perimat gladio: versatque sub alto
 Pectore nunc, puerum possit quibus artibus ipsum
 Perdere; tu celerans urbem fuge, dixit: & olli
 Iniecit desiderium sua linquere tecta;
 Exilioque suas sedes mutare, domumque.

Nec mora, cum summo fulgerent sidera celo;
 Vrbe est Bethlemia egressus cum coniuge Ioseph.
 Et puero, trepidansque Aegyptia regna petebat.

Interea infantes teneros mandarat iniquus
 Occidi Herodes: urbis qui tecta colebant
 Bethlemie, & fines circum: sed tenderet oras
 Dum Pharias Ioseph recolens mandata parentis
 Cum matre, atque eius puero: iam maximus alta
 Sidera pulsabat clamor sublatus ad auras
 Faminecum ob sonitum passim per tecta, viasque
 Sed lachrymis sine quis posset, gemituque referro
 Hoc immane nefas, infandumque? athera matres

Altum incendebant vlulatus: illa capillos
 Vnquibus, illa genas scindebat: pars sua pugnis
 Pectora tundebant, pars multo sparsa cruore
 Infantum, perimi ferro per corpus adacto
 Optabant: sociasque suis se se addere natis.
 Tantus erat clamor tota ingeminatus in vrbe.

Herodes post tot scelera exitialia, turpi est
 Consumptus morbo: atque animam cum funderet, ille
 Urbis primores occidi iussit; vt omnis
 Maesta domus foret ob cladem, caedesque suorum:
 Ne possent leti ciues gaudere suam tunc
 Ob mortem: ast essent intenti ducere pompas
 Funereas, & flere suos, & condere terra.
 Humani sitiens adeo fuit ille cruoris;
 Vt post mortem etiam gauderet sanguine: cesso.

Tunc

Tunc Pater atherei Rex, & dominator Olympi
 Aligerum iuuenem Cali demisit ab arce
 Ad Ioseph; qui tunc patrijs velut exul ab oris
 Longè aberrat mœrens, Aegyptiaque arua colebat.
 Vade age; & hæc, inquit, defer mea iussa per auras.
 Et dic Iosepho, vt redeat, secumque reducat
 Cum puero matrem in patriam: quoniam furor, omnisq;
 Ira illaudati Regis concessit, & vltra
 Ne timeat, tenebrosa tenent quem tartara regem;
 Ense mihi aequalem prolem qui perdere ferro
 Quærebat: secuit subito celer ille volatu
 Obscura noctis tenebras, sedemque petiuit
 Iosephi; qui tunc stratis in vilibus altum
 Carpebat somnum: fert & mandata parentis
 Aeterni. Ioseph consurgens brachia tendit
 Ad calum afflatus cælesti, atque excitus aura;
 Deinde Deo grates agit, enarratque parenti
 Somnia, & accipiens puerum cum matre, reliquis
 Aegypti externam sedem, in patriamq; refert se,
 Iamque Palestina reduces confinia terra
 Contigerant; passim cum didita fama ferebat,
 Archelaum regem patrijs considerare regnis,
 Et premere imperio Iudæam. substitit, atque
 Extimuit: Pater omnipotens solatus at illum est:
 Qui somno admonitus Galilææ vertit ad oras
 Latus iter, tenuitque viam cum coniuge ad urbem
 Nazaret; & multos ibi vixit duriter annos.

24 DE RERVM SAC.
INNOCENTVM CAEDES

Ad Hippolytum Aldobrandinum Silue
stri F. Auditorem Rotæ.

ARGVMENTVVM.

Maximam quidem lætitiã attulit Christi natalis cõ
litibus: at ingentem luctum matribus, quæ Bethleẽ
eiusque fines incolebant. Deplorat auctor eorum
necem: refertque varias diuersarum matrum queri
monias, miserabiles illas quidem, sed tamen lectu
iucundas.

Hippolyte euoluis dum sacra volumina legum:
Et populis solers das iura, en accipe carmen.
Iam toties tibi promissum, defensor, amansque
Iustitię, & recti cõlumen: tu perlege quæ iam
Dixerunt misera natorum in funere matres;
Quos frustra ferus, & nulli impietate secundus
Herodes iussit violento occumbere ferro.

Lætitiã perfusus erat sublimis Olympus,
Et chorus alatus iuuenum caelestibus oris
Exultans latè natumq; Patremque canebant;
Cum Virgo peperit vitæ, nostræque salutis
Auctorem Christum: sed luctus matribus ingens
Illis: indictus, Bethles quæ tecta colebant,
Et fines: nam Rex cali in sua regna vocabat
Illarum infantes. hæc olim sacra futuro
Debita erant agno; qui labem sanguine fuso
Tolleret antiquam nostrorum ob prima parentum

Crimina

Crimina (pro ditum facinus) per compita nati,
 Perque domos cecidere. velut confisa bidentum
 Corpora, Iudæi faciunt cum sacra parenti
 Aeterno: magnum exitium, spectacula sæua,
 Sed neque visa prius: en passim stringitur ensis
 Letifer; inde cruor latè aestuat: & tamen illi,
 Quem quærit rex Herodes male perdere, nullam
 Vim tulit: at matres longos per colla capillos
 Discerpunt, crebrisq; implent vlnatibus auras:
 Et misera quantum quærebant condere natos
 Infantes gremio; tantum quoque tendere contra
 Distinctos gladios illi, vultuq; feroces
 Horribili intentare necem. vagitus ad auras
 Undique sublimis fertur per inania cæli,
 Milite cum forti pugnamq; edebat iniquam;
 Nec pugna poterat natum subducere mater.
 Ille traherat atrox infantem; ast illa tenebat
 Cunctorum auxilium implorans hominumq; Patrisq;
 Aeterni, atque oculos lachrymis rorabat amaris:
 Sæue petis, dicens, rigido mea viscera ferro,
 Seruam quæ non tales ego mater in vsus.
 Lac frustra tibi nate dedi, solatia quondam,
 Nunc matri misera dolor ingens. ò vbi vultus
 Siderei, nec non præstantis gratia forme?
 In Libya syrtes tulerunt mea gaudia venti.
 Nunc ego te tantis confossum corpora cerno
 Vulneribus. quid nunc restat mihi? nil nisi luctus,
 Nil nisi & æternus dolor: hæc tua vulnera semper
 Hærebunt animo, cædesque hæc facta per oras
 Bethlemias, donec veniat meta vltima vita.

Ast alia has voces lachrymis dabat intermixtis.
 Vnum tu miles tantum scelerate requiris;

Qui

Qui puer est, vnusque, & iter quo verterer, & qua
 Teſta colat: neſcis, ſeuſ & reperire latentem.
 Illum vnũ hõud vnquam poteris: ſed nunc tamen oẽs
 Das leto, tua proſpiciunt quos lumina natos.

Quem genui ad terram illidĩs, nec commouet vlla
 Te pietas: matrisque dolor, dicebat & illa.

Comprime ſeuẽ manum: non eſt hac victima magno
 Suetã Deo offerri: cum ſunt ſacra annua templo.

At venia eſt atas pueri digniſſima; non hic
 Promeruit ſic occidi ſauiffime miles.

Deſine arenofis, committere ſemina ſulcis.

Quid flores nuper natos ſuccidis? & illos
 Sub pedibus teris, atque hortorum euellis honores.

Mœſta parens alia hac lachrymis dicebat obortis.
 Enſe iſto miſera pectus tranſſige volentis.

Si mea culpa necis cauſa eſt: namque hac mea vita
 Eſt inuiſa mihi nato moriente ſuper Teſ.

Ipſe tuas ſadare manus rex ſanguine noſtro
 Immerito iuſſit: crudelis tu quoque miles.

Crudelis num tu magis, an rex impius ille?
 Impius ille quidem eſt: crudelis tu quoque miles.

Aſt alia infelix tollebat ad æthera vocem.
 Sancte veni puer è cælo demiffè ſupremo;

Veridici vates quem prædixere diu, iam
 Venturum; & te oſtende palam, teque ipſe videndum

Da turbæ huic; quæ te non ceſſat querere: namque
 Te viſo cadet in terram, ſuaque arma reponet.

Incutiet tibi nec quiſquam per membra timorem:
 At pacem orabunt cuncti, & ſua brachia tendent.

IN INNOCENTES.

Celebrat beatos illos pueros, qui primi pro Christo sanguinem fudere, Deinde inuehitur in Herodem: quem dicit apud inferos tantæ impietatis pœnas luere. Deinde per eorum necem Christum obsecrat, vt impendentia à nobis pericula propuifer.

PURPUREI flores saluete, haud quos vagus imber,
 Haud ros nocturnus, non in conualle virenti
 Umbra olim eduxit cœlo capita alta sereno:
 Sanguine sed vestro perfusi, clara tulistis
 Præmia, & ante alios primos meruistis honores.
 Vos Deus ipse suo duram pro nomine mortem
 Oppetere elegit: vos princeps victima Christi:
 Vos olim ornastis siluas, & prata colore
 Purpureo; cui Narcissus, cui purpura cedit:
 Limina nunc, celsique domos decoratis Olympi;
 Et superi vestris incingunt tempora sertis
 Vos quoque felices matres, quibus edere fœtus
 Hos licuit superis gratos, summoque parenti.

Tu verò Herodes pestis emissâ latebris
 Infernis hoc ausu nefas tam triste, iaces nunc
 Infelix fontes inter scelerumque phalangas:
 Hic vbi Sol non luce sua, non Luna tenebras
 Depellunt: vbi flamma vorax, & viuâ per umbras.
 Nigrantes Barathi tetrum dant sulfura odorem:
 Et sumit de te sceleratas impia pœnas
 Gens olim depulsa polo omnipotentis ob iram;
 Cum primas cœli sedes, & Patris honorem
 Posceret æterni; quam tunc cœlestibus oris

Omnipotens genitor barathri detrussit ad umbras.
 Infantes puerorum anima, & felicia cæli
 Agmina & exultant alacres, lætoque fruuntur
 Aeterni Patris aspectu; teque aspra ferentem
 Supplicia aspiciunt, & regna obscura tenentem,
 Nos promi ante tuas aras te Christe precamur
 Infantum pro vagitu, pro sanguine fuso;
 Vt nos iactatos tantarum in turbine rerum,
 Atque inter seui funesta pericula belli
 Defendas pietate tua: namque arida tamquam
 Nubila nos erimus sine te: quæ flatibus acta
 Huc illuc Boreæ magnum per inane feruntur;
 Et tanquam sine luce dies, sine frugibus agri.

FLETVS CHRISTI super Hierusalem.

Ad Ascanium Salimbenum Viterbientem.
Iurisconsultum.

ARGVMENTVM.

Christus Hierosolymam voluptatibus deditam defle-
nit; vt in maximum excidium non multo post in
cursuram.

Christus oliuifero descendens monte per umbras;
 Cum peteret multis circum comitantibus urbem
 Hierusalem; quæ tum dixit, cum cerneret illam
 Delicias inter choreis, epulisque vacantem;
 Salimbene audi: dum frigida Caprarolæ
 Testa colis, loca Farnesio gratissima; cum Sol

Feruet,

Feruet, & arescunt siccis iam faucibus: amnes.

*Venerat alma dies, proprio qua sanguine Christus
Humanum genus à noxa, barathrique profundo
Eriperet, remouens veteris contagia culpæ:*

*Qui Marthæ vt fratrem superas reuocauit ad oras;
Cum Solymam peteret multis comitantibus; urbem*

Aspiciens claram ante alias, opibusque potentem,

Atque frequentantem positis conuiuia mensis;

Et festa. lætas agitantes luce choreas;

Constitit illachrymans; rupitque hanc pectore vocem.

Hierusalem infelix, nescis tempus, & inuicemque

Aduentum, quo tuta fores, & libera ab omni

Pernicie hostili, funesta & cæde tuorum.

Ecce tibi veniet multis adoperta tenebris

Improuisa dies; quæ te, & tua mœnia latè

Euertet; tum strata solo tua tecta iacebunt.

Hierusalem longè infelix. quæ pœna manet te

Aspera, crudelisque; tamen tibi debita: quam non

Effugies, misera ante alias, vrbs inclyta quondam.

Dixit, & ingressus multis comitantibus urbem est.

Hierusalem infelix; quæris quæ perdere mundi

Rectorem: & facies paucis post cæca diebus.

Ecce cades oblita Deum. cædesque tuorum

Ante oculos, stragemque hominum, excidiumq; videbis

Urbisque, templique tui: quin tu quoque tela

Inter, & arma virum pignantum; & corpora cæsa

Strata cades, tanto nec tempora longa supersunt

Excidio; ruet ignis edax tua mœnia, & urbem

In cinerem vertet; nec non pars ipsa superstes

Aerumnis; belloque, alias ducetur in oras;

Seruiet atque alijs dominis. tua dextera quem non

Vatibus è sacris ferro est aggressa: deditque

30 DE RERVM SAC.

Heu: ibili letor: & tellus madefacta cruore est
Innocentia tu non vltra dominaberis: eheu
Heu Solyma infelix: qua nulla beator ante
Vrbs fuit, eterno neque gratior vlla parenti,
Tu seruas patrios mores; que dedere morti
Vitam optas, post tot languentia membra saluti
Reddita, signa etiam post tot manifesta per oras
Iudeas, que tu vidisti ingrata: dabis sed
Ob mentem lauan ipsa acri sub iudice pœnam.
Nec scelerata diu letabere: namque securis
Arboris ad radicem altam est; quam sternere multis
Vulneribus parat ad terram; mox tradere flammis.
Ah quoties voluit, si non, heu, stulta fuisses,
Ipse tuos natos tegere, atque fouere sub alis
Christus: vti gallina suos solet anxia pullos.

IN CHRISTVM IN CRUCE
pendentem.

Ad Læuinum Torrentium Archidiaconum
Leodiensem.

ARGVMENTVM.

Deplorat Christi mortem: enumeratque prodigia, que
in ea facta sunt.

TRISTIA mortales vna vos dicite mecum
Carmina; funereisque intendite frondibus aras:
Nam venit lugenda dies; qua purpureus Sol
Occuluit nitidos picea caligine vultus:

Et mundi hanc molem immensam sine lucerna reliquit:
 Inque duas partes (visu mirabile) velum
 Ingentis templi scissum est, discissaque multis
 Saxa locis; vitaque etiam defuncta piorum
 Corpora multa patrum, tumulis inclusa paternis
 Ad superas rediere auras: tellusque repente
 Illo eodem tremuit moriente inspersa cruore
 Expirantis heri: sacro dum sanguine cernit
 Concretos: crines. & apertum pectus acuta
 Cuspide; & ex spinis Regem nona sexta gerentem.
 Te nunc ad lachrymas, teque ad suspiria vates
 Torrenti Lavine voco. cane tristia necum
 Carmina ob immeritam mortem pendentis Iesu
 In Cruce: & alternis modulans tua pectora dextra
 Tunde manu: Christique alta super arbore vtrasque
 Patris, affixosque pedes nunc aspice ferro:
 Et r' adidum in pectus pendens caput: aspice sacrum
 Sanguine respersum mixto cum pulvere corpus.
 Nos promi ante tuas multis cum fletibus aras
 Christe te adoramus sub sexta tempora lucis.
 Tu nostras dignare preces audire. tuosque
 Aerumnis mersos tantis, rer. imque tumultu
 Ingenti, varioque: premit nam Thracius hostis
 Hinc, illinc effrana virum gens, que colit oras;
 Quas Aquilo tundit spirans strepitantibus alis.
 Te Lavine Deus patrias perducatur ad oras;
 Incolumem; semperque regat; te lucida donec
 Tecta tua fabricata manu, sedesque tenebunt.
 Nec dubita; non te linquet Galilæia Virgo;
 Cuius tu æthereos cecinisti Virginis ortus.
 Vitamque, & sanctos obitus, superisque receptam
 Sedibus ad dextram nati, magnique parentis.

32 DE IERERVMISA C.
IN DIEM PENTECOSTES

Ad Marcum Antonium Amulium Cardin.

ARGVMENTVM.

Quinquagesimo post Christi resurrectionem die, super totam piorum turbam in vnum locum coactam descendit diuinus ille Spiritus ignearum linguarum instar; sedisque super singulos illos. Qui post illum coelestis Spiritus haustum, & omnium linguis, & sine timore vllō Christi nomen praedicabant.

Quinquaginta nitens terris ostenderat ortus
Aurora; & totidem cursu compleuerat orbis;
Carcere perfracto postquam, patribusq; solutis
Victor ab infernis Christus surrexerat oris;
Et clarus celi celsas ascenderat arces:
Famineoq; parens Christi circumdata cœtu;
Et patres numero bissesti, turbaq; multa;
Secreta quae in sede Sion collecta latebat:
Assiduaq; prece expectabant dona magistri
Iam promissa sui; subito cum lux noua circum
Visa polo est, flammaram instar, descendere ab alto
Ingenti strepitu, magnoque immixta fragore,
Et totam lustrare domum: patrumq; supremis
Verticibus visa ardentis considere lingua.

Agnouere Dei numen, promissaq; dona
Bissesti patres, pariterque electa piorum
Turba virum; quibus infusum diuinitus alma est
Aurai atherëum lumen: mox numine pleni
Mentemque pectusque nouo; noua verba ferebant

Ad populum: & mira celebrabant laude parentem
 Aeternam, de natum, & diuini numinis auras.
 Egressisque domo, constanti fronte salutis
 Auctorem magnis referebant vocibus ultro.

Hic aderant variae gentes, linguisque, habituque.
 Quae siluas habitant medorum, & diuitis oras
 Persidis, atque Arabum tractus, & inhospita Ponti
 Littora, quaeque bibunt Tyberini flumen, & undas,
 Quae scindunt Babylonem urbem, Maurusia quaeque
 Arua colunt; arua inframis habitata colonis:
 Quae patrio audierant illos sermone loquentes.

Atque aliquis rerum sacrarum ignarus, & almi
 Occulta virtute Dei venientis ab alto
 Aethere, miratus stupet in nouitate, videt dum
 Talia; & ingenti recta insonuisse fragore;
 Agnoscitque suae distincta vocabula lingua.
 Aduenit tunc ille dies, quem dixerat olim
 Numine caelesti mentem perfusus Ioel:

Quia gens quamuis hausisse hos pocula musti
 Diccret: at postquam diuinum infudit amorem
 Mentibus accensis supremi numinis aura
 Descendens caelo, haud flammam, ferrumque timebant
 Bissen patres, & cetera turba piorum;
 Intrepidi at mortem per vulnera mille petebant,
 Spargentes populis diuini semina verbi.

Vnanimes Christum ante aras oremus Amuli;
 Qui patria decora alta tuis virtutibus auge;
 Pectoribus nostris ille idem spiritus adsit
 Infusus, Domino in seruos demissus ab alto.
 Atque utinam Christus nobis concedat, ut ipsum
 Regnantem caelo possimus cernere nostros
 Post obitus, misera post tanta incommoda vita;

34 **D E R E R V M S A C.**
*Viventem postquam in terris non vidimus ipsum,
 Versantemque homines inter, populosque docentem,
 Iordanis quos irriguis interluit undis.
 Admittasque preces vitinam pater optime nostras:
 Nam furor armorum, & belli longe insonat horror:
 Nostraque crudelis bello quatit oppida miles;
 Et nostrum scindit pelagus iam barbara classis.
 Has ponto tu mergerates: te vindice tanquam
 Sint stipula à ventis agitata; sint velut altis
 Arentes silvæ in saxis, quas flamma perurit;
 Immisissis que furit Boreas violentus habenis:
 In nos qua saeva arma ferunt, bellumque minantur.*

I V D I C I V M E X T R E M V M

Ad Andream Patricium Striceonem
 à Secretis Poloniæ Regis.

A R G V M E N T V M.

Dicit tremendum extremi iudicij diem, enumerans
 multa prodigia illud præcurrentia. Quo die Chri-
 stus magna cum maiestate veniens; hinc piorum be-
 nefacta, illinc impiorum scelera memorabit. Hisque
 æterno igni traditis, illos ad cælestia secum, æterna-
 que gaudia perducet.

A N drea eloquio, linguaque insignis vtraque;
 Cui mens sincera est, & ab omni labe remotas
 Quicq, tuis latium scriptis felicibus ornas
 Sermonem: atque iuvas gentes, qua flumina Batis,
Atque

Atq; Atheisti, Rhodanique bibunt, & fertilis Istri:
 Alta tibi moliris iter ad sidera; & inferis
 Te quoque conspicuum fama caelestibus oris.
 Inspice, quæ nuper cecini de luce tremenda;
 Qua Christus, postquam cuncti in sua membra redibunt,
 Sontibus, atque pijs sua debita præmia reddet.

Mente diem quoties extremum, animoq; reuoluo:
 Cum iudex Christus sublimi sede sedebit;
 Atq; tuba totus clangore remugiet æther,
 Confestimq; animæ in sua corpora quæq; redibunt;
 Perpendet quas iudicio iustissimus acri,
 Vnicuiq; suo infligens pro crimine penas;
 Digna q; pro meritis persoluens præmia iustis:
 Ossa quatit toties gelidus tremor; oraque miris
 Pallent nostræ modis, membris seque implicat horror.

Quis non horrescet, cum toto seniet orbe
 Pestis, dira fames, bellumq; tremorq; sub altis
 Visceribus terræ infusus terrebit vtrumq;
 Littus; & arescent homines; ceu casa securi
 Aestu abies solet in medio: signa ardua flammis,
 Inq; voluta ruent; orbis soluetur in ignes
 Terrificos; voluent maria aspra ad litora fluctus,
 Et totum implebunt resonis stridoribus orbem?

Namq; erit illa dies iræ Dominiq; Deique,
 Non hominis; qui dum totis calor igneus olim
 His terris miseros artus, & membra foueret,
 Quod voluit semper fecit: nam fecerat illum
 Esse sua spontis dum viueret omnipotens Rex,
 Rex cali, terræq; simul, rerumq; creator.
 Sed qui seruariunt summi præcepta parentis,
 Non anxi fas, atque nefas miscere, piique;
 Atq; dolis capere infontes; & matribus arma

Detestata sequi; aut thalamos violare iugales;
 Ignotosq; deos colere, & subuertere leges
 Antiquas; veteresque patrum contemnere mores;
 Instantis non horrescent hi signa ruinae,
 Labentesue astrorum ignes, non murmura ponti
 Insolita, aut rapidis agitata tonitrua ventis.
 Optato aduentu Domini noua gaudia mente
 Concipient, & venisse alacres felicia dicent
 Tempora, qua Christus iustis mortalibus olim
 Prædixit, patrijs vitam dum degeret oris,
 Cum Christus virtute sua nos firmet, opemq;
 Afferat, in rebusq; potens adiutor egenis
 Sit, quæ nos miseros circumstant vndique, & vrgent.

Propterea non nostra timor, non terror habebit
 Pectora, non mentes nostras; licet ilicet omnia
 Ardua terrarum in medium mare transportentur
 Sedibus è proprijs conuulsa, & mixta procellis
 Aequora, terrificisq; notis turbata residant;
 Atq; ardent pelagi vasta cum mole profundum.

Nec nitidus Sol ipse diem, neque Luna corusco
 Lumine luſtrabit noctem, nec sidera calum.
 Deformes hominum facies, mutataque vultus
 Effigies erit (horrendum, ac miserabile visu)
 Nec quisquam formam alterius cognoscet, ab atra
 Perstrictam flamma, atque ferent sine lumine cæci
 Mortales gressum; quales & sæmina primo
 Sueta pati est partu iuuenili atate dolores,
 Illos corripient tales; strepituque sonoro
 Attoniti, & clamore hominum, sonituque tabarum
 Antra petent tenebrosa homini non nota, ferisue;
 Et voce horribili incipient tunc dicere, Vos o
 Aery montes, vos silua his montibus altis

Imposita, vos orupes, vos flumina nata
 Montibus his, nemorumque fera, vos oppida, & vrbes
 Nos super irruite, & vestra tumulate ruina,
 Et nos a facie miseros abscondite iusti
 Iudicis, in solio, regali & sede sedentis;
 Proxima namque dies tenebrarū, atq; vltima rerū est.
 Tunc magno Iudæa tribus concussa dolore
 Horrescet; celsa cum maiestate videbit
 Illum ipsum Christum, nece quem dammarat, & alta
 In cruce suffixum ferro consixit acuto.

Tunc celo signum crucis apparebit aperto
 Quæ longè Solem radianti lumine vincet.
 Et Deus aligerum delectos ordine ab omni
 Aethurum aethereo iuuenes demittet Olympo.
 Qui molem hanc mundi immensam clangore tubarum
 Terre bunt resonantum auras, terramque patentem.
 Horrendumque canent à magni quatuor orbis
 Partibus. O gentes exurgite protinus omnes,
 Funereis quarum tellus habet ossa sepulchris,
 Vel cineres: Christus vocat omnes ante tribunal
 Ipse suum: mora nec teneat vos vlla; tremendum
 Iudicium quos expectat. tunc protinus omnes
 Consurgent tumulis, atq; in sua prima redibunt
 Corpora. tunc populi surgent, quos Africa quondam
 Terra dedit nitidam in lucem; quos Persidis olim
 Ora tulit; & quæ septem coluere triones
 Consurgent gentes; quæque vltima littora seruant;
 Qua Sol decedens linquit mortalibus vmbra,
 Et tenebris terram inuoluit: dabit & mare cuncta
 Corpora; quæ quondam tumidis immerferat vndis;
 Illis it quorum scopulis cum remige puppes
 Incumbens pelago Boreas, Eurusque, Notusque.

Hic aderunt *Astæ reges, domitorq; Quiritum*
Cæsar, Alexander Macedo, Libyæq; tyranni;
Atq; alij heroes, quos gloria parca sub armis
Ad celi vexit tenues septemplex oras.

Alituum caelestium acies mysteria sanctæ
Sacra crucis manibus portabunt; ille columnam,
Hic clauos, hastamq; alius, quæ pectus Iesu
Transfixit, funemq; alius, quo ductus acerbam
Ad mortem est; acri madefacta feretur a ceto
Spongia mordaci cum felle in arundine summa.
Hic sertum intextum spinis; sparsumq; cruore,
Atq; alius lento confectos vimine fasces.

In medio nebula candenti incinctus ab alto
Descendet cælo fulgentem lampadis instar
Solis habens faciem Christus; quem mille sequentur
Agmina cælestium circumdata tempora fertis;
Atque petet vallem Iosaphat quam nomine dicunt,
Iudicium in cunctos exercens; clamor acerbo
Cum gemitu, & lachrymis hominum tolletur ad auras,
Atque auras ipsas feriet: scindetur & omne
In geminas mortale genus miro ordine partes:
Et statuet dextra insontes, fontesq; sinistra.
In siluis veluti pecudes cum pastor ab hædis
Diuidit, atq; illos læua seponit, ouesq;
Dextra parte locat, iustis & lancibus equas.

Mox dicet Christus iudex iustissimus. O vos
Felices animæ, felicia corpora, mecum
Scandite in ethereas sedes, promissaq; patris
Regna mei, æternaq; domos; quæ cuncta parauit
Ipse Deus vobis cæli cum conderet arces,
Terrasque, tractusq; maris: vos namq; dedistis
Optatas escas inopi, potumq; volentes

Poscenti, nudosque etiam donastis amictu,
 Quo sese regerent; morbo vos saepe grauatos
 Tabifico, vos & latebroso in carcere plebem
 Pauperie oppressam dura inuissistis; & illos
 Hospitio errantes vos accepistis aperto.
 Namq; meis que vni ex minimis fecistis amici,
 Hoc mihi fecistis; labor hic nec vester abibit
 In ventos: sed certa manent vos premia: necum
 Quare agite hinc superas leti conscendite sedes,
 Vestrorumq; simul iam carpite digna laborum
 Præmia. Vos autem fontes, scelerumq; phalanges,
 Perpetuas ite in tenebras, ignemque paratum
 Lucifero, sociisque suis, quia iussa rebelles
 Spreuistis patris æterni, dum dulcibus annis
 Vitalis calor infusus sua membra regebat.

Tunc iusti supera alta petent, sedesque parentis
 Æterni, æternasque domos sine fine beatas.

At contra scelerata phalanx tradetur Auerni
 Ignibus, atque illam pœnæ sine fine manebunt.
 Tunc digni æterna, infanda ob crimina, morte,
 Lumina deiecti, vultumq;, atq; ora pudore
 Suffusi; lachrymis perfundent pectus amaris.

LIBER SECVNDVS
IN MVNDI CREATIONEM

Ad Antonium Caraffam Cardinalem

ARGVMENTVM.

Celebrat Dei Opt. Max. laudes, plurima admiranda
eius opera enumerans.

D M. colis antiquam Troiani Antenoris
urbem;
Ingenuisque operam das artibus; & mom-
menta

Sacrarum rerum euoluis; & scripta disertis
Nunc Theodoretis super aurea carmina David
Sermonem in latium transfers: imitatus & ipse
Ipsam te, hæc cecini numeris Caraffa latinis,
Egregium Graeæ, & Latiae decus addite linguæ.
Ut videas me iam Phæbum, pariterque Camænas
Liquisse; atq; animum sacris intendere rebus.

Quid cessas mea lingua Deum laudare potentem
Tantarum & rerum authorem; quas cernimus, & quas
Nemo humili sensu potis est comprehendere, vitam
Dum trahit in terris alta caligine mersam?
Iessideq; utinam foret in me spiritus, & vis;
Ut digno te nunc celebrarem carmine; quamuis
Carmine non egeas; toto & tibi pectore grates

Sem-

*Semper agam pro tot meritis: namque ipse creasti
Humanumq; genus, nec non animalia cuncta;
Atque illis largè victum, viresq; ministras.
Fecisti que globum Lunę, Solemque, domosq;
Æthereas, summique decus radiantia cęli
Sidera, & immensos tractus, terręque, marisque.*

*Nec miror Pater omnipotens, cum sis Deus, & cum
Non alius præter te sit Deus: omnia namque
Tu solus potes; & regnas in vertice cęli.
Non picta indutus trabea, non murice, & auro;
Lumine sed claro longè tu effulgis amictus:
Immortalis honos cingit te, & gloria miris
Laudibus; extendisque velut tentoria cęlum.*

*Ipse tegis superas sedes cęlestibus vndis:
Proq; tuo curru tu nubibus vteris altis:
Ipse volas, cum vis, rapido pernicios Euro:
Atque tuos facis aligeros Pater alme ministros;
Cernere quos acies nequeat mortalis, & ignem
Vrentem: & solidam iussu, stabilemque locasti
Tellurem; quam perplexis anfractibus vnda
Oceani maris incingit ceu vestis; & equor
Stabit aque supra montes: quòd si tua vox nunc
Vndas increpiter (tonitru que per sonat instar)
Attonitę huc illuc fugient quo iusseris; & se
Continuo attollent summa in fastigia montes;
Subsidentque caue valles: sedemque tenebis
Tellurem obducat stagnis, fluctuue tumentis.
Pręcipitesque fluunt latices de vertice fontis;
Qui lapsi efficiunt riuos, riuus alta fluentia,
Saxofas inter longè resonantia valles.*

*Hinc onagri, & pecudes cum cornigero comitatu,
Frsique, damaque bibunt, dumisq; volucres,*

Arboreisue comis, exesa aut ilicis alno
Nidificant; resonantque nouo loca saxea cantu.

Insuper aestiuis exusta caloribus aruis,
Ipsa tibi in pratis cum pallida supplicat herba;

Tu pluuia solaris aqua, riuoque recenti;
Etpassim vario foetu saturata tuorum

Terra operum campis siluestres educat herbas,
Et flores, quos detondent pecudesque, seraque.

Dant agri frumenta, quibus nos pascimur, & qua
Corda hominum firment, & vires artibus addant.

Dant colles dumosi oleas; & calculus asper
Plurimus est; quarum succo fit letior ipsa

Ipsa hominis facies, nascuntur collibus vna
Apricis; quarum dulcis liquor anxia curis

Corda licet sint innumeris, latissima reddit.
Nascitur & Libani procero vertice cedrus;

Aestatis qua non feruores horret, at altas
Attollit caelo frondes, ceu Veris in ortu:

Qua passer dulces nidos alit: arbore nigra
Vailibus & timidis sunt apta cubilia ceruis.

Hos etiam in montes recipit sese asper echinus;
Dum timet insidias hominum, & petit impiger antra.

Hic varia sese facie per inania celi
Luna refert noctem collustrans lumine: nouit

Ipsae suum occasum Sol aureus, atque iter altum
Aethera per, sua dum praebet vaga lumina mundo.

At terras vbi Sol liquit, nox septa tenebris
Succedit; latebrisq; fere; qua concava siluis

Antra colunt, vallesque cauas, & frondea tella
Profiliunt: praedaeque anidus leo sanguine multa

Letatur; iqueritque fremens alimenta parente
A sum-

A summo: sed cum surgens Sol lucidus ignes
 Astrorum fugat; & renouat terrasque, polumque
 Luce noua: cum decutitur de gramme nondum
 Ros gelidus: sed adhuc reficit sua pignora tellus:
 Antra fera, siluasque petunt: solitque cubili
 Se condunt: donec nitidi ruat ignea lampas
 Solis, & infuset tenebris nox humida terras.

Tunc mortale genus stratis consurgit auitis;
 Egrediturque domo prima sub luce, suumque
 Incceptum non linqvit opus: vaga lumina cali
 Accendat donec vesper, tenebrasque reducat.

Atque alius, qui rura colit, lata arua iuuenctis
 Præualidis pronus scindit, aut implicat vltimos
 Vitibus, aut textit sepes, aut virgea septa
 Caprigeno pecori suit, aut alucaria lento
 Vimine grata apibus; donec Sol cedat Olympo.

Quam sunt o manuum Pater alme opera alta tuarū
 Augusta, & præclara; modis sunt condita miris
 Omnia, quæ cælo subsunt, supraque relucens.

Quineriam haud tantum fœcunda est vbera frugum
 Munere terra tuo; verum & maris vnda repleta est
 Illo eodem dono, quo tellus: nam freta gentes
 Squamigeræ ventosa tenent: hic nauita pontum
 Audax puppe secat tumidum; nec flamina curat
 Aspera; & aduerso venientes agmine fluctus.
 Fecisti & cæte; quæ temnunt monstra sub vndis
 Omnia mole sua: quod non sint viribus æquis.

Tot cæli volucres, & tot fera monstra profundi;
 Totq; feræ siluas habitantes pabula querunt
 Aptæ sibi; quæ das semper largaque, piæq;
 Ipse manu; terræ fructus, prædamque ministras
 Si verò iratus alio te veteris; illis

44 DE RERVM SAC.
Spiramenta anima eripies, passimque iacebunt
Exanimis strates in terram, in cineremque solutę.

Idem si cineri aspires; in prima redibunt
Corporasque fuerant iam lecti addicta tenebris;
Vel noua formabis; facies erit & noua terre.

Hoc igitur tam clarum opus, & mirabile semper
Ostendit tua iam virtus; qui concutis orbem
Terrarum solo aspectu, nutuque patentem.

Si tangis summos montes, Pater: alme; repente
Emittent trepidi conuexa ad sidera fumum.

Te solum laudare Deum me terra, fretumque
Audiet, & cęli longe signa ardua; donec.

Ingrediens terris vitali hac luce morabor;
Decedit cum Sol, & cum se tollit ad auras,

Inque nouum tellus infusa luce colorem
Migrat; & obducta se se caligine soluit.

Atque vti nam mea vota tibi sint grata; meumque
Carmen, vt eternum possim gaudere, Deum te
Has nostras audisse preces de vertice cęli.

L V C T V S D A V I D super Saule .

Ad Prosperum Sanctacrucium Romanum.

A R G V M E N T V M.

Hortatur Prosperum nunc Cardinalem, vt fratris mor-
tem sapienter ferat. Deinde narrat quo pacto Da-
uid Saulis, & Ionathę necem deplorauerat.

Iustitię columen Prosper, lumenq; tuorum;
Quem dolor amissum ob fratrem premit, & noua cura
Occu-

Occupat ob subitam cladem, paruosque nepotes,
 Quos ille in cunis liquit; dum tu celis urbem
 Lutetiam à summo legatus missus ad ipsum
 Pontifice Henticum regem; qui Gallica scepra
 Felici ditione tenet, populosque volentes.
 Nec te pœniteat, si non pia funera fratris
 Duxisti; aut lachrymans clausisti lumina dextra
 Languida iam instantem ob mortem: nam debita iusta
 Solumus Acneadum toto comitante Senatu;
 Atque illum tumulo patrum de more tuorum
 Condidimus lachrymis madidi, & sine fine dolentes.
 Teque sequi haud pigeat David; qui funera postquam
 Saulis indoluît, lachrymis, luctuque recenti
 Imposuit finem, & belli se accinxit ad arma.
 Nec dubita, attollet virtus tua te super omnes
 Romulidas, licet egregios, quæ affectat ad alta
 Astra viam factis semper felicibus aucta.

Ad montem castra indomiti posuere Philistei
 Gelboen, armatasque acies: Saul quoque gentem
 Ipse suam has contra admouit: pars vtraque sed cum
 Prælia pugnassent seuißima, denique Saul,
 Nec non tergemini fratres ante ora parentis
 Pallida bellantum iaculis cecidere sequentum:
 Namque Philisteo tandem victoria cessit;
 Largo & inundarunt cesorum sanguine valles.
 Atque, Amalechite David victo hoste redibat
 In Siceleg; secumque viros, prædasque ferebat
 Hostiles quas abstulerant facto agmine gentes.

Hanc cladem postquam accepit rex David; amictus
 Discidit, & lachrymis oculos perfudit obortis,
 Et ducibus circumscriptus sic ora resoluit.
 Vos populi, qui Iudæam, Galilæaque tecta,

Qui

Quique *Palestinam* incolitis, lugebitis, ora
 Nil nisi *vestra* sonent lugubria carmina; quando
 Tot bello *valida* gentes cecidere: *Saulq;*
 Occubuit magnus *Solymorum* rex, *Ionathasque*
Militia interijt flos atq; exercitus omnis
 Corruit, & nostro *scdata* est sanguine tellus.
 Cesset opus *ruris*, sileant *tabularia*, & omnis
Hierusalem resonent lachrymoso *mœnia* luctu;
 Atque sui doleant *crudelia* funera regis.
 Non *choreas*, non *luce* sacra *conuiuia* testis
 Ducere permittas *vrbs* olim *assueta* triumphis.

Parce & *Idumeas* *vulgare*, ò *fama*, per *vrbes*
 Hanc *pugnam*; non *Geth*, non *Ascalon* *impia* nostras
Audiat *erummnas*: ne *leti* gaudia *toto*
Pectore concipiant, & nostris *cladibus* *hostes*
Insultent; & *fronde* tegant *sublimia* *lauri*
Limina, & in *medijs* agitent *conuiuia* testis.

Heu cecidit *ferro* *Saul*; ceu non foret *vinctus*
 Quondam *oleo* in *regem* *Solymorum*. Vos *iuga*, *Saul*
 In quibus, & *clypeus* perijt, atque *Israel* olim
Fama *ingens*, *positis* *armis* *ausugit* *opacas*
 Per *silvas*: heu quo *arma* modo *victricia* *quondam*,
 Nunc *victa*, & *suspensa* *alto* *sub* *formice* *templi*
 (*Proh* dolor) *Astarothi* *pendent*; *Ionathasq;* *sagittis*
Confosus; quos *vita* *animo* *coniunxeras* *vno*,
Hos *tulit* *vna* *dies*. *Vibrabat* *vulnera* *Saul*,
Vibrabat *Ionathas*, *armis* *metuendus* *vtterque*,
 Et *pariter* *bello* *insignes*, *amboque* *feroces*,
Ambo *aquilis* *celereres* *magis*, atque *leonibus* *acres*.
 O *matres*, *miseræque* *nurus*, *teneræque* *puella*,
 Vos non *palla* tegat *mœstas*, quæ *tincta* *colore*
Sidonio fuerit, donisque ornarit, *arena*

Qua fert gemmifera Ganges, quæque aurifer Hermus,
 Quæque legit scopulis rubri maris incola nauta.
 Non pluvia vlla super descendat Gelbœ montes
 E calo; nec per noctem ros decidat vnquam:
 Ne ve exusta siti gelidis tua pascua lymphis
 Fons riget; & latices desint, & gramina siluis;
 Truxque tuas Boreas vellat radicitus ornos;
 Primitias commissa ferant; neque semina sulcis;
 Ver & odoratos flores effundere opaca
 Valle neget; tibi nec spiret leuis aura tuorum
 Per nemorum colles, calo cum Sirius ardet:
 Abiectis quoniam clypeis his procubuit rex
 Collibus, & terram (indignum) prono ore momordit;
 Qui primus tenuit Iudææ regia sceptrum;
 Miles vbi aufugit bellantum territus armis.

Dixerat: atque oculos tollens ad sidera, Regem
 Acternum orauit supplex; ne linqueret illum
 Inter tot rerum discrimina, totque labores.

AD PTOLEMAEVM Gallium Cardin.

ARGVMENTVM.

Quæ dixerit Dauid post adulterium, & Vriæ necem,
 delictorum suorum à Deo veniam petens.

O Bscuro in thalamo. & tecti in penetrabilibus altis
 Aetheream lucem exosus, vitamque; suosque;
 Atque atra obductus lena, cum sidera nondum
 Pallida sunt luce Eoa: nondumque virentes

Pastor

Pastor oues agit in siluas: quæ fudit ab imo
 Pectore rex David dirum post funus Vriæ
 Admissumque nefas quondam, ò Ptolemæe latinis
 Audire haud pigeat numeris: nam tu quoque amabas
 Ausonios vates, Graiosque & dulcibus annis
 Condebas felix, & non ignobile carmen:
 Si forte ipse vacas, nec te tenet ardua moles
 Tantarum rerum tanto sub principe, quo non
 Est mage pacis amans, aut obseruantior equi:
 Felsina quem genuit Tuscorum regia quondam.

O facilis precibus flecti, lachrymisque precantum,
 Has voces audi Omnipotens, quas fundimus ad te
 Consuetum lapsis veniam dare; & ablue sordes,
 Me miserum quibus immersti: nunc & quia nostrum
 Vulnus eget magno auxilio, curaque salubri;
 Ablue me semel, atque iterum; nec desere: namque
 Peccatum admissum agnosco; quod semper oberras
 Luminibus coram nostris noctesque, diesque.

In te magne pater, & te spectante nefandum
 Commisi scelus: & si nunc tua tot benefacta
 In me commemorares, cunctis notissima quæ sunt,
 Diceris iustus, verum ipse ingratus, & exlex.
 Non ratione ipsa impulsus, sed corporis huius
 Illecebris tunc succubui: nam mater in istis
 Criminibus mea me genuit; quæ semper in ortu
 Cum primum hæc haurit vitales luminis auras
 Fert secum mortale genus genitricis ab aluo.
 Tuque tuis armis tegis illos; conscia quorum
 Pectora sunt veri, nec quemquam fallere norunt.

Meque tno egregium fecisti munere vatem
 Omnipotens: & erant densis quæ occulæ tenebris,
 Et ventura olim nostrorum in secula nepotum

Fecisti

Fecisti manifesta mihi: & erum immemor huius
 Muneris, & tanti meriti, tua numina laesi,
 O rerum custos haud vno crimine: sed tu
 Da veniam, atque mei ex animo miserere precantis:
 Sim licet ingratus: nam si me aspergine sacra
 Hysopi lustrabis, ero tunc lotus, & atra
 Labe carens, niue candidior; implebis & aures
 Latitias nostras, & languida robur in ossa,
 Ossa diu gemitu & lachrymis consumpta redibit.

Ipse alio deflette oculos; ne crimina nostra
 Aspicias, ea me assidue sed respice flentem;
 Atque animo sordes, curasque expelle sequaces:
 Et nouus ille habitet rationis spiritus in me:
 Corque nouum mihi sit post hac: nec me procul arce
 Alme tua pater à facie: sed spiritus auræ
 Cælestis semper foueat tuus, & mihi redde
 Lætitiam, qua dum colui te ritè, fruebar.

Auxilioque tuo ne me pater exue; mentemq;
 Infirmam ratio imperitans fac firmet in horas.

Hoc si præstiteris, noctesque, diesque monebo
 Errantes homines à recto tramite, ut ad te
 Confugiant; & ero exemplar, præcoque tuorum
 In me tantorum meritorum: ipse exime noxa
 Me caput, auctoremque necis, scelerisque nefandi.
 In laudes tunc ipse tuas mea plectra mouebo.
 Tuque aperi mea labra pater, pater alme, meumq;
 Os de more tuas dicet tibi carmine laudes.
 Si fieri vitulæ voluisses; scilicet aram
 Victima multa tuam tinxisset sanguine: nec tu
 Sanguine lætaris pecudum, dum sacra litamus:
 Ast si delicti est animus sine labe, doletve
 Crimina si sua quis lachrymans, vitamque nefando

30 DE RERVM SAC.
Duxisse in luxu: Deus hunc haud despicias: at tu
Auxilio resoue Syon, vt mania possit
Iam collapsa diu sarcire, & condere carmen;
Ferrequae sacra tui templi, & mea nablia plectro
Percutere, & vitulos auidis imponere flammis.
Hæc tibi semper erunt cordi solemnia sacra.

AD IACOBVM PACTVM

Siculum Mamertinum.

ARGVMENTVM.

Inducit Hebræos. Babylonicam captiuitatem deploran-
tes: Babylonique male precantes.

NEc tu carminibus sacris indictus abibis
Pacte mihi, ob candorẽ animi, & mirabile acumẽ
Ingenij, omnigenasq; artes gratissime cunctis,
Non nihil hæc etenim debent tibi carmina: nam tu
Hæc argumentis ornasti insignibus: etsi
Illa tibi celeri calamo perarata fuissent.
Audi, cum fueris incommoda plurima passus;
Qua captiui olim, regnique è limine pulsi
Dixere Isacida ad Babylonis flumina magna.
Qua vagus Euphrates Babylonem interluit vndis:
Illic nos iuxta latum confedimus amnem:
Fleuimus, & ripa lachrymis maduere profusis;
Anxiaque erecto suspiria duximus ore
Aetheris ad conuexa: tui sed non tamen vnquam
Immemores dilectã Syon, vbi matris ab aluo

Egressi

Egressi, hac partem nos luminis hausimus aurat;
 Et salicis citharam ramis suspendimus altis.
 Tunc illi, qui nos rigida sub lege premebant,
 Bellando nostra captos sub mœnibus vrbs:
 Talia iactabant in nos ad fluminis vndam.

Eia agite ò iuuenes nobis cantate vicissim
 His ripis alta Syon memorabile carmen.
 Sed nos, quo procurua modo prope flumina magni
 Euphratis; terraque alia, & regione morantes,
 Diuinum Domini carmen, laudesque canemus?
 Irridensque sacros gens audiet impia cantus.

Quod si Hierusalem templi, rerumque tuarum,
 Oblitusue tui fuero venientibus vnquam
 Temporibus, mea dextra mihi sit inutilis, & nec
 Apta sit aurato percurrere nablia plectro:
 Et mea lingua meis simul hæreat arida siccis
 Faucibus; vt canere haud valeam, aut persolvere gratas
 Rite Deo, memor ipse tui si non ero semper:
 Atque meis nisi latitijs, rebusque secundis,
 Prætulerò te Hierusalem; cum mœnia quondam,
 Et templum, atque vrbs testa instaurata videbo.
 Et cum sacra feram nostro solemnia templo;

Gentis Idumæa memor esto o conditor orbis,
 Et misera illius lucis, qua gens fera dixit.
 Vos vastate domos, imoque euercite fundo
 Mœnia; nec lapidi lapis hæreat: & cadat omnis
 Hierusalem; templumque à culmine corruat alto.

Tu misera ante alias Babylonis filia gentes;
 Quæ nostris nunc lata malis, nostroque superba
 Seruitio exultas; venturæ ast nescia cladis

Quid dicam infelix Babylon? erit ille beatus,
 Qui tibi damna dabit; qua nos accepimus à te;

12 DE I R E R V M S A G.

*Et qui te bello euertet; dehinc inferet ignes;
Et dulci matrum amplexu, gremioque gementes
Auellet natos, saxoque illidet acuto.*

AD SERAPHINVM OLI-
uarium Gallum Rotæ Auditorem.

In duritiam cordis Iudæorum.

ARGVMENTVM.

Inuehitur in Hebræos: qui cum cælum, atque elemen-
ta omnia auctorem suum cognouissent; soli ipsi per
petua cordis duritia laborauerunt.

Hebraum quondam populum dominator Olympi
Cervicis dura populum, Seraphine, vocauit:
Namq̄, deos coluit toties, quos sacra vetabat
Lex Mosis, patre ab aeterno descripta tabellis
Marmoreis: Deus omnipotens hunc duxit ab oris
Aegypti in lætas sedes, promissaq̄, regna:
Illorumq̄, fuit Deus hostibus hostis, & illos
Protexit semper clypeo, fouitque: nec orbe
Toto erat vlla magis gens summo grata tonanti:
Et tamen obliti meritorum externa colebant
Numina; & illorum redolebat odoribus ara.
Vnde Deus multis olim si cladibus illos
Affecit, merito affecit, liquitq̄, nec vlla
Illorum remanent veteris vestigia regni:
Regnum etenim penitus Iudæis amiserat: ex quo
Externum vidit regem fr̄. gr̄. asse potentem.

Hieru.

Hierusalem haud mihi imperio: quo tempore nasci
 Infans ex Maria debebat Virgine Christus:
 Illorum ut vates venturi haud inscius aui
 Prædixit dicens. Non Iudæ regia perdet
 Sceptra domus: donec veniat Rex magnus, & ipsum
 Ipsum omnes gentes quæ Sol cadit expectabunt,
 Quæ redit, rediensq; diem fert lucidus orbi.

Nec Christum agnouit gens hæc incredula: quamuis
 Illius longè facta admiranda videret:
 Nam solo cunctis verbo languentibus omnes
 Expulerat subito penitus de corpore morbos:
 Reddiderat mutilis membra; & vestigia claudis
 Aequarat solito gressu: lumen dabat illi,
 Qui nunquam vidit lucem: & reuocabat ab oris
 Infernis homines ad cæli luminis auras;

Præcipue Marthæ fratrem; Betania tellus
 Quem tumulo exanimum iam quarta luce tenebat;
 Et propè iam in terram gelidos mors verterat artus;
 Iactabatq; grauem maleolens iam corpus odorem,
 Hunc tamen ad superas oras reuocauit Iesus:
 Quem circumfusæ gentes videre mentem,
 Tollentemq; caput tumulo, & sua verba loquentem;
 Atq; cibum capere, & positis accumbere mensis.

Agnouere Deum præsentem elementa, poli q;
 Quem Virgo dederat partu pulcherrima: Cælum
 Conspiciam ediderat stellam, quæ duxit ab oris
 Aurora ad Solymorum urbem tunc ternaferentes
 Dona Magos Christo infanti. Sol in super ipsum
 Aethere prospiciens morientem obscurus ab alto
 Immersas liquit picea in caligine terras;

Tantum ne tunc scelerum spectator adesset.

Et mare cognouit Dominum; cum feruida ventis

Aequora placabat verbo: cognouit & illi
 Calcandum cum se exhibuit; vestigia Christi
 Abluit haud rapida vnda maris; licet ille per vnda
 Ferret iter. Tellusq; illo moriente dedit tunc
 Signa sui expirantis heri: nam victa dolore
 Ingemuit, tremuitq; sacro madefacta cruore
 In cruce pendentis Domini: & ceu fissile lignum,
 Sumi scissa lapidum moles, velumque repente
 Est templi scissum in geminas (mirabile) partes.

Agnouit barabari sedes, animasq; remisit
 Sanctorum plures: nam corpora multa piorum
 Surrexere virum, & multis sunt visa: sed ipsa
 Nesciuit Iudaea suum Dominumque, Deumque.
 Viderit illa licet templo, & per compita Christum
 Summi aeterna Patris populos praecipua docentem;
 Quem venturum olim Bethlem prope moenia norat.
 Quin in eum lapides iactare volebat: at ipse
 Abscondit subito se se, templumq; reliquit.

Hac cecini Seraphine, Deo dum tu colis urbem
 Ante alias longe gratam; quam diuidit vnda
 Tybridis; intortoque petit salsa aequora cursu:
 Esque viros inter duodenos, qui sacra reddunt
 Iura simul populis, quos affricit auricomus Sol:
 Tuque tua te tollis humo probitate, tuoq;
 Ingenio: tendisq; viam vaga sidera versus,
 Iustitiae pectus miro inflamma. us amore.
 Interea nostri non immemor hoc lege carmen.

LIBER II. 55
IN ASSUMPTIONEM

B. MARIAE VIRGINIS.

Ad Matthæum Contarellum Cenomanum
Gregorij xiiij. Datarium,

ARGUMENTVM.

Maria aduentante mortis hora, duodecim Apostolos,
ex diuersis orbis partibus diuinitus illuc allatos: nar
rantefque que pro Christo fecerint, quæque passi
fuerint, consolata: atque ad quaslibet acerbitates
pro eo perferendas exhortata: sanctissimam Deo ani
mam reddidit: quæ magna Cælitum lætitia in sum
mum cæli fastigium recepta est.

S Candentem postquam natum sanctissima Virgo
Vidit Olympiacas sedes, atq; ardua cæli.
Iam noscens se se à nato in supera alta vocari:
Ipse parens studio ingenti loca sacra petebat
Supplicibus venerans votis: nam vixerat annos
I, et aliquot dulcis post nati funus acerbum:
Funeris quo vatum monimenta antiqua videbat.
Adfœnem perducta suum; certamque salutem
Morte dedisse sua populis, stirpique futuræ.
Multa animo euoluens miracula, nunc quibus egris;
Auxilium tulerit, vilique exurgere lecto
Iussit, & digito surdas reclusit aures;
Oraque, luminaque, & gressus equauerit ipsis
Pauid pariles claudis; hominumque è pectore monstrâ
Expulerit; monstrâ è cælo detrusa profundum

In barathrum: ad superas & quos reuocauerit auras.

Quod natum in templo ternos post denique Soles
Comiuge cum Ioseph quaesitum, sede sedentem
Inter primores vrbis, templique ministros;
Et patris æterni inuenit præcepta docentem.

Deinde locum accessit, vacua qua rupe labores
Non vllos experta, solet quos femina partu;
Nullum passa virum peperit regemque, Deumque.
Crediderim Christi matrem dixisse prius, quam
Desereret lucem hanc; nostrisque recederet oris,
Talia, deserto sistentem in limine gressus.

Ante alias felix sedes, & conscia nostri
Virginei partus salue: tibi cernere Christum
Fas fuit hoc te nato natum, cum luminis auras
Primum hausit puer ipse; noua cum luce refulsit
Hoc stabulum quamquam nigra inuolueret orbis
Nox umbra moiem immensam; & spatia ardua cali:
Pastores; que etiam cantus nouitate, nouaque
Attonitos luce in densis radiante tenebris
Vidisti, tu testis item que munera gentes
Attulerint; quas stella micans deduxit ab oris
Auroræ, & puero dederint. Sed tu quoque salue
O nox; que nobis tot gaudia læta tulisti,
Cuique frui licuit diuinis cantibus: & mox
Accelerans Solymam redijt: dehinc luce sequenti
Vicinum lachrymis perfusa tepentibus ora
Conscendit montem; quo nati corpus in alta
Exanimum cruce conspexit; dehinc anxia dixit.

Hoc te nate loco aspexi; cum barbara gens te
Horribili morte afficeret; palmasque, pedesque
Transfixumque latus, & spinea ferta gerentem.
Pro scelus; hic turpi tua languida lumina morte

Conspexisset terram maculantem sanguine multo.
Et mox ad tumultum Christi vestigia flectens,

Hic ego te lachrymans, inquit, dulcissime nate
Ipsa sinu accepi respersum membra cruore:
Te vidi & positum nocte adueniente sepulchro.
Hos Symeon luctus olim cecinit mihi, dicens.
Ipse tuam pectus transfiget letifer ensis.
Aduenit tunc illa dies mihi amara, mihiq;
Dura nimis matri, his oculis tam seua videnti.

Hos dabat, atq; alios gemitus mœstissima mater,
Marmoreum manibus geminis complexa sepulchrum.

His dictis, ad montis iter iuga frondea durum
Fleat oliuiferi: qua postquam venit ad alta
Culina, suspexit calum, & sic ore locuta est.

Nate Patris summi noua gloria spesque salusq;
Certa hominum; duce quo calum sperare iubemur:
Linquentem hic humiles terras, & regna petentem
Debita te Christe his oculis mea viscera vidi;
Atque choro procerum magno comitante secantem
Aethera, caelestesque vias stellantis Olympi.

Ast ego cur sine te his terris moror? accipe tecum
Hanc animam, corpusq; iube & me linquere sedes
Has humiles, tecumque poli in penealibus auum
Ducere perpetuum, promissaque cernere regna.

Talia dicebat tantos meditata labores.
Sed suprema dies cum iam aduentaret, & aura
Vitalis Mariae morrales linqueret artus:
Diuersis subito rapti è regionibus adsunt
Bissenî proceres, quos olim elegerat ipse,
Ipse sibi comites Christus, sociosque laborum.
Ille licet sedes Italas, hic Persidis vrbes,
Ille & odoratos felici gramine campos.

Et subiecta alius septem quamquam arua trioni
 Lustrarent; iussas ut quisque accesserat oras:
 Ut Mariæ extremo decorarent funus honore.

Protinus inuisunt dilectæ limina matris
 Multa voluntantes alto sub pectore; & illam
 Accedunt, illamque alacres vno ore salutant:
 Quos placido excepit vultu, lætataque mentem est.
 Dum sua quisque refert quæ sit mala plurima passus:
 Dum populis fidei iactat fundamenta nostræ,
 Perque manus ipsorum etiam miracula narrant;
 Quæ fecit Deus omnipotens vulgata per oras;
 Quas ingens mare circumdat; atque altit vndis.

Tunc Virgo grates egit pro munere Patri
 Aeterno; atque illos ob nati numen acerba
 Tot passos; & plura pati est hortata, necisque
 Omne genus, dicens illis, post funera quæ vos
 Regna manent, nati ò comites, dum viueret, & post
 Illius mortem vestigio sancta secutos.

Ergo vbi vitales auras Maria alma reliquit,
 Reddidit atque animam Solis radiantis amictam
 Luce noua, septamque choro per inane canentum
 Alipedum illius laudes, natique, Patriisque.
 Aethereum in thalamum Virgo est assumpta; sedet quo
 Stellanti in solio regum Rex magnus; & astra
 Aurea circumdant illam: supraque nitentes
 Alituum exaltata choros, effulget amicta
 Sole inter celestem animas radiantis Olympi.

Tunc latè insonuit varijs concentibus ather,
 Et noua lux cælo effulsit, plausumque dedere
 Tempa per ætheri ciues celestia: suntque
 Diuinæ aduentu testati gaudia matris.

Hoc media cecini carmen: testudine, qua se

*Aerias templum Ludouici attollit ad auras,
 Contarelle decus Celtarum insigne potentum;
 Hic ubi Mygdonio è saxo nunc construis aram
 Alme sacratam Marię. Salue inclyta Virgo;
 Quę celum, & noua regna tenes; nos aspice Olympi
 Excelsa de sede, viamque ad sidera nobis
 Da facilem: vt tecum, postquam funesta dies nos
 Depulerit tenebris tristis vine, astra petamus
 Cęlicolum digni aspectu, & cęlestibus oris.
 Tuq; mei memor esse velis Mattheę, maris qui
 Pacatas proscindis aquas sub principe tanto.
 Qui rector vatis est Petri, quę nunc maris equor
 Per placidum late salsis exultat in undis
 Et cęlo caput attollit, nam Brixia quę me
 Edidit in lucem, fuit olim condita ab alto
 Sanguine Cenomanum; qua gens fuit aspera in armis
 Quęque etiam Italiam factis felicibus auxit.
 Vnde tuam sobolem ducis dignissimus idem
 Inter auos, proauosque pari cum laude reponi.*

A D F E R R A N D V M

Farnesium Episcopum Parmensem.

A R G V M E N T V M.

Mariam Virginem amplissimis laudibus celebrat.

Dum colis egregiam, quam Parma interluit, urbē
 Inuisisq; tuos populos, templiq; ministros:
 Quo pastore greges carpunt bona gramina siluis.

Atque,

Atque bibunt liquidos subter nemora ardua fontes;
 Optatosque ineunt ad Parma flumina somnos:
 Ferrande hoc sacras mecum dic carmen ad aras
 Virginis in laudem genitricis; qua dedit almam
 In ludem auctorem lucis; quo sola refertur
 Nostra salus; via qui recta est ad lucida cæli
 Atria, & ad superas sedes radiantis Olympi.
 Sim licet ingenio tenui, nec diuite vena
 Contexam tales versus quales facer olim
 Condiderat David venturi haud inscius æui
 Summum concelebrans æterna laude parentem.
 Alma Dei genitrix virgo, vt cecinere beati
 Tot vates; ne sperne preces, quas fundimus ad te
 Vnanimes, & thura, sacris qua incendimus aris.
 Aspice, dum templi postes ornamus odoris
 Floribus, & folijs benecolentibus; & bene facta
 In nos dum canimus tua, te & veneramur ad aras:
 Aspira que pijs votis: nam certa salutis
 Es via tu nostre; tu numquam fallis amantes
 Te, puerumque tuum, vnigenam pulcherrima virgo
 Et tu mente humili es puteus virgo alma profundus:
 Tuque eadem insigni virtute es turris ad astra
 Te tollens; & sydereis te sedibus infers.
 Te supera alta colunt, sedesque inferna tremiscit.
 Te genus obseruat mortale, vocatque parentem
 Intactam; partu quamvis hominemque, Deumque
 In lucem claram edideris Davidica proles.
 Tuque choros elata super sanctissima Virgo es
 Alituum, qui regna tenent caelestia. Tuq; es
 Cedrus odora velut; qua pridem educta supremo
 In Libano summum sublimi vertice vincit
 Aera, & aerijs se se ardua nubibus infert.

Purior es Solis radijs, cum surgit, & oras
 Luce noua primùm Eoas, de hinc littora nostra
 Illustrat. tu palma etiam pulcherrima siluas
 Inter Idumæas, oleæ tu fertilis arbor
 In campis speciosa nites, tu flumina ad alta
 Se tollens platanus frondoso vertice; tuque es
 Pestano rosa nata solo, Hiericouæ rubenti.
 Tu niidi solis radios induta, premisq̃
 Tu Lunam pedibus. & te duodena coronant
 Sydera: tuq̃, etiam radianti incedis amictu
 Virginico comitata choro. tibi plausibus æther
 Insonat; & cæli fundunt noua carmina ciues;
 Atq̃, tuas celebrant laudes, tibi nec draco soli
 Antiquus nocuit; quamuis capita ardua haberet
 Septena, & species foret illi corporis ingens.
 Gloria tu ratum; quondam qui carmine Christum
 Ex utero cecinere tuo sub luminis auras
 Venturum: lucem insolitam mortalibus agris,
 Errabant qui tunc tenebris, virgo alma tulisti.
 Te iuuenum pennata cohors plaudentibus alis
 Concinit; & resonat concentibus arduus æther.
 Tu cæli iubar es, tu cæli ianua, quæ iam
 A nato patefacta tuo est. tu perpetuus fons,
 Ex quo dulcis aqua leni cum murmure riuis
 Effundit se se, & fecundos irrigat hortos:
 Quos nostri colucre patres; quos & colit omnis
 Gens; seruat quæ nunc summi præcepta parentis.

LAVDES BEATAE MARIAE
Virginis.

Ad Gabrielem Paleottum Cardinalem.

Titulus sit pro Argumento.

DVm Paleotte hominum vitas, & crimina discis,
Spargis & in populum diuini semina verbi
Commissum tibi; nec pateris se attollere campis
Infelix lolium; atque malas radicitus herbas
Vellis; & ardenti siccas das insuper igni.
Huic & oues da Christe tuas ita pascere; quæ nunc
Felsineos tondent saltus, securaque potant
Flumina: vt ipse olim valcat tibi reddere nulla
Infectas scabie, non vellera cana peresas
Illuue: at tanquam fluuio demersa salubri
Exuperent parium marmor candore, niuesque
Ipse canam Mariæ laudes, sed non tamen omnes:
Quas qui scire velit, idem numerabit aristas
Flauentes; secat in campis quas falce colonus
Incola totius terræ, fluctusque marinos.

Qua te voce canam; quibus & te laudibus ornans
Terrarum, cælique decus; purissima Virgo?
Ipsa etenim primi nata es sine labe parentis:
Ortus & est Sol iustitiæ Christus Deus ex te:
Qui mortale genus tenebris, & nocte profunda
Immersum in nitidam lucem lux ipse reduxit.
Qua sine non surgens accenderet aurea vesper.
Sidera; non Solis radij, non candida Luna

Lustrarent molem hanc orbis; vagus ille tenebras
 Dum pellis lucem inducens; Luna aurea claris
 Sideribus comitata, suo dum lumine vestit
 Sublustris cælum, & pelagus, terrasque patentes.
 Te mulier dubij metuens discrimina partus
 Inuocat extensis manibus, pictamque tabellam,
 Dona que multa tholo partu iam libera figit.
 Tu virgo, materque Dei, reginaque cæli es,
 Et terræ Maria alma omni & dignissima laude;
 Namque Dei est venter templum tuus aurea virgo.
 Mortales summis celebrant te laudibus omnes;
 Qua linquit nos Sol, & qua se tollit ab oris
 Auroræ, secum ducens lucemque, diemque.
 Tu nitidum cæli es lumen: tu regis ab alto
 Sanguine Dauidis longo genus ordine ducis.

Tu tutela homini es, morbo cui languet acerbo
 Corpus: & inclusos non linquis carcere iustos.
 Tu virga es Iesse: tuque es Gedeonis in agro
 Rore leui madidum vellus: tuq; es rubus altis
 Eductus siluit; quem flamma inuoluerat ingens:
 Qui (mirum) vt magno non est combustus ab igne:
 Sic tua virginitas non lesa est; tu licet almam
 In lucem sobolem dederis Virgo inclyta partu.
 Nam qui virginea Mariæ conceptus in aluo est,
 Ipsam, conciperet dum Virgo, prorsus ab omni
 Labe pudicitie serauit; & editus auras
 In tenues idem matris serauit honorem,
 Virgineumque decus concessum munere ab ipso
 Patre Deo Mariæ soli, admirabile donum.
 Et quem dum pareret non est perpeffa dolorem;
 Hunt. post mæsta tulit dilecti in funere nati.
 Nam quem rectorem superum, rerumq; parentem

Nam

Insolito partu agnorat tunc turpiter inter,
 Ceu fontem, fontes positum conspexit; acerba
 Tristitia concussa animum, corpusque dolore,
 Ceu gladio matris præcordia ad intima adæsto.
 Quid nam splendidius Maria est, quam splendor ab alto
 Descendens cælo elegit? Quid purius illa
 Quæ Christi corpus genuit sine corporis vlllo
 Contactu alterius? Quid nam formosius illa;
 In terris, cui concessum post funera soli
 Assumi æthereas vna cum corpore sedes?
 Atque illa quid nobilius, quæ sola supremum
 Ferre vtero meruit cali, terræque parentem?
 Alma Dei genitrix Virgo, quæ clarius vllum
 Lumen nec terræ, nec habent celsa atria cæli;
 Exora natum vnigenam purissima Virgo:
 Ne veluti steriles ornos, filicumque maniplos
 Ignibus iniiciat rapidis me, post vbi vita
 Liquerit exangues artus, iaceamque sepulchro.

IN MICHAELEM ARCHANGELVM.

Ad Siluium Antonianum Romanum.

Ob breuitatem argumento non indiget.

DEductum hoc mecum carmen Michaelis ad aram
 Dic Silui, precibusq; Deum, vt nos audiat ora
 Assiduus, pietate sua: namque ipse sacerdos
 Aeterno tu sæpe facis pia sacra parenti.
 Dux exercituum Domini clarissime & omnis
 Militiæ illius, sumptisq; acerrime telis:

Luci

*Elato qui animo Sabanae de sedibus alti
Aetheris in barathrum bellando detrusisti,
Illiusq; simul comites: tu posce parentem
Aeternum; ut dignos faciat nos sedibus illis
Post obitum, quas hac olim gens saeva colebat.*

IN S. IOANNEM BAPTISTAM

Ad Ioannem Baptistam Stellam Brixianum
Vincentij F. congregationis Casinensis
generalem Procuratorem.

A R G V M E N T V M.

Celebrat Ioannem Baptistam, quòd è matre sterili diuino miraculo natus sit: quòd adhuc puer in deserta loca secesserit: quòd plurimos, & in iis Christum in Iordane baptizauerit. Postremo deplorat eius necem; quòd longè omnium præstantissimi vatis caput meretriculæ filia in pretium vnus saltationis acceperit.

TEmpore quo scepra immitis Iudæa tenebat
Crudeli imperio Herodes, de semine turpi
Cretus Idumæo: nec adhuc Saluator in aluo
Virginea Mariae Christus iam sumpserat artus
Humanos: claro de sanguine Zacharias
Vir fuit, & tota vates celeberrimus vrbe
Hierusalem; coniux erat huic sanctissima matres
Elisabet Solymas inter de sanguine Aronis:
Quæ sterilis longum mærens transegerat auum.
Quos multa circum fundebat tarda senectus

h Canicie,

Canicie, prolis spes & defecerat omnis;
 Quamuis saepe pijs precibus, lachrymisq; parentem
 Aeternum orassent optata munera prolis.
 Amborum tandem miserans pia vota, precesque
 Audijt Omnipotens: festa nam luce Sacerdos
 Cum faceret sacra in templi penetralibus; atq;
 Ferret thura Deo peragens mysteria, sacri
 In dextro altaris cornu, pulcherrimus ore
 Nuncius effulgens radiantis sideris instar
 Astitit, haud vlli visus, nec cognitus rlli.
 Percussus subito obrigit terrore Sacerdos;
 Et concussa metu mens est. Tunc talibus illum
 Nuntius alloquitur: cælo demissus ab alto,
 Ne trepida longæque senex, ast excute vanum
 Corde metum: nam te cælo Deus audijt alto.
 Grantem precibus vna cum coniuge; coniuxq;
 Elisabet tua sit: senio licet obsita longo,
 Tuq; simul; tibi concipiet tamen illa virilem
 Progeniem; partu puerumque enixa parentem.
 Te faciet; quo nec maior, nec sanctior inter
 Vllus erit tunc mortales: dehinc pauca locutus
 Sustulit in cælum se versicoloribus alis.
 Ast vbi promissi vnerunt tempora partus,
 Luxque optata diu caelesti effulsit ab arce,
 Infantem Elisabet genitrix effudit ab aluo.
 Vndique conueniunt consanguinitate propinqui:
 Totaque Iudææ pubes montana peragrans
 Confestim tendunt ad limina Zacharia;
 Et teneri cupiunt pueri sacra tangere membra;
 Atque insperata celebrant natalia prolis;
 Laetaq; dispositis ducunt conuiuia mensis.
 Vix puer interea teneros expleuerat annos;

Cum liquit patriam, & nemorum deserta petiuit;
 Hic ubi siluestris fugebat pabula mellis;
 Atque dabant victum fructus, quos silua ferebat:
 Sedabantque sitim fontes; durumque cubile
 Instratum ramis antrum præbebat in alta
 Rupe patens: non vestis erat saturata colore
 Sidonio; at corpus totum vestibat amictus
 Consutus villis temerè, vlla haud arte, cameli.

Postquam illum firmata virum iam fecerat atas;
 Aeterni patris monitu nemora alta reliquit;
 Et liquidi accelerans Iordanis venit ad amnem:
 Atque homines vitæ exactæ commissa monebat
 Delerent lachrymis, spargens fluuijalibus vndis.

Deinde redemptoris Christi venerabile corpus
 Abluit: id veluti indignus quod tangere primum
 Abnuerat: niueæ sub imagine deinde columbæ
 Spiritus e cælo lapsus supra astitit illum;
 Voxque patris dulcem nati testantis amorem
 Audita. Hinc Christum tollentem crimina mundi
 Exclamat, monstratque Deum certissimus index:
 Quem Virgo peperit nullos perpeffa dolores;
 Quem tories Solymi vates cecinere per oras
 Iudææ venturum olim de femine David;
 Auferret primi qui mox peccata parentis:
 Atque fores clausas summi & penetralia cæli
 Panderet; atque hominem è terris transferret Olympa.

Dum verò Herodem argueret de crimine; qui tunc
 Vxorẽ fratris thalamo sociarat iniquo,
 Insidias odio mulier stimulata parabat;
 Perderet ve vatem tantæ sibi conscia probri.

Ac dum rex medijs ageret conuiuia testis
 Natali redeunte suo; pedibusque puella

62 DE RERVMSAC.

Plauderet hic choreas incasta filia matris,
 Docta mouere pedes, & se conuertere multos
 Ingyros simul ad dulces cytharaque, lyraque
 Concentus; regi placuit, cœtuque virorum.
 Tum dapibus, vinoque madens rex talibus inquit.

Explora, d' virgo longe formosa, quid optes:
 Ipsa licet poscas à me, dulcissima, regni
 Dimidium; nullam patieris sperata repulsam.
 Illa caput petijt, referens mandata parentis,
 Carcere præclusi dudum Ioannis: & esset
 Quamquam rex tristis, iussit tamen ilicet ense
 Ioannis caput abscindi; quod læta puella
 Attulit ad matrem disco fulgente repostum.

Crudelis, pateram potuit qui sanguine plenam,
 Abscissumque caput tanti venerabile vatis
 Cernere conuiuas inter, mensamque, dapesque
 Illa luce, hausit qua primum luminis auras.

Lugete d' virides siluæ, & resone conualles,
 Antraque, & exese rupes, quas ille colebat
 A teneris annis, primoque à flore iuuentæ:
 Nam nece Ioannes raptus vos liquit; & ultra
 Fas erit haud illum siluis audire canentem
 Aeterni Patris laudes, venisseque pacis
 Auctorem, lucisque Deum sub paupere forma,
 Verum occultantem numen, sanguineque atra
 Aduenisse homines reuocare ad limina vite.

Hæc sunt quæ cecini flauas ad Tybridis undas
 Illius in vitam, & mortem; quem nomine reddis
 Ioannes Baptista, tui non immemor vnquam:
 Nam veluti cunctos cœlestes diligis inter
 Præstantem meritis Baptistam; sic ego semper
 Te colui, semperq; colam venientibus annis.

*Donec me calispirabilis aura fouebit.
 Tu quibus officiis me inueris; abdita seruo
 Scilicet aeternum memori sub pectore gratus.
 Naturaque tua facili doleo, atque carere
 Stella tuo dulci alloquio, pariterque parentis.
 Sed vice sermonum tibi erunt hæc carmina nostra
 Exoptata tibi; donec me Brixia, tuque
 Post hæc inuisam æstatem, Soleſque videbis.*

PRECATUR DEVM SVB
persona Ioannis Baptistæ Stellæ Mona-
chi Congregationis Casinensis.

ARGVMENTVM.

Sub Ioannis Baptistæ persona se, suosque Deo commendat.

DA mihi consuetum robur; nec desere: namque
 A teneris in te posui mea vota, meamque
 Spem, Pater omnipotens, omnem: rebusque paternis
 Posthabitis, non ignarus, qui te colit vnum
 Ex animo, & tua sancta libens mandata facescit:
 Sit rapida quamuis Maleæ penè obrutus vndis;
 Ionioque mari ventis surgentibus illum
 Incolumem seruas: quique in te viuit ab omni
 Semotus rerum cura, populique tumultu;
 Non eget Attalicis opibus, regumque potentum
 Auxilio aduersis in rebus; nec magis vlla est
 Vittima grata Deo, quam mens sincera, fidesque,
 Et vacuum sceleris pectus: sed mala nostra

*Gaudia pelle procul mentis; seruaque precantes
Meque, meosque simul; qui te de more canunt, dum
Sol lustrat terras, & postquam cessit Olympo.*

IN PETRI VINCVLA.

Ad Pyrrhum Tarum Romanum.

ARGVMENTVM.

Narrat quo pacto D. Petrus ab Herode in carcerem
coniectus, diuinitus sit liberatus.

Herodes vlli haec hominum feritate secundus,
Scilicet & Solymo tumidus precordia regno;
Maior Iacobus ferro postquam illius auras
Vitales morte indigna, & sine crimine liquit:
Iudaïs morem vt gereret, mandauit & ipsum
Infontem claudi tenebroso in carcere Petrum,
Sacra volens illum cupido Paschalia demens
Proxima post vinctum populo producere, eumque
Supplicio afficere horrendo: mora nulla ministri
Ardentes Petrum latebroso in carcere condunt;
Quem duo custodes seruabant compede vinctum
Hinc, atque hinc positi, posita & custodia porta.
Cunctorum interea mœrebant turba piorum:
Fundebantque preces sua lumina conuertentes
Aetheris ad Regem supremum; ne caput atro
Liqueret ipsorum coniectum in vincla Simonem
Carcere: sed spatys cum nox equalibus altum
Humida diuideret cælum, & iam somnus haberet

Per

Per terras mortale genus, pecudesque, ferasque;
 Vellet & Herodes illum producere primo
 Mane necem ad suam. summo demissus Olympo
 Aliger est iuuenis iussu Patris omnipotentis,
 Humanam speciem referens; & carceris atras
 Ingressitur latebras: quo protinus ipse refulsit
 Luce nona aduentante locus; altoq; sopore
 Excitat oppressum Petrum, dextraq; iacentis
 Percutiens latus hec dixit. Surge eia age Petre.
 Ad vocem illius subito se erexit; & alto
 Corripuit se se è somno; manibusque cathenę
 Confestim fluxere: dehinc ita nuntius infit
 Aliger. Ipse tuic nunc te indue vestibus, & me
 Actutum sequere accelerans: tunc impiger illi
 Paruit, hærebatq; pedi pes illius; & iam
 Aequabat iuuenis gressus properantis ad ipsam
 Carceris gratam portam; quę spectat ad urbem;
 Olli quę subito patuit: Petrusq; putabat,
 Dum iuuenem sequitur, se somnia vana videre.

Cumq; vrbis partem transissent; ductor in auras
 Aerias properè pansis se sustulit alis.
 Cælestæ auxilium summo de vertice cęli
 Demissum agnouit Petrus: nam reddita postquam
 Illius menti lux est; vmbra q; fuerunt
 Discussæ, in se se redijt, dixitque. Ego verè
 Nunc scio me ereptum imperio, manibusq; profani
 Herodis, populiq; simul; qui nostra videre
 Funera sperabant, cum primo lumine rebus
 Redderet alma dies terris infusa colorem.
 Non ope mortali factum est, non arte magistra
 Hoc opus; ipse Deus cęli de sedibus altis
 Demisit iuuenem alatum, qui vincula rumpens

Ferrea, me in lucem nigranti e carcere duxit.

*Tu mecum dic Pyrrhe sacras hęc carmina ad aras
Iustitię cultor Pyrrhe, & fidissime legum
Interpres, candore animi non vltima cunctos
Mortales; inter qui seruant iusq; piunq;*

*Christe tuę nobis pateant orantibus aures:
Vtque Petrum picea duxisti e carceris vmbra
In nitidum cęli lumen, mortisq; periclo
Eripuisti illum: da sic euadere nobis
Hanc belli pestem accensam terraque, marique.
Et rege nos, donec veniat meta vltima vitę,
Oppressos longo senio, multoque labore:
Nam dulces abiere dies, cęu versus ab Euro
In tenues auras montano in vertice fumus:
Et tamquam torris rapido consumptus ab igni.*

IN S. LAURENTIVM
MARTYREM.

Cuius templum ad Ollium flumen Io-
an. Francisco Gambarę Cardinali
commissum est.

ARGVMENTVM.

Celebrat Laurentij pro Christo super crates ferreas
necem: eiusque in distribuendis Xysti thesauris in
pauperes, pietatem.

Dive magis lauri Laurenti digne corona;
Quam qui duxerunt reges, populosq; reuinctis
Post

Post tergum manibus, clarosq; habuere triumphos.

Admiransq; aliquis si fors mea dicta negabit;
 Conferet aternis idem mortalia rebus:
 Namq; alia expeetas ab eo, qui sustinet axes
 Aethereos; summo qua sunt tibi condita caelo;
 Dum crepitans infusa tuos iam flamma per artus
 Exurit positum supra (mirabile) corpus
 Ardentes crates, transuersaque robora ferri,
 Atque alias tu morte tua caelestibus oris
 Victor agis pompas, alia insuper ipse trophaea.
 Flectere te haud Decius potuit precibusue, minisque;
 Imperij qui tunc Romani sceptrum tenebat.
 Quin & opes Xysti; fuerat cui credita sacri
 Cura gregis, Christi que vices de more subibat
 In terris, Christi dederis pro nomine egenis;
 Prodigus & vitę, & temnens fera iussa tyranni.

Hierusalem veluti quondam facta incluta morte
 Est Stephani; longe sic & nece maxima Roma
 Laurenti exaltata tua est; quia turbidus in te
 Dum sequit Decius duplicatis in tua pœnis
 Membra, auxit palmam tibi: namque ardentior ignis
 Vrebat tua corda intus; quam qui foris artus.
 Et quo tu fueras accensus lumine, eodem
 Sancte puer latè illustrasti litus utrumque:
 Atque isdem flammis, quas es perpeffus acerbas,
 Inflammasti animos hominum vestigia Christi
 Sectantum; ut mortem temnant, durosque labores.
 Ipse breues: forti subiisti pectore flammam:
 Vitares ut perpetuas ardentis auerni.

Dum tua Laurenti celebramus sacra quotannis;
 Franciscus commissa sibi que Gambarara seruat
 Non procul à viridi ripa, qua labitur undis

Ollius; & qua structa tuo sunt nomine templa;
 Ipse refer laudes Patris omnipotentis ad aures,
 Quas canimus; licet indignę sint nomine tanto.
 Effice, vt illum ipsum noctesque diesque sequamur;
 Vt solet vmbra hominem, quacunque incedit, & illi
 Grata simul quę nunc facimus, sint vota, precesque.

Et tu Christe tuum populum ne linque: tenet qui
 A te demissum nomen, qui męstus ad aras
 Te vocat auxilio, dum templo sueta ministrant
 Sacra sacerdotes; animoque, & mente precatur,
 Vt se se à diro defendas hoste, tenet qui
 Arma manu, & nostros fines inuadit; & atros
 In nos, exitiumque tui fert nominis ignes:
 Quod minitans delere parat; nisi tu Deus illum
 Auertas virtute tua, & caelestibus armis:
 Optata & nobis reddas læta otia pacis.

AD VINCENTIVM STELLAM

Brixianum Iuriconsultum.

De Faustino, & Iouita Martyribus.

ARGVMENTVM.

Faustinus, & Iouita Brixiani multa prius pro Christo
 sub Traiano tormenta passi; tandem sub Adriano
 capite plexi, martyrij palmam adepti sunt.

Vincenti, qui posthabitis iam legibus, omnem
 Applicuisti animum studijs, quę sidera ad alta
 Per-

Perducunt homines, vbi pax, vbi lumine puro
 Regna beatorum fulgent; datur atque tueri
 Ora Patris, Patris æterni, qui condidit olim
 Omnia, & è nihilo formans, miro ordine fecit.
 Dum tu difficile nodos exoluere queris
 Scripturæ solers sacræ, lege qua tibi nuper
 Non studijs aliena tuis, doctissime, misi
 Stella, licet tu sis dignus grauiore cothurno.

Qua te laude feram, genitrix mea Brixia, cæli
 Astra super, quæ tu celebri præclara duorum
 Corpora clausa tenes tumulto? tu namque Iouitam,
 Tu Faustinum eadem tenues in luminis auras
 Fudisti, quorum exemplo subiere beatam
 Tunc mortem largo perfusa sanguine gentes
 Ob Christi nomen; quas tellus Itala aiebat.
 Vnde autem vestra incipiam tot fortia facta
 Narrate o patriæ duo maxima lumina nostræ?

An referam quas sub Traiano rege per vrbes
 Ausoniæ pœnas, & tetro carcere passæ?

Vos etiam iniecti flammis; sed flamma recessit
 Hinc, atque hinc faciem in montis; nec corpora vestra
 Læsit edax ignis; nam vos seruauit ouantes
 Incolumesque Pater, cæli, rerumque creator.

Obiectique feris trucibus, sed non sine vinculis,
 Non sine verberibus multis; subitoque feroces
 Ipse animos posuere feræ, atque inimicitia corda;
 Vestra nec insulto presserunt corpora morsu.

Mox Mediolanum ducti, vinclicque catenis,
 Carcere & inclusi tenebroso horrenda tulistis
 Supplicia, obscœnamque famem sub iudice sauo.

Nec vos pœna, licet grauis esset, terruit vnquam
 Nec violata fides quondam promissa parenti

Aeterno fuit; at creuit. tum denique ducti
 Parthenopem, vincti manibus post terga, pedesque
 Compedibus. Vos in vastos, rapidosque profundi
 Proiecere maris fluctus, sed conditor alti
 Aetheris auxilio fuit, emisitque repente
 E celo alatos iuvenes, qui corpora vestra
 Mersa mari eriperent tumido, & fluitantibus undis:
 Nec mora iussa citi faciunt, atque aera tranant
 Remigio alarum Patris almi numine freti;
 Debinc freta salsa petunt, & vos è gurgite vasto
 Eripiunt, manibusque suis ad littora curua
 Incolumes vos educunt, mirabile visu.

Sed cum turba virum, quæ circumfusa tenebat
 Littora, prospexit stantes in littore viuos,
 Et nouitate rei attonita, admirataque factum
 Insolitum, vos & Patris præcepta docentes,
 Nec non caelestis vitalia semina verbi,
 Ut prius, hæc dixerat palàm. Vos numina falsa
 Atque Iouem vanum colitis: manifesta que signa
 Vidistis misera & gentes. Tu tu Deus alta
 Sede sedes celi in medio; te conditor orbis
 Maxime adoramus Dominum, Regemque potentem,
 Atque viam, lucemque hominum, vitamque fatemur:
 Et pro te cupimus tormenta subire, necemque.

Quæ postquam trepidans turbato pectore vidit
 Parthenopes rector: timuitque, & iussit vtrumque
 Carcere concludi obscuro: dein luce sequenti
 Illos in patrias sedes, urbemque reduci:
 Adriano qui sub mortem subiere cruentam;
 Sanguineque effuso terram tinxere parentem.

Tu vero Faustine sacer, tuque alme Iouita
 Transcripti calo ciues, numeroque colentum

*Atria celsa poli; vos nunc de sede superna
 Aspicitis, qui nunc meritis vos laudibus alta
 Tollimus astra super: vos magni Patris ad aures
 Ferte preces nostras; ut tanto in turbinc rerum,
 Et pestis, vestros ciues defendat, & urbem
 Egregiam; qua vos genuit, pariterque sacrauit
 Vestra ob facta Deo Patri venerabile templum
 Aeterno ob meritas laudes, posuitq; ministros,
 Custodes templi ingentis, rerumq; sacrarum.*

I N S. H I E R O N Y M V M.

Ad Antonium Aelium Patriarcham Hierosolymitanum.

A R G V M E N T V M.

Celebrat Hieronymi vitam sanctissime actam, eiusque scripta: Deinde precatur Christum, ut Turcarum classem perdat.

ANte alias vrbs ò Stridon accepta parenti
 Aeterno, quæ sunt posita per pingua culta
 Dalmatiae: namq; ille tuus fuit incola, ciuisque,
 Eloquij fons conspicuus, & nomine sacro,
 Defensor veri, atque pij, rerumque minister
 Sedulus; & longe per quem diuina relucet.
 Scripta, velut calum, pulsa quod nube serenat
 Riphais veniens Aquilo violentus ab oris:
 Quid nunc commemorem, te vir sanctissime: namq;
 Ipse aperis solers diuina volumina, multis
 Haud rectè intellecta locis: & falsa refellis:

Tu Syria longo coluisti tempore siluas,
 Bethlemiasq; domos Christi ad prasepe; sacrifq;
 Intentus semper studijs, sine labe beatam
 Duxisti vitam in terris; semotus ab omni
 Cura animum; & vita cursu defunctus, Olympo
 Nunc fruere spectaſq; Deum; qui premia reddit
 Digna tuis meritis; miro quem semper amore,
 Atque humili coluisti animo: & nunc cernis ab alto
 Hostem Threicium duro tua testa tenentem
 Imperio; atq; Italas iam nunc transmittere ad oras
 Mille equitum cuneos, peditumq; ratesq; parantem.

Huic te Christe tua primo in certamine dextra
 Occurrens immitte fugam; voret vnda triremes
 Ismarias; milesque ferus nostro cadat ense.

Tuq; precare tuum ciuem Aeli regna tenentem
 Nunc supera; exoret Patrem, nostri vt miserescat
 Inter tot rerum discrimina, totq; labores.

I N S. B E N E D I C T V M

Ad Seraphinum Fontanam Mediolanensem
 Prælatum monachis D. Mariæ Farfensis.

A R G V M E N T V M.

Benedictus Nursiæ ortus, in Sublaci deserto durissi-
 mam vitam duxit. Deinde Casinum montem cum
 monachis, incoluit, vbi multa miracula edidit, mul-
 ta prædixit. Celebrat deinde auctor Religionem il-
 lam, vt à tanto patre institutam, multisque & mat-
 tyribus, & summis Pótificibus, & Regibus illustratâ.

Lycifer ut calo effulget, cum surgit, & almam
 Nuntiat aduentare diem mortalibus agris;
 Sic laude effulget merita Benedictus in oris;
 Exoritur quæ Sol, & quæ nos linoquit; & ingens
 Undique consurgit nox cincta nigrantibus umbris.
 Nursia quo genitrix tanto letatur alumno;
 Et se syderibus cali sublimibus infert.

Sublaci hic petijt rupem puerilibus ammis;
 Tunc diris loca plena feris, nunc aurea sedes.
 Atq; ibi caprarum succintus corpora solis
 Pellibus, abruptis multos in totibus annos.
 Exegit; vitamq; cauo tolerauit in antro,
 Assidue voluens animo precepta parentis
 Aeterni, & seruans tenui ieiunia victu
 Dura; ministrabat primo quem mane sacerdos
 Ad procurua habitans Anicnis flumina, vita
 Integer, atque illis probitate insignis in oris.

Edidit ipse pater miracula plurima. mox &
 Aerium magno montem comitante Casinum
 Deuenit comitum cætu sub tempora Veris.
 Templum erat hic donis ingens, Phæboq; dicatum,
 Quod gentes Italæ posuere in vertice montis.
 Delphica non aliter coluere oracula Graij,
 Quam templum indigenæ hoc gætes, populiq; propinqui.
 At postquam hanc eadem intrauit Benedictus, & aræ
 Muneribus, multoq; auro prospexit onustam;
 Atque sacerdotes templi, rerumque ministros.
 Ingemuit lachrymans; & falsi numinis aram
 Celatam, & Phæbi effigiem de marmore fregit:
 Quæ collapsa solo passim confracta iacebat:
 Sacratumq; illi lucum conuoluit in ignes,
 Sustulit & vanos ritus; Regique dicauit.

60 DE RERVM SAC.

Sublimes celi nutu qui temperat oras.
Nec quisquam est ausus tantis se opponere ceptis
Illorum, qui seruabant templumque, locumque:
Sed subita attoniti formidine, remque, domosque
Liquere; & cursu terras tenuere propinquas.

Hanc sedem pater incoluit Benedictus; ibiq;
Cum socijs vixit, quos secum duxerat, & quos
Ipse sua insigni pietate attraxerat olim,
Ipsius vnanimis vestigia sancta secutos.

Non solum hic fecit miracula multa, virosq;
E tenebris nitide reuocauit lucis ad auras:
Corporibus hominum sepe expulit horrida monstra,
Monstra polo summi iussu deiecta parentis:

Depulit & tristes languenti e corpore morbos,
Sed varios rerum euentus, perituraq; templa
Prædixit multa & Torile, qui barbara castra
E Scythia in Latias audax traduxerat oras

Bellator, tandem vita sine labe peracta;
Prædixit sibi iam lucem aduentare supremam,
Corporeis se se qua posset soluere vinculis;
Et petere optatas sedes fulgentis Olympi.

O tua quam felix est tali nata parente
Relligio Seraphine, patrum & virtute tuorum
Aucta diu, fuso quondam qui sanguine palmam
Aeternam meruere suo, sedesque supernas.

Multi etiam Christique vicem subiere, locumque
Deposita reges sceptro, & qui rexerat orbem
Terrarum imperio, spreta ditione, suisq;
Posthabitis vitam sub tanto egere magistro;

Ausonia fasces, & opes, & regna perosi.
IN

L I B E R I I 31
IN S. MARIAM MAGDALENAM.
Ad Christophorum Robusterum Tarraco-
nenlem Auditorem Rotæ.

A R G V M E N T V M.

Maria Magdalena, dum ad tumulum Christi flet; ipsum videns non agnouit. Narrantur quæ ipsa Christo, quæque Christus ipsi dixerit.

Pro meritis in se tantis tibi Gambara semper
Debebit; donec veniat meta vltima vitæ;
Et reget hos artus cæli spirabilis aura.
Tanti erit ille igitur meriti non immemor vnquam
Christophore. ad tumulū nunc tristem, & multa gemētē
Magdalenam audi, dum flet pia funera Christi:
Quam thalamo pictam mæsta sub imagine seruas.
Ad Christi tumulum dum Magdalena sederet
Illachrymans; læuumque genu complexa teneret
Suspensum iunctis manibus, per colla, humerosq;
Sparsa comam; geminos candenti in veste sepulchrum
Seruantes vidit iuuenes, vbi corpus Iesu
Depositum nuper fuerat: astabat & vnus
Supremam ad partem tumuli; partem alter ad imam:
Qui dicunt. Oculis mulier cur fundis amarus
Cum longo fletus gemitu? tunc illa: meum quod
Abstulerint Dominum è tumulo; sumq;, inscia vbi nam
Sit positus. dixit, conuersaq;, vidit Iesum
Non procul astantem; rigui quem credidit horti
Custodem: non illum ipsum, quem mæsta per omne
Quærebat montis spatium sub lumina Solis.

F Mag-

Magdalena etenim cunctis abeuntibus, ipsa
 Non discedebat tumulto: vacuumq; ubi vidit,
 Discerpfit manibus flauos nullo ordine crines;
 Atq; locum gemitu impleuit; mentemq; dolore
 Deuicta, & mœrore graui, dum credit ademptum
 Mœsta Redemptorem mundi: tunc Christus ad illam
 Se vertens tali compellat voce dolentem.

Quid lachrymis misces gemitus? quidue anxia queris?
 Illa, meum, dixit, Dominum si forte tulisti;
 Pande Ubi sit, quaeso, sacratum corpus: vt illud
 Sustollam, & tumulto condam, & pia funera ducam.
 Tunc ipsam aspiciens Christus, Maria, inquit: at illa
 Conuersa, atq; ipsum agnoscens, & laeta pedes se
 Ad Domini sacros subito proiecit. At ille

Non licet, ô mulier, tibi me nunc tangere: nondum
 Conscendi æthereas sedes, & lucida cali
 Regna; neque accessi ad patrem, cui paret Olympi
 Regia stellantis, tractus terræque marisque.
 Fratribus ipsa meis refer hæc; quos feruida cura
 Sollicitat, tristesq; tenet ob funera nostra.
 Tu rerum solare inopes, & pectora solue
 Plena metu, amissoq; illos solare magistro;
 Dic etiam: Ascendo ad Patrem vestrumque, meumq;
 Atq; Deum vestrum; atque meum. nec plura locutus
 Discessit. tunc illa alacris peruenit ad aedes;
 Ob Iudaorum insidias quibus ipsa latebat
 Gens verò dilecta Deo: & proorantibus infit.

Aspexi Dominum his oculis; atque hæc mihi dixit:
 Nec solita illius facies, aut forma fefellit
 Concaua me multum lachrymantē ad saxa sepulchri.

83

LIBER II.
IN S. CATERINAM
Martyrem.

Ad Gulielmum Sirletum Card.

A R G V M E N T V M.

Celebrat Caterinæ in repudiando regno, magnanimitatem : in superandis Philosophis, sapientiam: in contemnendis cruciatibus, & morte, fortitudinem, atque constantiam.

TU nostro Sirlete etiam memorabere versu,
Eloquio non inferior, nec carmine præcis
Vatibus, aut illis pede qui scripsere soluto
Diuersos hominum mores, aut inclyta factas
Et nulli candore animi, aut pietate secundus.
Accipe quæ cecini Caterinæ in virginis alma
Et vitam, & mortem pariter; dum scripta sacrorum
Tot vatum, & Solymos libros, monimentaq; Graium,
Et nostra euoluis studio, vigilique labore;
Huius enim nostri es censor, iudexq; libelli.

O Virgo, dum te canimus, gratissima Patri
Calicolum, Regique: preces, quas fundimus audi;
Amborumque simul refer omnipotentis ad aures.

Tuque tuum ol' nomen rege nos Pater alme, tuosq;
Nos tege nunc clypeo; tibi qui confidimus; in te
Qui spem nostram omnem, mentemq; locamus, & vnum
Te colimus; dum Sol collustrat lampade terras;
Et dum nox fuscis tellurem amplectitur umbris.

Qua digna te voce canam longè inclyta virgo,

Doctaq; qua ve tuas poterit memorare, licet sit
 Ferrea vox, meritas laudes? tu filia regis,
 Fertilis Aegypti imperio qui regna tenebat.

An dicam te pauca super? quamque alta tuarum
 Me rerum moles premat, & perterreat; & sim
 Non dubius partem exiguam vix dicere posse.

An dicam, vt genitor tenera te etate docendam
 Ingenuas artes. necnon exordia rerum
 Curauit? pater impleuit sed post vbi vita
 Curriculum breue; tu regni tibi debita, scepra
 Spreuisti, veluti stipulam Caterina, deosq;
 Inscia quos olim veri gens illa colebat;
 Et tot opes, magnasque vrbes, tedasque tyranni.
 Atque tui robur animi videre ministri
 Inuictum; te dum pœnis non cedere acerbis
 Conspiciunt. tu non lauri de fronde coronam
 Expectas; verum duplicem post funera palmam.
 Sanguinis effusi est palma altera, & altera casti
 Corporis, ac vita. tu pectore dedita toto
 Calicolum regi quondam perpeſsa famemque,
 Vinclaque, crudelesque rotas, non territa pœnis
 Innumeris; docto superas sermone disertos,
 Insignesque viros vario in certamine; qui tunc
 Vana tuo eloquio liquerunt numina; tecumque
 Occubuere suo perfusi sanguine membra.

An referam cum te inuisit regina silentem
 Sub noctem, comitata vno, caua saxa iacentem
 Inter, & horrentes te vidit carceris vmbraſ?
 Teque ipsam miserata, tibi suaderet, vt atro
 Carcere te eriperes faciens dijs sacra profanis:
 Sed commota tuis coniuux est regia verbis;
 Voce Deum & clara verum est confessa; maritum

Nec

Nec regem verita est, nec vincula sana, necemque:

Et Ioue adoravit spreto lætissima Christum.

An dicam caput abscissum, spectante tyranno,

Lictoris gladio: quo vulnere non cruor ater

Effluxit, mihi sed lactis copia, & ipsa

Tincta colore nouo est (visu mirabile) tellus.

Aligeri ast animam iuuenes super æthera cæli

Virginis attulerunt subito, Patriſq; lotarunt

Sedibus æterni: ast alij venerabile corpus

Exanimum Synai frondoso in vertice montis

Portarunt; alacresque nouo imposuere sepulchro.

IN S. MARGARITAM Martyrem.

Ad Ioannem Zamoscium Procancellarium
regni Poloniae.

ARGVMENTVM.

Margarita tenera adhuc ætate Christi fidem suscepit.

Mox adolescens ab Olibrio Præside deæ Syriæ
sacrificare iussa; nec minis territa, nec promisso con-
iugio allecta, ei obsecuta est. tandem post multos
cruciatuſ, abscisso capite martyrij coronam conse-
cuta est.

Zamosci facunde; tua non vltima gentis
Gloria; nec probitate minor, rebusq; gerendis,
Et proavis, atavisque tuis: quorum inçlyta virtus
Viuir adhuc quondam bello præclara, togaque.

Egregijs namque est scriptis vulgata per oras
 Aurora tua fama tuis iam, quæq; cadit Sol.
 Dum tu Romanum magna cum laude Senatum
 Describis (si forte vacat) lege carmina, quæ nunc
 Concinui in vitam, atque in funera Margarita.

Floruerat Syria proceres Theodosius inter
 Diues opum, proauisq; potens: sed tecta colebat
 Rustica; & agrestum siluis inglorius altis
 Degebat placide cara cum coniuge vitam,
 In mare qua rapidos latices deuoluit Orontes;
 Cum genita est forma pulcherrima Margarite:
 Quam pater admirans nutrici lætus alendam
 Mandauit, donec plenis pubesceret annis.

Hanc nutrix pia clam Christi præcepta docebat;
 Quam prius abluerat sacrato in fonte sacerdos.

Tunc genitor facti non inscius, æstuat ira,
 Atque odijs natæ insensus, procul alta relegat
 In iuga nutricem, dilectaque pignora quondam;
 Qua mons per noctis tenebras de vertice summo
 Casus ardenti prospexit lampade Solem
 Nascentem, noctemque alia de parte prius, quam
 Lucifer exoriens multa cum luce patentes
 Oceani percurrat aquas, & litus Eoum.

At virgo, quamuis domibus foret acta paternis;
 Tecta que nutricis coleret; puroque leuaret
 Fonte sitim; victumque darent siluestria poma;
 Vestique se indueret vili: tamen illa deorum,
 Et vani simulacra Iouis, ritusque nefandos
 Sacrorum horrebat, Christumque immota colebat;
 Et valle exiguum, spreto genitore, sub alta
 Cum nutrice gregem pascibat: & Alcimedonta
 Spernebat sub valle Palen, Dryadasque canentem,

*Interea superis, sic indignatus, ab oris
 Concessit genitor: virgo cum paruula nondum
 Explerat denos habitans in vallibus annos:
 Defossoque foret quamuis ditissimus auro;
 Et mille innumeris inuerteret arua quotannis
 Vomeribus; multique greges, & mille iuuenç
 Tectasub occasum Solis proauita subirent;
 Hæredem tamen hanc non vlla in parte reliquit;*

*Dum verò regni certas inuiferet vrbes
 Olibrius (erat imperij suprema potestas
 Quam penes) ibat iter, qua flexo semita calle
 Ducit in aerium montis nemus, & iuga celsa:
 Ducentem hanc pecudes vicina ad pascua vidit:
 Bis septem cui vix ætas adoleuerat annis:
 Et vix ille oculos diuina in lumina torsit
 Virginis; accepit subito cum saucius ignem
 Ossibus; & sensit labi per membra furorem
 Ilicet hanc iubet acciri, patriamque requirit,
 Et genus. vnde domo. tunc sic virgo orsa repente est.*

*Quid frustra genus, & patriam, nomenq; requiris?
 Serua ego sum Christi, cui mens obnoxia seruit:
 Cui mea virginitas deuota est: nam mihi testis
 Ille sua est nostra qui nos à morte redemit.
 Protinus hanc famuli vicina ad mœnia ducunt;
 Urbis vbi, clarumque genus, nomenque parentis
 Commemorat; seseque fidem, & vestigia Christi,
 Sancta que iussa sequi. cæco tum carcere Præses
 Includi iubet hanc, cum noctem sidera ducunt.*

*Et iam Sol rebus infusa luce colorem
 Reddiderat; folioque sedens Olibrius alto,
 Vicinos circum proceres in templa vocabat,
 Fictæ templa deæ Syria; quam gens colit omnis;*

Qua circum regna ampla habitat: tunc ducitur ingens
 Victimæ: quam Syriaque deæ, Phœboque Sacerdos
 Ornatus palma crines in limine mactat.

Parte alia iuxta celsi penetralia templi
 Fronde coronatus cedri, myrtoque iuuenus
 Marmoreum effuso tingebat sanguine limen:
 Atque alius pecudem intonsam iugulabat in ignes;
 Et thura Assyrijs miscebat odoribus: & iam
 Finis erat, & honos aris iam factus, & omnis
 Gens ibat: memor inclusæ cum virginis heros
 Olibrius iubet hanc ad publica sacra vocari:
 Et Margariten dictis compellat amaris.
 Hos cedri ramos adole rerum inscia virgo;
 Imbueq̄, aurato craterè altaria: nec iam
 Nutricis data te moueant præcepta furentis;
 Aut morere ante aras, veluti noua victima, summo
 Grata Ioui; & sacro persolue in limine pœnas.
 At, de more, coles cesso si sacra cruore,
 Te mihi connubio, & felici fœdere iungam:
 Ostroq̄, argentoq̄, teges tua corpora, & auro:
 Et Syriæ incedes magnas noua nupta per vrbes.

Tunc uirgo geminas acies erexit ad altum
 Aethera, celestemq̄, Patrem sic uoce precata est.

Da mihi sancte Pater, cui mens cognita dudû,
 Omne genus nunc posse necis per ferre, miuasque:
 Et sciat ille Iouis quam sit spernenda potestas:
 Et quæ me teneat Christi fiducia, cernat,
 Tu uerd' illusas auro seuissimè vestes
 Dona que parce tuis (si qua est tibi cura tuorum)
 Aequalesq̄, tuo generi ne despice tedas.

Tunc Preses grauitè dictis commotus in iras
 Exarsit, tristeq̄, parat de uirgine pœnas

*Supere: tunc illam spoliant, lacerantq̄, flagello
 Corpora, marmoreosq̄, sacer cruor abluat artus.
 Non aliter tenero manant de corpore gutta
 Sanguinea; quam riuus aqua labentis ab alta
 Rupe ciens raucum campi per scrupera murmur.
 Verberibus famuli instabant; dum vincla satelles
 Netheret; vt vinclam traherent Iouis ante nefandum,
 Et vanum numen: virgo sed nulla recusat
 Vincla pati, pœnasque, neget dum sacra, Iouemque,
 Temnatque immunis positos altaribus ignes.*

*At proceres tenera conceptum in virgine robur
 Mirati, & subita moti pietate, rigabant
 Ora pijs lachrymis; sanctosque inflectere sensus
 Querebant Margaritæ; mœstique tyrannum
 Poscebant veniam pro virgine; quos tamen omnes
 Voce graui increpuit, nec non consulta refellit.*

*Auertit Præses oculos, nec cernere quiuuit
 Sanguine resperfos artus, & liuida membra
 Verberibus, tunc sede sedens sublimis eburna,
 Deuinclam includi tenebroso in carcere iussit.*

*Ecce autem virgo in tenebris dum clausa iaceret;
 Assiduasque preces prostrata effunderet alto
 Pectore; non animum diuersis territa pœnis:
 Illi monstrum ingens exerto apparuit ore,
 Ore uomens atros flammam sulfuris ignes.
 In spiram serpens mox se collegit & ora
 Tandit; ut ore sero sacros absumeret artus.
 Ipsa sed horribili nec quicquam exerita monstro:
 Sed sidens Domino, frontem cruce signat, hiantesque
 Ingreditur fauces; & nisi crata iaxa draconis.
 Nec mora perfractis (uisu mirabile) costis
 Procumbens iacuit per lumum, illo illicet aluo*

*Exilit;ingentes & agit seruata parenti
Aeterno grates;concuſſaque peſtora firmat.*

*Terdenos iacuit Soles incluſa ſub alto
Carcere;ubi aſſiduis lachrymis,precibusque uacabat:
Vt mentem,uiresque ſibi daret omnipotens Rex,
Sublimes cęli nutu qui temperat oras,
Aduerſus Syrię proceres, & iuſſa tyranni.*

*Iamq̄, alias illa ad pęnas, atque horrida leti
Supplicia;atque Iouis falſi deducitur adem.
Pinguis ubi multo taurorum ſanguine paſſim
Terra mader;tectuſque ſacer uelamine cuſtos
Purpureo canos crines,ſolemnia templis
Sacra facit;templique ſimul donaria ſeruat.*

*Stabat odorata ex cedro teſtudine templi
In media Iouis eſſigies;& eburna tenebat
Sceptra manu;fulmenque pedes radiabat ad imos
Ex auro.tunc ipſa comas reſoluta nitentes,
Vt ſteit in medio conſeſſu,proripuit ſe,
Infeditque fores templi,Nabatheaque uano
Thura Ioui dare iuſſa,Iouem deſpexit, & omnes
Aſſyrię gentis diuos:quos illa negauit
Eſſe deos;ſed monſtra imo damnata profundo.*

*Olibrius grauiter neglecta ob numina ſeuit:
Non aliter,quam ſeius aper graue uulnus in armis
Accipiens;cum monſtra ſeros euadere morſus,
Oraque aperta .anum nequit;& iam tendere in altos
Non audet ſaltus;nec ſe ſe opponere telis
Venantium;mouet arma acuens in pręlia dentes:
In pęnas ſic mentem acuit Syrus aſper, & iras
Aggerat:ulciſcique deos,quos illa negarat,
Decreuit demens.mora nulla,bitumine tedas
Ardentes aſſerre iubet,ſpoliartque miniſtri*

Hanc veste: & corpus flammis crepitantibus vrunt;
 Et flamma ambesos artus in flumine tingunt:
 Ut liquor insinuans se se per membra dolerem
 Gigneret ingentem, magis & magis illa doleret:
 Horror enim pacemque animi, labefactaque furtim
 Membra quatit; sensus concreto sanguine torpent,
 Quos vapor ignis edit, infusaque lymphæ per artus.

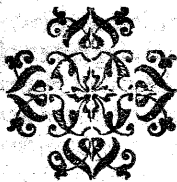
Olibri (scelus infandum) te posse putasti
 Virgineos artus admotis vrere tedis;
 Aut fluuio frigentis aquæ dissoluere nexus
 Corporeos? tu frustra animos spe tollis inani.
 Tu Margaritæ caelestis præmia vita,
 Tesorosque paras cæli sublimibus oris.
 Sic ait, at virgo patitur dum immobilis vndas;
 Terra fragore graui mugit: tremefactaque templi
 Tectæ, trabesque labant: at virgo illæsa tyranni
 Constitit ante pedes; exutaque brachia vinculis
 Suspexit calum, mentem formidine cuncti
 Demittunt proceres: & mox per inane columba
 Lapsa polo fertum ore tulit viridantis oliuæ;
 Et Margaritæ crines redimiuit: & alis
 Ingenti plausu tollens se in nubila condit.

Sed dum tendit iter pennis sublimæ per auras;
 Cor festim nituere leues radiantibus aure
 Luminibus; circumq; humeros vaga flamma relexit.

Pt volucrem populi conueniens vidit ab alto
 Labentem cælo, & cali regna alta petentem,
 Virginis intactosque artus, & labæ carentes:
 Tollébant proui palmas, Christi, & que canebant:
 Ob Christum nec vincla pati, mortemque negabant.

Ille insperatas multo cum murmure voces
 Hausit vt, & populum tendentem ad sidera vultus,

Et patrios clara spernentem voce penates:
Quattuor aëlitum damnauit millia morti
Olibrius; cædique iubet, tunc protinus vltro
Vnanimes obiere diem: nec barbara quisquam
Iussa horret: commissa timens: sed ne sibi Christum
Regna faterentur Præses; iubet ocys ense
Virginis abscondi caput, auulsumque reponi
Ante oculos; gaudetque tuens delubra profano
Structa Ioui tunc virgineo respersa cruore:
Et mentem nequit expleri; dum casa virorum
Corpora tot templi scelerato in limine cernit.

93

LIBER TERTIVS

AD BERNARDINVM

Risium de Cuppis Episcopum
Auximatem.

ARGVMENTVM.

Arbor infanti Christo prætereunti incuruata.

Bernardine audi factum admirabile Christi
Infantis: qui dum furibundi Herodis & arma,
Atque minas fugeret, peteretq; Aegyptia regna,
Illi ingens arbor se se incuruauit; & imam
Actutum tetigit de uexo vertice terram.
Mirum equidem plantas, fabricataq; numina saxo
Agnouisse Deum: Solyorumq; impia corda
Numquam cognouisse suum, rerumq; parentem.
Admonitus Patre ab aeterno dum carperet atram
Sub noctem somnos Ioseph, ut tenderet oras
Cum puero in Pharias tacitus, puerique parente;
Herodes quarebat atrox nam perdere Christum,
Atque dare infantem leto: consurgit auitis
Sedibus, & piceæ per amica silentia noctis
Ad insum se accingit iter, patriamque relinquit;
Aegyptumque petit. postquam autem venit ad ipsam
Thebaidis parua Hermopolim, portamque patentem
Accessit, qua se se arbor tollebatur ad auras
Maxima, frondosum caput, & sua brachia pandens:
Qua

Qua responsa dabat populis, gentique propinqua:
 Ceu concussa foret Borea, vel fulmine ab alto
 Tacta polo; se se inflexit, tetigitque comanti
 Vertice prona solum, tamquam venerata tremendum
 Prætereuntis heri numen, nostræque salutis
 Auctorem Christum infantem, pariterque parentem,
 Quæ sic curua diu mansit, latissima donec
 Terra ministravit vires; roburque, vigoremque
 Infudit solitum planta; mirabile ut esset
 Testis in hoc factum cunctis mortalibus. olim
 Indigena hinc populi in dubijs responsa petebant;
 Quæ quondam cælo Satanas depulsus ab alto
 Reddebat; recti quem gens ignara colebat.

Ausugit subito ille furens, ut vidit ab ipsa
 Vertice deuexas toto cum stipite frondes.
 Falsorumque deum effigies de marmore, & gre
 Percussa Christi aduentu cecidere repente
 Per fora, perque domos, vicinaque templa, viaeque.
 Arboris at folia, & fructus, cortexque solebant
 Confestim cunctos hominum depellere morbos:
 Siquis læsa super membra imposuisset, & ipsum
 In sua vota Deum lachrymis, precibusque vocasset.

AD IOANNEM BAPTISTAM Cannanum Ferrariensem.

ARGUMENTVM.

Mirifica herbæ vis Christi statuam contingentis.

Conuenit hæc Cannane tibi mea pagina: nam tu
 E solitus membris hominum depellere morbos:

Cum

Cum mussat medicina graui deuicta dolore
 Languentis, mecum tu nunc miraberis huius
 Vimque, potestatemq; herbae: quae cognita non est,
 Nata nec herbosis Marsorum montibus: at tu
 Pars animi Cannane mei non parua, leuisque,
 Fronte leges laeta hos; magna quos mittit ab vrbe
 Romulidum tuus ex animo tibi Gambarara versus.

Mortales vitam Christus dum viueret inter;
 Et modo Idumaeas, modo Iudae inuiseret oras,
 Et claram modo Hierusalem, vicinaq; circum
 Oppida tot, spargens diuini semina verbi,
 Solueret atq; hominum linguas, aperiret & aures;
 Tolleret & morbos; primi q; piacula patris.

Tunc fama tantorum operum commota, reliquit
 Eoas quae iam cursu penetrauerat oras;
 Paneadem mulier patriam, populosq; petiuit
 Iudae horribili morbo correpta, diuq;
 Languida; quam miseram quesiit haud motibus herba
 Inuissent, medicae manus: confisique Christi
 Auxilio tantum vehementi ardebat amore
 Sacratae digitis limbum contingere vestis:
 Quo tactu longam vim morbi euadere posse
 Sperabat tanta hanc tenuit fiducia; quae non
 Illius mentem, atque animum, curamue fefellit.
 Vidit enim ut Christum tendentem ad testa Iairi,
 Ingentique virum circumseptum comitatu;
 Miscuit huic turba se se, Christique fluentem
 Extremam tetigit vestem, fluidusque recessit
 Sanguinis actutum squalenti e corpore fluxus:
 Confestimque illi fugit dolor omnis in auras;
 Et solita vires membris rediere; abiitque
 Pallidus ore color, atque illam cura reliquit

*Anxia. dehinc patriam redijt, Christique verendam
 Ex ære effigiem fieri mandauit; eamque
 Illa domus propriæ ante fores, limenque locauit.
 Aenea vestis erat tenui circumdata limbo:
 Effigies Christi dextram tendebat in ipsam
 Phœnißam, quæ se se etiam formauerat ære
 Illo eodem, & manibus iunctis, & poplite flexo
 In Christum fixos oculos letata tenebat;
 Atque videbatur Domino persoluerè grates;
 Qui se se cura nuper, morboque leuarat;
 Incolumem, ac latam reddens patriæque suisque.*

*Inter erat namque illa suos non vltima ciues
 Progenie, quæ iam in medicos effuderat omnem
 Rem patriam fluxum biseros passa per annos:*

*Ante pedes sacra succreuit imaginis herba,
 Herba salutifera, & morbis immitibus apta;
 Vertice fulua suo cum tangeret æra virenti,
 Et partem extremam læna: namq; herba potentem
 Vim tactu limbi subito sumebat: & omnes
 Languentes varijs morbis, aut febre leuabat;
 Letali exiguo madefacti graminis haustu.*

*Ante autem vestis quam vertice tangeret oram
 Extremam; penitus nullis erat apta medendis
 Corporibus: facies erat herbæ haud visa, nec vlli
 Nota prius: Libani nec nata in vallibus altis.*

LIBER III. 97
AD FRANCISCVM BANDI-
num Picolominium Archiepisco-
pum Senensem.

ARGVMENTVM.

Hebraeus puer, quòd Christi corpus sumpserit, à pa-
tre irato in fornacem proiectus, à Beata Virgine in
cendio liberatus est.

DVm canimus puero allatam Bandine salutem;
Quam tulit, & quam ferre etiã mortalibus agris,
Alma Maria solet positis in Sycibus audi;
Nam tanti seriem memorabo ex ordine facti.
Armenia Iudæus atrox Vitaritis urbem
Casaream florentem opibus, regnoque colebat.
Mascula progenies erat huic, quæ sola parentum
Spes erat, & denos quæ vix impleuerat annos.

Cum tenera foret ætate hic puer addiderat se
Tum comitem nostris pueris; quia par erat illis
Moribus, atque auo parili; vicinia namque
Iunxerat hos; & dum Mariæ solennia templis
Sacra sacerdotes facerent, puer hic quoque templum
Cum socijs (ducente Deo) est ingressus; ibique
Iisdem cum socijs sacratum corpus ad aras
Oblatum Christi assumpsit; quo protinus ille
Letitia ingenti perfusus sacra reliquit,
Et comites; letusq; suas remeavit ad ædes.

Tunc pater admirans, vnde hæc noua gaudia, dixit;
Euenere tibi? dic ò dulcissime nate.

Cui puer hanc facti seriem, pater optime dicam.
Vicu um accessi templum, quo certa frequentant

Sacra sacerdotes non nostrę gentis; ibique
 Cum focys panem, qui more offertur ad aram
 Assumpsi; quo sumpto, animum noua pertentaru[n]t
 Gaudia, prout cernis, tunc verò percitus ira,
 Plura loqui haud passus puerum est pater; illicet illi
 Sic succensus ait, non o fate sanguine nostro,
 Atque oblite sacri Moysi mandata, patrisq[ue]
 Quis te alii, merit ac nunc nunc puer improbe pomas,
 Crimine pro tanto solues; legemque paternam
 Ob tantum scelus vlciscar, sic fatus anita
 E sede eduxit puerum, ardentemq[ue] petiuit
 Fornacem, atque illum medios proiecit in ignes;
 Arentesque super fasces congescit, vt artus
 Inuisti teneros pueri consumeret acris
 Flamma magis. Sed non caelestis desuit illi
 Gratia, & auxilium magni Patris e there ab alto
 Demissum; qui tres pueros de sanguine cretos
 Hebreo iussu proiectos regis in ignes
 Olim etiam pesti eripuit; qui tunc quoque septum
 Ignitis uri ramis, flammaque furenti
 Absumi haud passus puerum est; sed territa nati
 Infando genitrix casu, quem nuntia ad auras
 Attulerat fama, atque suas penetrauerat aedes,
 Euolat; atque locum petit, & diffusa capillos
 Per colla; implebat lachrymosis vocibus urbem,
 Atque vbi peruenit, quo nati corpus in ignes
 Iecerat indignans genitor: tunc mesta maritimo
 Aspiciens, illum dictis oneravit amaris.
 Dilectum quondam puerum tu seque dedisti
 Ignibus infelix, qui nostrę sola senecta
 Spes erat; & quem tu toties laudare solebas?
 Ah qualis te pœna manet scelerate: nec vlla

Te mouit pietas, nec amor natiq̄ue, meiq̄ue?
 Hanc lucem moror inuisam te nate perempto;
 Namque tuum haud potui finus producere, nec te
 Amplecti mortē in misera, nec flere, oculosq̄,
 Claudere, supremumq̄, vale nec dicere, cum sis
 Candentem in cinerem versus, nec noscere possum.
 Ipsa tuum cinerem infelix, nec condere in urna.

Quo gemitu sit concursus non paruus ad ipsam
 Undique fornacem accensam populiq̄, patrumque.

Tunc genitrix animum ingenti turbata dolore,
 Coniugis occultum facinus detexit, & vna
 Reclusere fores fornacis turba virorum:
 Ignibus extrahis puerum & videre iacentem
 Flammam inter, molles ceu plumas inter, & ostrum:
 Partē aliquā haud lesam, non vespere tum simul omnes
 Vt puerum videre, viri lauare parentem.

Aeternum, atque alto palmas attollere cęlo,
 Atque implere locum latis clamoribus, atque
 Triste ad supplicium iuuenesque, senesque vocare
 Auctorem tanti sceleris: mora nulla requirunt
 Vitarum; atque illum fugientem per loca cernunt
 Proxima; & arripiunt diuortia nota petentem.

Et captum in medios ignes misere trementem,
 Abramumque patrem auxilio, Mosēq̄, vocante
 Actutum ignitos artus, atque ossa redegit
 Exiguam flamma in cinerem, spectante virorum

Ingenti cętu, puero dixere ministri
 Sacrorum, quis te defendit ab ignibus? ille
 Pulchra suo, dixit, mulier me texit amictu,
 Quis gremio infantem puerum portabat; & a me
 Dimouit crepitantem ignem, rutilasq̄, fauillas;
 Ne teneros flamma alta meos exureret artus:

Illi persimilis mulier, mihi qua super aram
 Aede sedens visa est vestra. tunc credidit ipse;
 Credidit & genitrix pueri; & gens numine sancto
 Afflata ardebat sacris immergier undis;
 Atque sequi Christum; fuso qui sanguine gentem
 Morte sua humanam barathri de faucibus atris
 Eripuit; summoq; illam transcripsit O limpo

S. D. N. GREGORIO XIII.
 PONT. MAX.

Baculus Gregorij Neocæsariensis
 Episcopi in arborem.

ARGUMENTVM.

Cum Lycus fluvius magno cum indigenarum dam-
 no sepe campos inundaret: Gregorius in eius ripa
 baculum fixit. nec fluvius terminum illum trans-
 gressus est: & baculus statim in arborem crevit.

Alme Pater fidei tutamen, & anchoræ nostræ;
 Quem Deus omnipotens, totiusq; arbiter cui
 Tantorum populorum olim patremque, caputque
 Constituit, sacroque caput diademate cinxit:
 Cuique dedit supra rerum moderamina reges,
 Gregorio qua pauca super noua carmina feci;
 Nomine quem sacro reddis, factisque, dicaui,
 Vt teneor; sub quo nunc Principe Dardana Roma
 Sidera se calis radiantis ad aurea tollit.

Gregorius Neocæsarea rector fuit vrbis;

Et tanti columen populi: curcunque gerebat
 Sacrarum rerum, & sacris solemnibus templis
 Sacra ministrabat populo, populumque docebat
 Aeterni praecepta Patris: quae dixerat olim,
 Duceret his nostris vitam dum Christus in oris.

Tempus erat, quo terra tumens genitalia poscit
 Semina; & ob lapsos piceis è nubibus imbres
 Tecta natant passim plenis agrestia fossis;
 Fluminaque alta secant ruptis nemora ardua ripis.

Tunc Lycus oppositas rapido cum gurgite moles
 Saxorum ingentes, connexaque robora vinculis
 Innumeris, stagnum in magnum, magnamq; paludem
 Traxerat, hibernis tumidus quam fecerat undis.

Tunc adeunt trepida tanto in discrimine gentes,
 Quae Neocæsaream, vicinaque rura colebant,
 Gregorium; cuius totis notissima terris
 Fama erat, & probitas vita, & miracula certa,
 Mortali non facta manu, non carmine, & herbis;
 Ast ope diuina, & summi virtute parentis,
 Qui caelum ex nihilo, terramque, fretumque creauit.

Postquam autem videre virum, precibusq; rogant,
 Illorum vt fessis rebus succurreret, vtque
 Egregiam eriperet tantis terroribus urbem
 (Namque alio montem aerium traduxerat, ad eum
 Conderet vt Patri aeterno, rerumque parenti)

Tunc senior solita motus pietate, suorumque
 Excidio; rapidum subito contendit ad amnem,
 Per campos, secum pecora, atque armenta trahentem
 Cum stabulis strepitu horrissono, & torrentibus undis
 Non vlllo subnectus equo, curruue sonantis
 Ast innixus iter baculo confecit a cerno.

Atque vbi conspexit fluvium fecisse paludem

Immensam, & vasta indigenis cultoribus arua:
 Illachrymans longum ingemuitque, Dumque vocauit
 Auxilio positus genibus prope fluminis vnda
 Gregorius: mox sic inquit, Da nunc Pater aures
 Alme tuas faciles nobis: namque omnia solus
 Tu potes, & solus ventis, pelagoq; tumenti
 Inaperitas: gentisq; tua miseratus acerba
 Exitia, & duros casus, demersaque rura;
 Affert opem, iube & hos campos ne flumen iniundet
 Vltierius: tumidi nam tu maris aquora rubri
 Curuasti in montis faciem; quo gens tua siccis
 Transiret pedibus, littusq; intacta teneret
 Aegypto oppositum, Pharaonis & agmina pontus
 Obrueret, Phariosq; duces, currusque volantes.

Iordanisque tuo iussu placida vnda retrorsum
 Flexit iter, tenuitque suos exterrita cursus;
 Transiret donec populus tuus in noua regna,
 Regna Palestina cunectarum vberima frugum,
 Et lacte vbertim, liquidoq; fluentia melle.

Cumque suum fluuius iam defluxisset in alueum,
 Hic tunc Gregorius supplex defixit in imam
 Tellurem dextra baculum, quem ferre solebat.
 Quid referam? dicto cuius frondescere cepit
 Ille nouis folijs indutus, cortice & vdo:
 Atq; acta radice comas tollebat ad auras;
 Et sua curuatis huc illuc brachia densa
 Pandebat, ferti in morem viridantis; & atra
 Currentis fluuij ripas induxerat umbra:
 Qui veluti limes positus fuit inter & agros,
 Inter & vndantem fluuium, vastamque paludem;
 Qua solidam in terram (visu mirabile) versa est
 Triticea & messis, viniq; oleaque feracem.

*Et quoties tumet, hibernis siue imbribus annis,
 Sen niue tunc liquefacta vdo sub Vere quotannis;
 Ille suos intra fines se continet, & non
 Arua, domosque vltra cursu deformat, & vndis:
 Nam Deus hunc cali audierat de vertice summo
 Fundentem de more suo lachryma sępietateque.*

N V M I I N R O S A S .

Rosæ in numos.

Ad Caterinam Põrtugalliæ reginam Ioannis
 Regis tertij coniugem.

Titulus fit pro argumento.

Cum iam te audierim vestigia sancta beata
 Elisabet, vitamque sequi; dum suggeris omnem
 Pauperibus victum, & vestes; & templa frequentas
 Aeterno sacrata Deo: & ieiunia seruas,
 Quæ sacra statuunt leges Caterina: libenter
 Percurre hanc facti seriem: sint carmina quamuis
 Condita ab ingenio haud facili, nec diuite vena.

Tẽpore, quo passim est bruma intractabilis; & quo
 Strimoniae Aquilo gelidis afflatibus vndas
 Asperat, & niueo tellus se vestit amictu:
 Elisabet, quæ iuncta toro, redaque iugali
 Magnanimo fuerat regi; qui gentis habenas
 Tunc Lusitana fledebatur; dedita toto
 Pectore animo cultu, & succurrere egenis;

Carcere & inclusos homines inuisere; & agros
 Sueti inuare suis opibus: cum forte superbo
 Exiret thalamo, vt peteret templa ardua Patri
 Sacra Deo, nummos gremio attulit; vt daret illos
 Pauperibus: cui rex Dionysius obuinus, insit.
 Quid defers regina sinu: tunc illa. rosa sunt,
 Quas dudum legi, sed secum hac pectore versans
 Rex, atque admirans: hoc ne, inquit, tempore flores
 Nascentur; late regnet cum frigidus annus;
 Nec campis herbae apparent, nec in arbore frondes?
 Quaso aperi regina sinum. tunc haud graue pondus,
 Ut prius, ipsa sinu sensit: nam verterat aurum.
 In varias Deus ipse rosas, mirabile visus,
 Vt vidit rex, & cuncti videre quirites.

In thalamum virgo cum admirabunda redisset
 Et letata rosas gremio portaret apertas;
 In nummos rediere rosae: tunc conscia facti
 Elisabeth retro redijt, regemque petiuit:
 At que illi seriem facti memorauit, & aurum
 Ostendit gremio: tunc coniux credidit, ambasque
 Extulit ad caelum palmas; celebrare parentem
 Aeternum caeli haud cessans; qui cernere signum
 Fecerat hoc, illum tanto dignatus honore.
 Concessit dehinc regine Dionysius omne
 Arbitrium, struere vt posset noua templa, domosque
 Implicitis morbo: & fundis dotalibus auxit.

Esculenta ob negatam eleemosynam in lapides conuersa.

Confectus senio, veterique indotus amictu,
Et lacero pauper nauem conspexit onustam
Mercibus, & multis nautis, portumq; tenentem:
Confestim deflexit iter maris equora versus:
Hosq; salutauit nudato vertice, dicens.

Saluete erepti tumidis & fluctibus alti
Tyrrheni maris: & Domino gratissima pax sit
Vobiscum. mihi queso inopi concedite frustum
Panis ob illius nomen; qui sanguine lauit
Crimina vestra suo, vestrum & delicta parentum.
At nauita indignans vultus auertit, amara
Bile tumens: sed cum persisteret ille rogando
Aut panem, aut de merce aliquid; sic nauita dixit
Indignans, odiose senex absiste precari
Vlterius: namq; hic non sunt nisi saxa; nec vllum
Quem petis ipse cibum secum vehit hec mea puppis
(Puppis onus fuerant fructus, quos mittit Idume,
Præter nautarum victum, & Sicyonia bacca.)
Si ratis, vt perhibes, tantum Marpesta saxa
Hec tenet: in durum vertat Deus omnia marmor.

Dixerat ista senex: abiere in saxa repente
Omnia, que poterant mandi: & cum forte columnis
Transfixas anates veribus versaret ad ignem
Verna puer; sensit dextra graue pondus; & illas
Vidit mutatas in lenia saxa volucres.
Feruenti & capree partem non tollere aheno

Pertuso poterat ferro, vel viribus ullis.

*Quinetiam cum uerna alius melimela teneret
Terna sinu; cecidere suo. cum pondere ad imans
Tellurem, roseusque pudor perstrinxit & ora,
Impubesq; genas pueri; risitque iuuentus;
Et circum rupes plausu insonuere secundo.*

*At rector ratis haud risit: sed pectore ab imo
Indoluit: famulisq; uirum perquirere toto
Littore, littoreisque locis mandauit: at illi
Haud unquam potuere senem reperire: licet sine
Emensi loca per ualles, & proxima ponto
Littora. Sic quisquis mundi est iam stultus amator,
Atq; harum rerum cupidus, sitiensque uidet nunc;
Delusisse senem nauis quid profuit: an ne
Auxerit ille suas merces, dum reppulit illum,
Fundentemq; oculis lachrymas, precibusq; petentem
Exiguum panis frustum . fac tu memor esto
Quisquis es haud miserans inopem; quid fecerit illi
Omnipotens misero nauis, dum spernit egenum.*

I N D I R E P T I O N E M Vrbis Nicosiz.

Ad Nicolaum Ormanettum Episco-
pum Patauinum.

A R G V M E N T V M.

Deplorat Cypri vastationem, Nicosizque direptionē.
Deinde Christum rogat: ut iram suam à nobis auer-
tat: eamque in impios Turcas conuertat.

Nunc

Nunc quoniam Ismaria Turcarum rector ab arce
 Extulit & belli signum; & crudelia bella
 Mouit in infontes Venetos: quos fœdere rupto
 Impius inuasit; dehinc Cypri vexit ad oras
 Bellantum turmas; urbemque obsedit. & illam
 Diripuit: t. casum urbis. plagamq; recentem
 Mecum vna desse; cladem miseratus acerbans
 Ormanette: suas cui tradidit atberis auctor
 Pascendas pecudes, quæ mollia gramina tondent;
 Teque bibunt liquidos fontes pastore, leuesque
 Medoaci carpunt secura ad flumina somnos.

Turca ferox, animisque furens, infensus & hostis
 Nominis ille tui, nunc clementissime Christe
 Immeritam euerit Cyprum furialibus armis:
 Eueritq; tuam gentem: fusoque tuorum
 Sanguine inudarunt fossæ: cœu flumina multis
 Imbribus aucta solent ripis spumare; virosq;
 Fœmincumque genus, prædamque abduxit ad oras;
 Reliquias belli; qua Bosphorus insonat vndis
 Hellepontiacis: iacuere inhumata per agras
 Corpora pugnantum: nec erat, qui rostra ferarum,
 Aut volucrum arceret; nec qui tellure iacentes
 Obrueret terra iniecta. tua templa tuorum
 Sanguine sædauit miles pharetratus, & ense
 Horridus, & nostri sitiens, auidusque cruoris.

Tu vero Christe omnipotens misereve gementum;
 Qui summo tristes fundunt suspiria calo;
 Quos vinculis tenet ille, suæ ludibria genti,
 Et, sint multa licet, tamen obliuiscere nostra
 Crimina, nostrorumque patrum: procedere nec
 Longius hanc iram permittas: quæ velut ignis
 Est accensa: tuas, in nos sed mitis, habenas

108 DE RERVM SAC.

Effunde irarum in Turcam, qui teque tuosque
Despicit; atque alium, non te uocat in sua uota:
Nec fundatorem cali, terra que fatetur:
Quinetiã illa idem precibus tua templa, nefandis
Polluit, atque tuas damnatis viribus aras.
Affer opem: dicat ne forsitan hostis, ubi nam est
Illorum Deus? & dictis insultet amaris.
Hunc tu sterne solo, gentique obsiste feroci.
Nostraque conspiciant vindictam lumina; qua tu
Disperdas meritis infensos cladibus hostes.
Tunc tua dicemus sacris facta inclyta templis
Ante tuas positi multis cum laudibus aras.

Ad Aloisium Atestium Cardinalem.

ARGUMENTVM.

Hortatur Aloisium Card. vt secum celebret admiranda Dei opera.

INserere & nostris mens est tua nomina cartis
Princeps magne; graui quamuis sint digna coturno
Atesti; non his nostris dicenda cicutis,
Ob longam atatem attritis, age nunc canc mecum
Hoc carmen sacras aterni Patris ad aras.
Omnia dependent à te, cui summa potestas
O Pater est rerum; quas ingens circuit aquor.
Quis Solem, Lunãq; globum consistere iussit
In medio cali spatio, dum sterneret hostes
Oppositos Iosue; nisi tu: nam tu quoque solus
Astrorum innumeros ignes; calumq; creasti;

Et Solem, Lunamq̄. Patrem te maxima tellus,
 Atque suis cum fluminibus, magnisq̄, fatetur
 Aequoribus; manuumque omnes opera alta tuarum
 Concelebrant quisnam te excepto rector, & auctor
 Est orbis? tu te radiantis lumine vestis,
 Non trabea intertexta auro, non murice tincta.
 Solus inaccessam nam tu colis ardua lucem
 Astra super: nostros in te qua intendere visus
 Non sinit: haud secus, ac si quis sub sidere Cancrī
 Figere in aduersum Solem sua lumina vellet:
 Ventorumq̄, super veheris per inania pennas,
 Ipsa tuo iussu stat terra immota, caduntq̄,
 Montibus è celsis rapido caua flumina cursu:
 Qua gelidum tendunt iter in maria alta; nec aquor
 Littoribus curuis spumat; nec rumpere fines
 A te praescriptos audet. tu fulmina mittis
 In terras, non Aeolys fabricata caminis,
 Vt vani referunt vates, tonitrusq̄, coruscant;
 Atq̄, cadunt aliis per te de nubibus imbres:
 Munere quo veniunt sata lata, & montibus alti,
 Atque hortis flores, & gramina mollia siluis.
 Quaeq̄, etiam repunt, squamosaq̄, corpora ponti,
 Et celi volucres, hominesque, ferasq̄, creasti;
 Omnia quae pelago, & terra pascis, fonsque.

110 DE RERVM SAC.
GRATIAS AGIT DEO

pro victoria de Turcis habitæ.

ARGVMENTVM.

Gratias Deo agi, quòd nostræ classi victoriam tribue-
rit: mox eum multis laudibus celebrat. Postremo
Alexandro Farnesio Card. hoc carmen dicat, eique
de Farnesij iuuenis ex eo bello reditu gratulatur.

Iam tandem Pater omnipotens dignatus ab alto
Es nostras audire preces, gemitusque tuorum;
Ferre & opem nobis tantarum in turbine rerum:
Et post bellorum tam seuæ incendia, totque
Excisas ferro gentes, amissa que regna:
Nam nec erat spes vlla fugæ: furibundus & hostis
Terruerat pontum; & terras victricibus armis;
Et classe Adriacas valida penetrauerat oras,
Et pelago, & terris inuaserat oppida, & vrbes:
Atque inimicum ignem secum, cædesque ferebat.
Induerat quos se in laqueos nec senserat: & nec
Quid posset, Rex ò celi, tua dextera norat.

Vnde agimus tibi nunc tanto pro munere grates;
Et templis pia thura damus: per templa, viasque
Debita sacra tibi canimus: nam dextera partim
Threiciam classem tua merfit in equore: par nim
In nostras im pulsa manus est, te duce: & ingens
Turcarum intepuit respersus sanguine pontus.

Nam nec habes certas tua magna potentiam: etas,
Nec prescripta tibi est: sed tu potes omnia solus

Tella.

Tellurem & pelagi liquidas conuertere in undas ;
 Et mare tellurem in solidam tibi paruit equor,
 Aequor Erythreum, Isacide dum robora gentis
 Transirent vasti sicco pede marmora ponti:
 Atque minas fugerent duri Pharaonis, & arma:
 Namque tuo iussu discessit tunc maris unda,
 Hinc, atque hinc saxi in faciem durata repente;
 Hebrae inferrent gressus qua parte phalanges:
 Qua retro tunc deinde fluens, coniunctaque, currus
 Inuoluit pelago, Marcotidaque arma sequentum.

Nunc vero non se pontus diuisit: at unda
 Strata, silensque (tuo sed non sine numine) ventus
 Auxilio nostris fuit: & tot nota per annos
 Præteritos feritas, & formidabile nomen
 Turcarum in ventos abiit: tunc gentis Iberæ,
 Atque Itatæ ad celum bellando gloria sese
 Extulit: inuictamque olim per cærulea classem.
 Haud nostra timuere rates: non impetus illos
 Barbaricus iuuat, sparsusque per æquora clamor.

Nam nostra haud Lunæ speciem vexilla ferebant:
 Sed cruce pendentem Christum, palmasque, pedesque
 Traiectumque latens ferro, pariterque parentem
 Aspera dilecti miserantem vulnera nati.

Gloria tota tua est: neque enim victoria nostro
 Consilio, aut armis parta est, aut viribus ullis.

Spem miles ferus ille suo ponebat in arcu,
 Et gladio: quo iam toties cæso hoste triumphos
 Egerat: & victor prædas portarat ad oras:
 Insonat angusta qua Bosphorus horrifera unda.

Quid dicam, o Asæ regnator sene: Deus te,
 Quem colimus, meritoque sacras veneramur ad aras
 Proteret: haud aliter quam læti graminis herba est

111 DEIRERVMISAC.
Cornipedis pede pressa gregis, dicamque ego. Vidi
Regem Asiae florentem, quibus, regnisque potentem,
Elatumque a iunco, & tumidur: praecordia fastu,
Cedrum altam Libani, ceu vertice: mox vbi sedem
Hanc repeto, rex non usquam est: sed nec leuis umbra
Corporis illius, nec gloria parta sub armis
Vlla erat, at tantum remanent vestigia rerum.

Spero aderit tempus, quo te sulcasse pigebit
Ionios fluctus, & classe intrasse profundum
Adriacum: tuaque arma armis concurrere nostris
& armis, Deum cum nos nunc protegat, & nunc
Pro nobis (ut tu ipse vides) bella aspera pugnet.

Tunc ego laetitia ingenii cumulabor, & axes
Vertice contingam caeli; dehinc ora resoluam
In laudes, o Christo, tuas, magnique parentis;
Qui per te pontum, & tellurem condidit: & non
Se folia vlla mouent, tanti sine numinis aura:
Cessabo & nunquam tua facta intoxere nostris
Carminibus, pariterque tuos memorare triumphos.

Nam vitti cecidere hostes, paucique (cruore
Aspersi tamen) ad sedes rediere paternas;
Et sua viderunt versis vota irrita rebus.

Te mare, te tellus, caeli te regia laudat,
Caelestesque chori, laetaeque per oppida gentes
Europa: qua te dominum, patremque fatentur
Cunctorum; & magna celebrant te laude, tuumque
Nomen, & annales, condunt, quibus incluta facta
Describunt, qua dextra potens tua fecit in vndis
Ionijs, nostri, ut valeant hac scire nepotes:
Teque colant unum, penes est quem quicquid ab alto
Aspiciat, caeli cum Sol tenet arduus oras.

Istius-

Istiusq; sacra memores sint lucis; & aras
Ante tuas tibi digna canant præconia laudis.

Tuque illorum animas, fuso qui sanguine pro te
Romana, sacrisque tuis, patria que rueni
Vulnera per moriem insignem petiere sub armis:
Sidereas supra sedes, qua fulget Olympi
Regia duc tecum; & tuta statione reponc.

Et vos ætherei fontes, quos non vagus imber
Verberat; aut pedibus turbat fera, vel grauis æstus,
Aut ramis folia arboreis delapsa: sed estis
Perspicui, gelidique, Deum laudate; manu qui
Pro nobis valida nostros pugnavit in hostes.

Tu quoq; Sol, qui vidisti sublimis ab alto
Æthere pugnantes pacata per æquora puppes;
Et nunc tu canere, atq; vrbis per cumpita pompas
Ducere solennes letus nos aspicias; heu quam
Exiguae sunt, & tennes, te iudice, grates
Pro tantis in nos meritis, que contulit ille,
Ille sator rerum, & tanti certaminis auctor.

Iam circum septem colles, quos diuidit vnda
Tybridis, & cursu præclaram interluit urbem,
Letitia magna exultant: atq; ardua voces
Terrarum lætas ad sidera lucida iactant;
Atque nouis: sonant passim concentibus aurg.

Ipsa coronatis Tuscum mare cornibus intrans
Flumina, que currunt de fontibus Appennini;
Cerraq; venturis declarant gaudia seclis.

Tu Mocerichæ etiam Venetam clarissime Princeps,
Nunc longe es felix, sub quo Deus optimus hostem,
Hostem opibus, simul & terra, pelagoq; potentens
Mersit in Ionis vndis: qui fœdere rupto
In vos insontes Venetos iam verterat arma,

Et Cypri regno expulerat, victorq; tenebat
 Totius pelagi imperium. Sed det tibi tantum
 Omnipotens vitę spatium; quo cernere possis
 Illum amittentem terras, amisit vt equor;
 Et dantem meritas effuso sanguine pœnas:
 Pacatum & videas lætis successibus orbem.

Hęc tibi Alexander cecini; dum tu colis oras;
 Umbrosis gelidus quas Farsarus irrigat vndis:
 Commissisq; tibi populis ciuilia reddis
 Iura tuis: ritusq; sacros, & templa reuisis:
 Inquirisque hominum vitas. tu perlege quę iam,
 Iam toties votis optasti: & gaudia mecum
 Nunc cape, & ante aras pronus, supplexque age grates
 Immensas Patri æterno; qui mersit in vndis
 Ionij's Turcarum acies, inimicaque vela.

Atque alias summo grates persolue parenti:
 Qui dulcem in patriam, sedesque reduxit auitas
 Farnesium iuuenem; qui te quoque nomine reddit:
 Duxerat ad bellum quem clarus auunculus armis,
 Illius uirtutem animi, roburque iuuentę
 Admirans; puer aduersos dum tendit in hostes.

SANCTISSIMO DOMINO
 nostro Gregorio Papę xiiij.
 Pontifici Max.

ARGUMENTVM.

Gratulatur summo Pont. quòd in altissimo dignitatis
 gradu locatus sit. Deinde precatur Deum, vt Tur-
 carum classẽ in nos paratam perdat, nostram
 tua-

tueatur. Selimi impietatem execratur. Dei Opt.
Max. ex quo cuncta pendent, opem implorat. Hor-
tatur Christianos principes ad suscipiendum cum
Turcis bellum. Postremo inuehitur in hæreticos.

Perlege non dignum quamuis te Principe carmen :
O ingens tutela hominum, & gratissima calo
Progenies, nec non populis, qui iura sequuntur
Romana; æterniq; tenebrarum a parentis.
Cui nunc calicolum rebus conseruit habendum
Totius mundi imperium: & tibi tradidit vni
Possesse sua in terris vice fungi; qua rubet æquor
Oceanum cum Sol oritur, & qua cadit; & nos,
Et mundi hanc molem immensam sine luce relinquit.

Zanctos liquit portus tua classis, & oras
Trinacrias Pater omnipotens noua bella parantem
Turcarum contra regem, tellure, mariq;
Atque incumbentem fractas sarcire triremes,
Littoreisq; locis equitum disponere turmas.
Non aliter leo sæuit agris; infrendit & ira
Dentibus, ob thalami consortem in vallibus Afris
Amisam: quam venator Massylus ad amnem
Cinyphium silua errantem prospexit; & arcum
Intendens fregit telis letalibus armos:
Qua iacuit densis nemorum moritura sub vmbrib;
Quam ferus hic classe amissa. Pater has age puppes;
Quas reparat nunc diuersas, vbi per freta ventos
Ibreicios ratibus dederit Byzantiis hostis.
Corpora descendant vna cum milite, & armis
In vada cæca maris; veluti deiectus ab alto
Monte lapis latum in spatium, vallemque profundam.
Et tua in has gentes ira incandescat; vt ignis

*Accersus nemore in magno; quem flatibus Austere
Aggreditur validis, miscetque incendia passim.*

*Tu vero nostra tranquillas dirige classi
Per pelagus Pater alme vias; ne illisa propinquis
Muricibus: scopulisue, truci aut vincantur ab Euro.*

*Turca colit monstrum & cultu veneratur inani.
Condidit hic leges, quae sunt iussa impia: namque
Compellunt scelerare manus, atque arma cruore
Humano, regnisque suis vi trudere gentes.*

*Tu verò Selime premis qui regna, tot vrbes
Ob crudele odium, discordiaque arma potentum
Ausonidum; vae quanta tibi saeuissime damna
Euenient; cum non vltra gens Itala certet
Inter se se odijs. viden vt sit iam tibi adempta;
Spes omnis posse vltierius tua tendere vela;
Vt prius; atque tuas inimico in litore puppes
Sistere; & Ismarias praedam conuertere ad oras.
Pro nobisque Deus pugnabit; & obruet vndis
Ipse tuam hanc classem ventis turbantibus equor.*

*Frustra animis elate geres cum milite forti
Prælia, iam dudum quem misit Iberia bello.
Aspera. & Ausonia tellus assueta triumphis
Barbaricis: non cum turmis, equitumue cateruis,
Quæ ripas habitant Euphratis, opimaeque regna
Persidis, atque domos Arabum, Nilique fluenta.*

*Ante igitur nobis quam Sol se ostendat, & ante
Quam cadat, ò Rex omnipotens, te nostra sonabunt
Nablia, te cithara, nec te mea lingua tacebit,
Dum tua tot benefacta canam: Nam quis dedit hostens
In nostras Pater alme manus; quem vicimus vndis
Nuper in Ionijs, nisi tu? vel per freta quis nunc*

Per-

Perducat classem hanc, qua personat Hellespontus?
 Quisue urbem caput imperij, vicinaque circum
 Oppida tot capiet? nisi tu Deus, & tua fortis
 Dextera? non ferrum, non vis humana valeret.

Nam regum Rex es: manuumque opera alta tuarum
 Sidera sunt: nec non quicquid terræ ambitus ingens
 Contineri & solus reges de sede potentes
 Deturbas; solusque Notis, pelagique procellis
 Imperitas: præfensque tuos, sine æquore uasto,
 Seu pugnant tellure iuuas: das denique cunctis;
 Auxilium, qui te uotis, precibusque uocarunt,
 Ire triumphali deuicta per oppida curru.

Vos uero queis laudis amor, quibus incluta cordi est
 Gloria, & insignem factis extendere famam:
 Quique Deum colitis uerum, non numina falsa:
 Vertite in infestum Christi uexilla tyrannum
 Threicium, & uires ualidas effundite in hostem
 Vos cuncti Europæ reges; & iungite fœdus
 Aeternum inter uos: uos unanimesque iuuate
 Puppibus, atque uiris instructi. cernitis sequor
 Ardeat ut classe armata; que tendit ad oras
 Odrysiæ: secumque uehit fortissima bello
 Pectora; quæ Tybris, quæ Bætis misit in arma;
 Et quæ magnanimus Venetis Leo nutrit in aruis?
 Omnipotens quæ dextra Dei deducet ad oras
 Quas ad eunt: illosque regens amissa reponet
 In sceptræ; atque armis succedent uota secundis.

Et quisnam aspirare illum non cernit ad orbem
 Terrarum; inque dies aliena inuadere regna?
 Nã modo ad Hesperios populos, modo uergit ad Indos:
 Et modo qua spirat Boreas, modo qua grauis Auster.
 Illi nulla quies; regnandi est tanta libido;

Et sceleri scelus accumulare, & ad arma referre
Cuncta: nec esse locum pietati, aut legibus ullis.

Et quis erit demens adeo; qui dicat eundem
Vlli unquam seruasse fidem? sed fallere semper
Assuetum Veneti norunt; quibus aurea Cypri
Regna tulit, fregitque fidem: sed conditor or'bis
Illum ipsum affecit pretio; quod non sine luctu,
Lamentisque recensabit Selimiaproles.

Nec dubius belli est euentus: nam De us alto
Prospectat calo nostras freta salsa carinas
Sulcantes: qui nos mitis non deseret unquam.
Non secus ac prudens pastor, qui armenta, suasque
Pascentes agnoscit oues, pastaque salubrem
Ad fontem pellit, feroque ad septa reducit
Vespere; & in uirides siluas agit, altus ubi Sol
Luce noua pelagi campos, celumque reuifit;
Acribus atque oculis circumspicit omnia solers:
Atque dies, noctesque uigil pecus omne luporum
Arabido morsu, positis custodibus arcet.

At uos o miserę gentes, iam tabida membra:
Quę uos supplicia expectant post funera? namque
Spreuistis Dominique uias, rectumque, piūque;
Carpitis & tamquam pecudes aconita sine ullo
Custode, & sine lyce illa, quę uenit ab alto
Lumine fulgentis cęli, & felicibus oris.

Excutate o uestro tenebras iam pectore; & arma
Induite eterne lucis. procul omnis abesto
Fastus, & insana mentis furor, iraque præcep
In nos, Romanumque patrem, qui debita Christi
Sceptra, uicesque tenet uigilans; & uota, precesque
Pro uobis fundit; Deus ut iam respiciat uos;
Inque fidem sanctam, Christi que in ouile reducat:

*A tq̄ue manus contra crudelem armate tyrannum
Isimarium: comitesque sacræ vos addite classi.*

Vos estis miseri ante alios: nam clauditis aures:

Obscuro deprensa velut solet aspis in antro:

Ne magi cos cantus, inimicæq; murmura apertis

Auribus admittat; cantataque tecta relinquat:

Seruitiumque cauo durum ferat abdita ligno.

AD ANSVINVM POLAM Taruisinum.

ARGVMENTVM.

Orat Deum, vt impendentia à nobis pericula propulset. Mox deplorat Domini vineam à Lutero vastatam.

Cum furor armorum, & longè belli, insonet horror,
Ducat & infernas pestes, & saua malorum,
Semina tartareus tenebrosa è sede tyrannus:

Tu mecum Ansuine preces dic candidè Pola:

Quas nuper cecini Patris omnipotentis ad aram.

Cernimus eni, quæ Turca ferox, atq; impius in nos

Arma paret Pater omnipotens terræq; mariq;

Nec satis hoc, tua iam populantur ouilia gentes;

Quæ rectas liquere vias, iustumq; piûmque.

Hæc vacuos tondent saltus, dumetaque siluæ

Herciniæ: gelidique bibunt quæ flumina Rheni:

Quosque ferus versat pastor per prata Britannus.

Insuper & mortem intentant, tu dissite campis

Instructas illorum acies, turmasque feroces.

*Quin & in opprobrium nostri, tua vimea, quam tu
Ipse tuis manibus seuisti, strata recumbit*

Ad terram, tribulos inter, lappasque, rubosque:

Quam ferus est depastus aper, eductus ad vndam

Haud liquidam, tumidus qua defluit Albis in equor,

Quod si respicies leto nos lumine; tuti

Tunc erimus, nec erit nostris timor vllus in oris

AD AVRELIVM PORTV- lacam Brixianum.

in patriam euntem.

ARGVMENTVM.

Aurelium laudat: eique in patriam proficiscenti bene
precatur.

AVreli nec tu nostris indictus abibis.
Carminibus; qui diues opum es, clarusq; parentum
Sanguine: quique animi præsulges dotibus inter
Tunc claros ciues; quorum Mella irrigat agri
Aequora: namque & opes, & opem das largus egenis;
Inque pios vsus conuertis quas tibi quondam
Diuitias liquit genitor, nec publica curas
Munera: sed tota venerans colis omnipotentem
Mente Deum, procul à populi, rerumque tumultu.

Te Deus in patriam præsens perducatur euntem,
Humani generis protector, teque reducat
Ad nos incolumem: atque vtinam spem ferre tui me
Hanc finat ille idem Deus, & mea vota secundet:

Nam

Namque tui desiderium non effluet unquam
 Ex animo Aureli nostro; te Brixia donec
 Ingeniis, opibusque potens, armisque tenebit.

AD IOANNEM BAPTISTAM
 Dionysium Auximatem Iuriconsultum.

A R G V M E N T V M.

Sub Ioannis Baptistæ persona gratias agit Deo, quod
 se periculoso morbo liberauerit: rogatque eum, ne
 se deserat.

IN nostris non te tacitum Baptista relinquam
 Versibus ob candorem animi, rebusque gerendis
 Indefessum animum: legere hæc, quæ Gambara supplex
 Nomine pauca tuo cecini, haud Baptista pigebit,
 Aeterni Patris ante aras: cum Syrius agros
 Vreret; atque tuos artus torreret anihela
 Febris: nativusque calor conuersus in ignem
 Ferueret, atque siti vehemens te affligeret ardor;
 Esset & ipsa tua iam spes erepta salutis.

Alme Pater, qui me reuocasti à limine leti
 Nuper ad hoc dulcis vitæ spirabile lumen,
 Cum membris extorqueret vis tabida vitam,
 Claustraque nutarent animæ, mussaret & omnis
 Victa grani medicina malo: sed numine victor
 Conualui Pater alme tuo: non arte Melampy,
 Non herbis, quas Appidani succidit abena
 Falce sagax mulier, non quas radice reuellit.

Dum verò mea membra vigor reget igneus, olim

Nunc, & semper agam tanto pro munere grates.

Ipsa etiam mea lingua canet te, cum fugat astra

Sol oriens, & cum tenebras inducit Olympo:

Et te promeritum dicet: nam qui tibi soli

Scrui, & ex animo credit, tua non iuga collo

Dulcia detrectans, illum tutaris ab omni

Diluuio maris irati, puppinq; reducis

Immocnam, sociosque laborum ad littora nota:

Et dicis. Quia te mihi nunc committis, inanens

Vlterius spem non pasces; quotiesque vocabis

Auxilio me in vota malis oppressus acerbis;

His ego te eripiam subito, ducēs & in euum

Longinquum placidam procul omni à turbine vitam:

Monstraboq; viam; celi quæ ducit ad alta

Atria, & ad superas sedes stellantis Olympi.

Rèspice me Pater alme tuo cum numine: nam te

Haud mea vota latent: tu me rege, tuq; sub umbra

Alarum tege me solita pietate tuarum.

V: ceruus silua à canibus deprehensus iniqua

Mergere fonte cupit longo labra arida cursu,

Postquam vngues, morsusq; canum, locaq; aspera victor

Euasit; non insidias, non tela sequentum

Termetuens, nemorum recubat securus in umbra

Sic ego te Pater omnipotens: nam lucidus es fons,

Dulcis, & egelidus, liquidarumq; auctor aquarum.

Namque tuo viuos fontes, & flumina iussu

Fuderunt rigida cantes; cum duceret olim

Pinguibus è campis, quos Nili interluit vnda,

Ad vitreas Iordanis aquas, promissaq; regna;

Post domitum signis regem, mersumq; profundo,

Dilectum populum per mille pericula Moses.

Adq; tuos si quis fontes (sen mollia fragra

Verna puer legit in siluis; siue arca flauos
 Alta teret palca culmos; siue vna colorem
 Iam ducit matura suum; seu flumina duro
 Stent immota gelu per brumam; accedat, & vndam
 Hauriat, haud vltra sitiet. nec vallibus altis
 Perspicuos fontes, aut vitea pocula quæret.

Ad quem igitur miser, & rebus diffusus egenis
 Confugiam Deus omnipotens? ad te nisi certum
 Præsidium miseris? tu clemens dirige nostras
 Per pelagus Pater alme vias; da sistere portu
 Naufraga vela, volensque tuo nos numine serua.

F I N I S .

Pyrrhi Tari Romani, & Laurentij Cambaræ Bri-
 xiani oratio ad Deum.

O Pyrrhe hac nostra labente ætate precemur
 Cælestem Patrem vnanimis; vt nos quoque ducat
 In celi lætas sedes; vbi funeris atri
 Expertes erimus cuncti, tristisque senectæ.
 Hic vbi plena Deo sunt omnia; & omnia luce
 Incircumscrippta fulgent; & gaudia sedes
 Aethereas æterna tenent, vbi lumina nostra
 Clauserit obscuram in noctem; sicut noua duxit
 Stella Magos niger à terris, quas incolit Indus,
 In terras Iudæa tuas; quibus edidit almam
 Progeniem Virgo ante alias electa, Deoq;
 Grata magis. tu quæ petimus concede; nec vlla
 Te moueant commissa: pijs est annue votis
 Amborum; donec veniat meta vltima vite,
 Omnipotens hominum rector, rerumque creator.

124 **DE RE RV M SAC.**

*Tu nobis etiam succurre precantibus, & nos
Aspice, sulcanti; & eversa tot aequora ventis
Innocuos serua, & dextram ne subtrahes nobis
Ipse tuam Pater, & tuta statione repone.*

F I N I S.

AD IOANNEM
BAPTISTAM
STELLAM
BRIXIANVM,

VINCENTII F. MONA-
chum Casinensem,

Eteiusdem Congregationis Pro-
curatorem Generalem.

LAURENTII GAMBARAE

Brixiani.

IDYLLIA SACRA.

AD IOANNEM
BAPTISTAM STELLAM
BRIXIANVM.

Hoc etiam iussum nobis Stella accipe carmen.
 Quod mihi non Musa, aut vanus dictauit Apollo
 Tybridis ad virides ripas: sed flaminis almi
 Spiritus; ac Patris, & nati fiducia, qua me
 Numquam destituit; cum sim Permessidos vndam
 Fluminis, & vatum nugas oblitus inanes;
 Et chorus Aonidum nostris longe exulet oris.

Tu vero insignis cantu, & testudine Dauidæ
 Et doctus res venturas predicere, & ipsum
 Carminibus laudare Deum: qui gurgite rubro
 Immergit Pharias vna cum rege phalangas;
 Dilectumque sibi populum, qui iam mare siccis
 Transierat pedibus, tuta seruauit in acta:

Adsis ò tua dum sequimur vestigia, quem iam
 Versantem liquidi pecudes Iordanis ad amnem
 Post varios rerum euentus, tantosque labores,
 Aerumnasque graues regali in sede locauit.

Vt tu diuinæ cecinisti carmine laudes:
 Sic ego nunc pia sacra canam, quæ grata Deo sint
 O vtinam: vocesque meas dimittat in aures
 Ipse suas; qui cuncta audit, cernitque, regitque.

5

IDYLLIVM IV.

Omnes beatorum cœtus Dei laudes concinunt.

VNanimes, Pater omnipotens, Pater alme Deum te
 Laudamus; vnumq̄, Deum, dominumq̄, fatemur.
 Te Patrem æternum veneratur litus vtrumque.
 Te pennata cohors, feliciaque agmina cœli,
 Atque potestates sublimi voce vicissim
 Insigni te laude canunt super omnia, quæ tu
 Fecisti; & cœli spatiosa per atria dicunt
 Ter sanctum, atq̄, Deum nostrum, dominumq̄, Patremq̄,
 Te celebrant: cum cuncta tuo sint numine plena;
 Quæ Sol luce sua lustrat, dum circuit oras
 Aethereas, tractusque maris, terrasque patentes.

Atque tibi adsurgunt gentes felicis Olympi;
 Et duodena cohors comitum te Christe tuorum
 Concelebrat. fudit quæ pro te casa cruorem:
 Quorum vox late Hesperias peruenit ad oras;
 Et Numidum, Indorumque domos: & vos quoq̄, vates
 Abramida, quibus ore dedit prædicere nati
 Aduentum Deus ipse sui, & rerum abdita; vosque,
 Qui quondam sparsum meruistis prima cruore
 Præmia: nunc pueri dominum laudate supremum.

Vos quoque virginei cœtus, quibus vna fuit mens,
 Vna pudorem ipsum a teneris coluisse, nec vnquam
 Connubij subijisse toros, nec floris honorem
 Virginei amisisse; Deum laudate parentem
 Immensa maiestatis. vos & quoque sancti
 Insignes fertis crines; palmasque ferentes
 Dexterâ Idumæas alacres, & vestibibus albis
 Induti, immensæ Patri vos dicite laudes;

6 IDYLLIA SACRA

Celestique simul diuini luminis aura.

Teq; etiam Christe vnigenam, magnoq; parenti
 Aequalem canimus; summi tu magna tonantis
 Gloria, stellantisq; poli: dignatus & aluo es
 Tu de virgine a nasci: tu funus acerbum
 Pro genere humano es passus; quod sanguine & ipsa
 Morte redemisti; patefactaq; ianua celi
 Est nece, Christe, tua, tua sunt qui iusta secuti.
 Aeterni patris aeternus filius, & rex
 Gloria; & ad dextram Patris omnipotentis, & aureo
 Ipse sedes folio sublimi in vertice celi.
 Venturumq; diem te iudice credimus olim:
 Quo tu digna malis, & iustis premia reddes.

IDYLLIVM V.

Orat Deum, vt suas preces audiat.

HAs humiles, Pater alme preces, quas fundimus
 Aure benigna audi; nec tu pmitte precantis (ad te
 Has vaga slabra ferant celi per inania voces
 Effusas, medium quum roscida Luna teneret
 Stellantis ali spatium; & mortalia passim
 Pectora velaret fusco sopor altus amictu.

Vt taurus gemit incurui sub pondere aratri;
 Mercibus & premitur multis vt puppis onusta;
 Qua nocte in media validis agitatur ab Austris:
 Sic ego nunc vitam ipse agito sub mole malorum.
 Tantorum, qua iam merui, nec ferre recusor
 Supplicium, pœnamq; pati, tua dum sit apud me
 Gratia; qua fretus non tela inimica timebo,
 Non hominum occultas fraudes, linguamq; veneno

Infe-

Infectam; miseroq; mihi succurre, tuisque
 Auribus has admitte preces; mihi teque roganti
 Da, facilem; Pater alme, fines me carpere donec
 Vitales auras, cæli & spirabile lumen.

IDYLLIVM VI.

Deus malos perdet, bonos tuetur.

IN felix erit ille, Deum qui mente, animoque
 Non amat, atque illum, Christi qui numen adorat;
 Tanquam se: qui diuitias, qui quærit honores
 Humanos, populisue cupit dare iura subactis;
 Quique aliud vultum auertit; ne cernat cgenum,
 Et plenum vlceribus, stratumq; ad limina templi.

Hæc gens praua virum, semperq; obnoxia culpa,
 Cera velut rapidis flammis admota liquecet,
 Et fluet, ac veluti torris consumptus ab igne
 Vertitur in cinerem tepidum, tenuemq; fauillam,
 Deficiet: velutiq; alto vaga flumina ponto
 Mersa suum amittunt nomen: sic cuncta peribunt
 Nomina peruerforum hominum post funera tandem
 Ipsorum: at iustum clypeo, dextraq; fouebit
 Omnipotens; nec erit toto læue nomen in orbe
 Illius: atq; manu larga succurret, opemq;
 Adferet: vt proprio capiat quæsita labore
 Præmia, & optatos fructus; facietq; parentem
 Illum vxor prole egregia; cernetq; nepotes
 Virtute insignes; & felix tranfiget æuam
 Vir iustus, noxaque carens: nam conditor alti
 Aethæris; & terræ non illum linquet; & illi
 Cæm nunciam eribiet, dubijs que sola periculis

8 IDYLLIA SACRA

Solatur positos homines: spernetque furentes
 Ionij fluctus pelagis: ceu saxea rupes
 Sueta maris: perferre minas, hyemesque, notosque.

IDYLLIVM VII.

Orat Deum, vt sibi faueat: Hebræorumque impietatem detestatur.

Spem nostrā in te vno, Pater alme, locauimus omnē;
 Atherca qui sede sedes; & lumine puro
 Prospertas benefacta hominum, & malefacta; videsq;
 Illorum mentem, atque animum: ne linque periclis
 In tantis nunc nos positos: tu, qui potes, hostem
 Hostem animis nimium fidentem, & robore, & armis,
 Atque opibus prosterne solo; facque vt sua tela
 Sacrilega contorta manu sint irrita, nec nos
 Attingant; clypeoque tuo nos proteges; semper
 Protegere insontes solitus; tu rite rebellem
 Multasti populum Hebraum: qui teque, tuosque
 Posthabuit sacros diuerso in tempore ritus:
 Namque hæc progenies: mæxitorum oblita tuorum,
 Et peruersa deos coluit, quos terra colebat
 Extera; naminibusque nouis sacra publica fecit.
 Ille tibi populus carus ceu filius, instar
 Numinis ille bouem coluit, seque ipse nefandis
 Gentibus, & sacris illarum immiscuit vna;
 Liminaque (infandum) sparsit, arasque cruore
 Natorum; ignotisque deis Panchæia thura
 Sæpe dedit, quibus est ausus mactare bidentes:
 Et donis cumulare aras: quamuis memor isti
 Fæderis Abrahamo cum patre, & patribus ipsis;

IDYLLIA SACRA 69

Duxisti populum incolumem de finibus, ingens
Quos Nilus secat, in patriam, promissaque regna.

Mersisti & Pharias una cum rege phalangas
In mare Erythreum; & populus tuus equoris oras
Transiit siccis pedibus: fax præuia noctem,
Perque diem hunc nubes duxit; fontesque vicissim,
Curuaque inundarunt torrentia flumina passim.

Tu nostri miserere precor, velut ipse rebelli
Sape pepercisti huic populo. deliquimus in te;
Linquendo tua iussa, & nos peccasse fatemur;
Et precibus pacem petimus: tua gratia semper
Nos foueat; clypeoque tuo nos protege contra
Illum hostem, quem tu pepulisti e sedibus alti
Aetheris in barathri sedes, obscuraque regna.

IDYLLIVM VIII

Deum orat, vt sibi peccata remittat.

CHRISTE nouam templo tibi quam sacrauimus aram
Respice; & hæc etiam, sint paruula munera quauis,
Vera Dei soboles, lumenque, & vera parentis
Gloria; te quo animis (si fas est) insere nostris;

Sisque pius, clemensque mihi: mea crimina cuncta
Sunt tibi nota satis: nam tu mortalia solus
Corda hominum, mentemq; vides; nec fallere quisquam
Te potis est. tua iusta premat ne me ira merentem,
Non cali æthereas sedes; sed tartara, & umbras;
Quod seruant regnum fratres, inamabile regnum
Lucifuga, quondam calo gens pulsa supremo.
Hos immane nefas ausos tua dextera ad imos
Detrusit sine luce locos, mersitq; profundo:

Quan-

Quando illos tenuit regni tam dira cupido.

Sed mihi da, vt delicta fleam mea, Christe, priusquã
Tendam iter ad terram picea caligine mersam,
Et plenam gemituque, & flebilibus lamentis:
Sustineam vt meritas commissa ob crimina penas:
Et perpeffus ero meritas cum denique penas;
Lustrabis tu me folijs, thyrsoque virentis
Hyssopi; & nitidus tunc tali aspergine vincam
Scythonas candore niues, & cana ligustra:
Ac superas poteris cæli conscendere sedes.

IDYLLIVM IX.

Ne ingrati simus in Christum, qui tot in nos beneficia contulit.

Verũ hominẽ, verum esse Deũ te Christe fatemur;
Et vasti ante orbis primordia, & omnia secla
Te genitum Patre ab aeterno; & de virgine natum
Flaminis afflatu sacri: sumpsisseq; serui
Formam hominis, fragilesq; artus: & more vetusto
Mortua iam tua membra nouo tumultata sepulchro;
Et superas rediisse auras, cum fulsit ab ortu
Tertia lux nitidi solis, terrasq; retexit.
Et tamen ex animo non te veneramur, vt ipsi
debemus; cum pro nobis crudelia passus
&erbera sis, suamq; necem: sed quis ferus, atroxque,
& malus, & male gratus erit, & barbarus in te?
Qui te non noctem, atq; diem perquirat, ametq;
Te solum; & contemnat opes orientis, & Hermi
Omne aurum, mihi des oro producere soles

IDYLLIA SACRA III

Hos vita paucos, mihi qui Pater alme super sunt,
 Crimina, & scelerum exortes: daq; insuper, ve te
 Et noctes sequar, atq; dies: nec longius absim
 Ungue tibi, toto meditans tua pectore iussa.

IDYLLIVM X.

Orat Deum, vt se adiuuet.

ARida sunt mea membra, velut solet arida tellus
 Fontis ob exhaustos latices, & mæsta morantes
 Voce austros vocat, & iam siccis faucibus imbres;
 Ipse suo proscindit agros cum Syrius æstu,
 Exspectat: sic te fessa hac mea Christe senectus
 Suspirat, supplexq; vocat nunc in sua vota;
 Qua te non latuere vnquam: nam nulla, licet sit
 Abdita res, te Christe latet. da pectore puro
 Ipse mihi, vt possim tua iussa capessere semper:
 Ingentiq; meo dexter succurre labori:
 Vt valeam pietate tua me tollere ad illam
 Solam cælestem patriam, vacuumq; malorum.

IDYLLIVM XI.

Deum precatur, vt nos respiciat.

Sublimi de sede tua, qua fulget Olympi
 Immensa, & longe: radianti regia luce,
 Nullus vbi mortis timor est; cant: que, sonoque
 Indulget pennata cohors; insignibus & te
 Concelebrant cali late super omnia regem

Laudibus; & latis reformat concentibus ather.

Respice nos; dextramque tuam ne subtrahes nobis.
 Tuque idem tibi semper eris rectorque, Paterque
 Omnipotens: non vlla vnquam ventura videbunt
 Secla tuum finem; atque annorum meta tuorum
 Nulla erit: illa olim quamuis voluentibus annis
 Sint visura poli interitum, rerumque ruinas.

IDYLLIVM XII.

Precatur Deum, vt nos a peste, & locustis liberet.

Alme pater, cui Sol, cui Luna, & sidera soli,
 Et rerū euentus variū, & vaga flamina, & imbres
 Et pelagi tempestates, & tempora parent,
 Respice nos: nam pestis atrox iam serpit eundo
 Per varios latē populos, quos Itala tellus
 Pascit; & ingentes animos attollit in horas;
 Et secum fert exitium rebusque, hominique.

Nunc etiam passim valles, siluasque locusta
 Aestate in media populant frumenta, legumenque
 Abstulerunt. squallent consumpta ob gramina campi.
 Inuisa agricolis rubigo; atque aspera grando
 Mixta notis, hyeme ac rapida cum fulmine, tantum
 Haud nocuit, quantum ista lues, quæ morsibus herbas
 Et culmum, stipulamque leuem, gravidas & aristas
 Consumpsit; sterileſq; agros, nudosque reliquit.
 Hæ vostro terram infodiunt, partuque soluta
 Sub terra haud multum effossa mille ova relinquunt,
 Inuisam campis sobolem: quæ veris in ortu;
 Suspendit nidum tignis cum garrula hirundo;
 Et læti pascunt siluis noua gramina tauri:

*Erumpunt subito rupta tellure, petuntque
Prata cateruatim, volitantque per aera densa
In morem nebulae, & veris populantur honorem.*

*At postquam has fecit maiores grandior atas:
Tunc frumenta adeunt latis flauentia campis;
Et vastos reddunt consumptis messibus agros.*

*Tu nostri caelo, pater alme, misertus ab alto,
Agrorum, & segetum hanc labem vasto obrue ponto,
Horrisono fluctu qui littora Lydia pulsat.
Ut quondam zephyri flatus, qua parte relinquit
Extremam Sol Hesperiam, spirauit, & illam
Perniciem rubro immerisit (tua iussa) profundo:
Nam non cura hominum, non & vigilantia prodest;
Nec potis hanc volucrum est dirarum extinguere pestem.*

IDYLLIVM XIII.

Deus bonis fauet, malos deprimit.

Mortales longe ante alios erit ille beatus
Post obitum (nec vana fides) qui seque, suasque
Res Patris æterni arbitrio commiserit omnes:
Nam Deus hunc amat, & iusti vestigia rectos
Per calles subito flectit; dextraq; ruentem
Sustinet; ac dextra collapsum subleuat imz
A terra, votisque suis respondet, & omnem
Illi spondet opem, nec tu mouearis ab ira:

*Atque tuum florentem opibus cum videris hostem,
Vicinumue elatum animo, fundisque superbum
Per fas, atque nefas habitis, & fenore tuopi.
Atque illum ad cali fulgentia sidera quamuis
Attolli cernas, magnis & honoribus auctum;*

14. IDYLLIA SACRA

Ne tamen inuideas illi, nec peccus habendi
 Sollicitet mala cura tuum male parta: Deus nam
 Has dispergit opes, veluti per prata iuuenkos
 Occiso pastore solet leo, iustus & agros
 Ipse suos cum prole colet, illamque suarum
 Hæredem rerum, cum venerit hora, relinquet
 Vltima post vitam innocuam, & sine labe peractam.

Semper habet dextram maculatâ sanguine, semper
 Insidias iustis parat impius, optat & omnes
 Perdere: sed iustos præfens Deus aspicit, & fert
 Auxilium. hi veluti cedrus, quæ vertice nata est
 Frondentis Libani: aut platanus caua flumina propter,
 Stellantis cæli radiantia sidera adibunt.

Impius at nullum esse Deum; pluresue recenset,
 Et putat esse deos; hic tanquam puluis ab Euro
 Huc illuc tenues ibit iactatus in auras.

IDYLLIVM XIV.

Deum rogat, vt se adiuuet.

Certa salus hominum, proles atq; vnica summi,
 Aeterniq; Patris, nunc me me Christe periclis
 Respice iactatum tantis: nam tu nisi præstes
 Consuetum auxilium misero; maris obruar vnda
 Adriaci: subitoq; ferox latabitur hostis:
 Namque meo insultans capiti mala multa minatur
 Dicens, præualui; Deus illum liquit, opemq;
 Denegat assuetam. ser opem mihi Christe supremis
 In rebus, nec me linquas; daq; insuper, vt te
 Tota mente colam; & præter te vt cætera semper
 Despiciam, quæ terra creat, quæq; educat aquor;
 Atq; orientis opes. Parthorum & regna potentum.

15

I D Y L L I V M X V .

Deum orat, ut ipsum à maligno hoste tueatur.

Omnipotens genitor nunquam tua iussa secutos
 Deseris, at clypeo tegis, & defendis ab hoste
 Depulso quondam e cali sublimibus oris;
 Qui tanquam leo, quem cogit percurrere silvas
 Sub noctem velana famas; atq; obuia divo
 Armenta, atque imbelle pecus prosternere morfu;
 Sic animas malus ille hominum vestigat, & illas
 Involuit mundi illecebris, tu rector Olympi
 Luminibus infunde meis tua lumina; & auram
 Immitte atheream menti: ne me hostis iniquus
 Iste suis captum insidijs, & fraude, doloque,
 Viribus atque suis fractum se iactet: opemq;
 Tu mihi da, Pater omnipotens, ut vincere possim
 Has fraudes, donec vita migrare iubebis.

I D Y L L I V M X V I .

Infelix malus, felix bonus: in Deo speranda est.

In felix est ille, Deum qui non timet; & qui
 Mandatis, sacrisque suis non semper inhæret.
 Infonti non ille dolis, tectaque nocebit
 Fraude viro: nam stabra ferent per inania cali
 Omnia, quæ molitus erat ferus hostis in illum:
 Tabescet que fremens tunc cum sua vota videbit
 In celeres abysse Notos per nubila cali
 Ardua: & in morem iustum subcrescere oliuæ;
 Plurima quæ in vacuum pandens sua brachia, colles,

Vicinasque tegat valles humentibus umbris:

Agricolaque feret mites in tempore haccas.

At peruersus erit velut infelix oleaster

Consurgens iterum siluis, quem pene perussit

Ignis edax, nemora arderent cum frondea flammis.

Quæ forte incautis pastoribus, vt solet, alta

Exciderant silua: superarit denique quamuis

Post cladem, fructus domino tamen haud dabit ullos.

Vt palmes non ferre potest sub fertilis ortum

Autumni (ducunt siluis cum poma colorem

Purpureum) succos; vug, nisi manserit vna

Vitali in vitis ramo, truncoque virenti :

Sic & qui spernit Christum; & qui totus in ipso

Non manet: obseruatque illius mollia iussa:

(Namq; iugum suaue est, & onus leue) non dabit ullos

Ille suo, veluti sperarat, tempore fructus.

Quamuis præcedant illum longo ordine gentes

Deiistę bello quondam: inuictęque adamante,

Et gemma viridi pectusque, & candida colla

Incingat prouectus equo: & Capitolia versus

Aurea tendat iter fidens victricibus armis :

Et iactet genus egregium, & præclara suorum

Facta patrum; nos imbelles, humilesque canemus

Te super astra Deum: quotiesque minabitur hostis

Perdere nos, nostrasque domos euertere, nullis

Militibus freti, aut armis, opibusque; tuo sed

Auxilio; toties te in vota vocabimus vnum,

Unum adiutoremque hominum, rerumque parentem.

Deus spem in ipso ponentes nunquam deserit.

IN me spem quoniam posuisti, atq; es mihi semper
 Confusus, non te linquam: seu puppe profundum
 Salcabis nocte in media, tumidisq; procellis:
 Seu carpes iter in siluis, animalia cum sunt
 Semisepulta graui somno: non vlla nocebunt
 Arma inimica tibi; clypeo nam teque, tuosque
 Ipse tegam; retegamque dolos, fraudesque malorum.
 Nec duce me horresces metuenda pericula adire.

His ego te eripiam presens, aderoque vocanti,
 Presidiumque feram: tu scis me namque fuisse
 Custodemque tuę, seruatoremque iuuentę.
 Confectum, & senio, & multis iam duriter annis
 Exactis, non te solita pietate relinquam
 Desertum, precibusque tuis, votisque mouebor,
 Auxiliumque feram presens, soluamque timore:
 Monstraboq; viam haud dubiam, que ducit ad alta
 Sidera; teque ipsum cęli dignabor honore.

Deus bonos protegit, malos perdit.

Florebunt iusti haud secus ac noua planta virentis
 Nata Palestinę letis in collibus, atque
 Culmine cęni summo Libani pulcherrima cedrus,
 Que non horrescit gelido spirantia ab axe
 Flamina, non fędas hiemes, non frigora Brumę.
 Gens iniusta cadet, veluti cum sidere primo.

18 IDYLLIA SACRA

*Autumni folia ardescunt; atque arida circum
Mox delapsa tegunt passim telluris honorem:
Nam quę planta suas radices egerit altam
Sub terram in domini campis; hanc educat imber,
Hancque fouent Solis radij; totidemque tenebit
Poma quot induerat teneris se in floribus arbor.*

*Iustorum est quoniam dominus non immemor, illos
Protegit; atque suo tuto ur numine Christus,
Qui Sol iustitię est verus, defendit amantes
Iustitię rectos calles; hominesque relinquit
Ducentes vitam in tenebris, luxuque frequenti.
Namque bonum, quod fecit, amat Deus ipse; malumque
Ipsi odio est, quod non fecit; punitque nocentes,
Ob tectas animo fraudes, atque impia facta.*

IDYLLIVM XIX.

Deplorat proxime præterita mala; & gratias agit Deo de pace.

M*ulta sumus passi crudelia bella per oras
Ausonię, & vici dedimus victoribus arma:
Vidimus & captas urbes, atque oppida propter
Discordes nostrorum animos, & nostra, patrumque
Crimina; perpeffi que sumus pestemque, famemque.*

*Ipse tuum, quamuis iustum, compesce furorem
In nos, o Pater alme, tuos, & conscius ira
Parce tua: nam tu non es sauire nocentes
Suetus ad extremum in miseros; sed parcere semper
Cuilibet es solitus, palmas qui tollit ad altum
Æthera, & extremis orat tua sancta periclis
Numina, vt eripias illum, casuque recenti.*

Quam

Quam lator, dum cinctâ comas redit aurea terra
 Pax olea Ausonijs, duce qua letatus arator
 Vertit agros ferro patrios, pastorque capellas
 Ducit in herbosos saltus, vacuumque licebit
 Pectus habere metu: cadesque, & crimina cedent,
 Quæ secum fera bella ferunt; discordia ventos
 In tennes ciuilib; abit: tua munera, nuper
 Quæ bonitas immensa tua, & clementia nobis
 Concessit, Pater alme, tibi nunc redditur vni
 Gratia pro tantis meritis: nos teque precamur.
 Incolumem vt serues extento hanc tempore pacem.
 Gloria debetur tibi soli: nam Deus ipse
 Solus es, in terrisq; tuum est venerabile nomen.

IDYLLIVM XX

In eos, qui pœnitentiam differunt.

Quid differs miser ipse animum purgare futurum
 In tempus: mentemq; oppressam tollere tantis
 E tenebris claram in lucem, calumque tueri;
 Diuitias non has humiles, perituraque regna,
 Ob breue curriculum vitæ, casusque sinistros
 Qui vexant mortale genus, dorsoque recumbunt?
 Et dicis: Veniet tempus, cum crimina linquam;
 Atque Deus nostri miserebitur. & mihi parceret;
 Parcere iam suetus linquenti crimina: sed te,
 (Ab nimium miser) interea dum tempora differs.
 Te mors inuadet tacita, & nil tale putantem,
 Immersumque malis tantis, turpique senectâ;
 Aeternum in somnum, & tua languida lumina condet.
 Dicere tunc poteris: Vos o mea florida rura,

20 IDYLLIA SACRA.
Deliciae quondam, nunc gaudia falsa valete.

IDYLLIVM XXI.

Peccatorum confessionem non differendam.

CRimina quid cessas tua tot scelerata fateri
Aeterno maris, & terræ, rerumque parenti?
Ab miser, infelixque, tui & nimis immemor omni
Tempore: fac illi tua crimina multa referre
Haud pudeat merfum cæno, veluti male olens sus.
Et te nosce: Deus tua tunc malefacta remittet,
Sint gravia illa licet; namq; exorabilis ille est;
Suetus & est hominum lachrymis, precibusq; moueri,
Atq; erit ante alios mortales ille beatus,
Cuius facta tegit, fraudeſque, atque impia verba
In superos, fratresque suos mala iurgia summus;
Omnipotens, illa immergens caligine cæca.
Quod si talis eris, tempeſtas nulla mali te
Inuadet: nam portus erit tibi cælicolum rex;
Atque tuis pariter rebus, quas turbine ab atro
Eripiet; solidaque dabit conſistere terra.
Atque tuis præſens nunquam ſua lumina flectet
Greſſibus: atque aura vitalis amabile lumen
Carpere tunc poteris ſæuo ſecurus ab hoſte,
Inſequitur qui nos ſemper; mundi que fugaces
Illecebras, teſtis, ſed non ſine fraudibus, offert:
Quem niſi tu caueas, te dira, ac certa manebit
Pœna; ad ſupplicium cum te trahet horribilis mors.

In Deo spes reponenda; non in diuitijs, aut honoribus.

INfelix erit ille, suam qui mercibus omnem
 Spem posuit, quas Eois deuexit ab oris:
 Et quas argento, & gemmis onerarat, & auro,
 Innocuas puppes tuta statione locauit.
 Quid profunt orientis opes, inuentaque nuper
 Tot regna occasum nitidi spectantia Solis:
 Et toties domuisse armis uictricibus hostes;
 Et bibere è gemma, paterisque ingentibus aureis:
 Aut populi fascies meruisse, atque urbis honores,
 Et regale decus; primas ne ab origine causas
 Tantarum (ut perhibent) rerum cognoscere, & alti
 Incrementa maris: quo se ordine uertat Olympus:
 Si barathri flammis inuoluitur, & caret ipso
 Aeterni patris aspectu, cætuque piorum,
 Sanctorumque patrum, fuso qui sanguine calum,
 Aut pietate sua meruerunt? Tu mihi mentem
 Mitte, Pater, colere ut ualeam te pectore toto,
 Dum uiuam; & tua sancta sequi mandata: uiamque
 Per tenebras ostende mihi, quibus obrutus erro,
 Ut ratis excusso per cœrula mota magistro.

Quin tota tellure etiam admirabile nomen
 Esse tuum referam omnipotens: tua gloria namque
 Est oras elata super stellantis Olympi.

IDYLLIVM XXIII.

Beati qui habitant in domo tua domine.

O Pater omnipotens, nostri spes vna, salusque.
 Atria, vt ingrediar tua da mihi regia queso:
 Vt possim canere ipse tuas per carmina laudes.
 Passer enim sua tecta habitat, & turtur opacis
 In siluis nidum extruxit sub purpureum Ver,
 Cum flores, herbaque audent se credere calo;
 Altorumque coma nemorum, fruticesque per agros
 Frondescunt, densisque canunt auisaria siluis,
 Laetitia ipsa anima exultat, cum mente reuoluo
 Tempula tua, atque nouis onerata altaria donis.
 Qui colit hanc adem est felix, felix quoque & ille est,
 Qui tibi sacra facit. longe est mihi gratius vnam
 Has edes habitare diem: quam secula mille
 Sedem aliam, licet egregiam; dominerque superbo
 Parthorum regno; atque oriens mihi seruiat omnis;
 Et viam prauos inter, populumque scelestum.

IDYLLIVM XXIV.

Deus amandus, non diuitiæ, aut honores.

O B gentes alius vicinas, subiectaque regna;
 Et ninetis prouectus equis Capitolia celsa
 Conscondens bello rebus feliciter actis
 Gaudeat: atque alius tumidus corda anxia partis
 Diuitijs; dum rumpentes videt horrea fruges;
 Et plenas oleo cellas, urnisque falerni.

At ego non miscens curis hæc gaudia, somnos
 vilibus

IDYLLIA SACRA 93

Vilibus in stratis ducam sub nocte salubres.
 Oblitus res humanas, at non tua iussa;
 Letitiaque fruar, quam das mihi solus in horas,
 Alme Pater, me respiciens: daque insuper, vt te
 Mente colam, donec vitalia lumina linquam.

Meque doce, vt possim vitam hanc producere tecū.
 Incantis ne virginibus quod contigit olim,
 Atque mihi eueniat; quæ non sumpsere suis in
 Lampadibus consuetum oleum; tardeque petentes
 Auratos sponsi thalamos; in limine primo
 Attonitis hæserè animis præclusa videntes
 Ostia; clamassentque licet, nullus tamen illas
 Admisit; mastæque grauem ingemuerè repulsam.

IDYLLIVM XXV.

Beatus qui diuina seruat mandata.

VT fidus sequitur domini vestigia seruus:
 Illius & semper obseruat lumina, si quid
 Imperet; exequiturque libens mandata iubentis
 Confestim domini, quæ intenta acceperat aure:
 Quem dominus meritum præclaro munere donat:
 Sic & qui Patris æterni præcepta facessit.

Namque anima illius cælum conscendet, & alta
 Atria, quæ Deus ipse colit, patresque beati,
 Gaudia quos non vana fouent, non vlla cupido
 Visendi has humiles terras, paruosque nepotes:
 Hos pro auita premunt non rura, aut oppida; sed sumis
 Intenti laudare Deum, atque excellere cantu
 Assiduo; aspectuque frui Patris omnipotentis,
 Euecta est cuius trans ardua sidera longe

24 IDYLLIA SACRA

Gloria, & ethereos axes; qui iustus ab alta
 In fontem leuat è terra: celsoque superbum
 Deturbat folio; regnis ne regnet auitis.

IDYLLIVM XXVI.

Rogat Deum, vt sibi ignoscat.

ME, domine, exaudi, & faciem ne auerte, licet sim
 In tua tot merita in me iam collata, senectamq;
 Incolumem, lapsosque simul non turpiter annos
 Plenus, & argento, & gemmis male gratus; amansq;
 Criminis, atque tui nimis immemor: vltima quando
 Non longe meta est vitæ, labentis & qui
 Terminus, in morem fluij torrentis ab alto
 Vertice prærupti montis per leuia saxa.

Tu vero mihi parce, Pater, mihi parce roganti,
 Et robur mihi da validum; ue lumina vultu
 Deiecto, & tristi claudam; condarq; sepulchro;
 Hasque humiles terras anima indignante relinquam;
 Et ferar ad loca senta situ, loca mæsta tenebris
 Obsita, vbi nunquam lux vlla effulget; vt oris
 His superis; sed flamma rubet maleolentis Auerni.

IDYLLIVM XXVII.

Dicit se amare cælestia: terrena despiciere.

VT ratis albentes tumidi maris acta per vndas,
 Flamme & Aemonio Boreæ spirantis ab axe
 Fluctuat huc illuc; & rimis equor apertis
 Accipit; haud sperans tantos se euadere fluctus

Posse

Posse maris, cum sit sine remige: quæ cupit orant
Cernere littoream, & tuto se condere portu:

Sic ego te cupio omnipotens; nam tu mihi solus
Es Deus; atque orans nullum te præter adoro.
Te noscant omnes gentes, quæ littus Eoum,
Hesperiumque colunt, positæ & sub sidere Cantri.

Tuque meas ne sperne preces; nam corpus ab annis
Oppressum multis torpet, frigetque senecta:
Nam senium antiquas vires effudit in auras:
Deficit atque animi vigor, & mea lumina languent,
Noxque mihi non grata; oriens nec fidus ab oris
Aurora nitidam ducens lucemque, diemque.

Et nec opes, natiq; placent; non vnda clientum
Mane salutantum: chlamys & saturata veneno
Displicet. Assyrio, sedesque innixa columnis
Tenarijs, thalamicque auro, postesque colore
Non vno picturati: quæ cuncta reliqui,
Christe, tuum ob nomen sanctum, & tua numina propter.
Nec cupio hanc vitam produci longius a te;
Quæ mihi nunc superest, modo sine post funera tecum:
Sedibus æthereis cuius transcriptus Olympo.

IDYLLIVM. XXVIII.

Deus non amat victimas, sed cor rectum.

S Parsa Deum Assyrijs non placet odoribus aræ,
Victima nec ferro mactata in limine templi:
Nam nec eget tauris, cæso nec sanguine gaudet
Omnipotens: sua sunt nam cuncta animalia iure
Perpetuo, quæ vel frondes, vel gramina carpunt,
Quæque trahunt vitam raptò, squamosaque ponti

Proles

26 IDYLLIA SACRA

Proles; quaque natant magnum per mane volucres.

*Non etenim te repretendat, si non sibi tauros
Obtuleris, cum sacra facis, lectasque bidentes.
Falleris, hoc si forte putas: haurire cruorem
Non illi mos est ouium; dapibusque ferinis
Non vesci, aut alijs rebus compellit egestas;
Cum sit cunctarum rerum moderator, & vnus
Arbiter; atque etiam celi regnator, & orbis.*

*In rebus tu fige animum, mentemque, tuasque
Exerce vires, quae possint tollere ad oras
Te superas, gratumque Deo te reddere in omne
Tempus, promissisque mane super omnia, quae tu
Fecisti morbo implicitus, durisque periculis.*

*Atque libens cane vota Deo; & venerare parentem
Aeternum: sic victor eris tu denique, & altum
Aethera conscendes dignus caelestibus oris.*

IDYLLIVM XXIX.

Precaatur Deum, vt sibi faueat.

V*T vigil oppressus somno cum miles in arce
Celsa agit excubias mœrens; & bruma rigenti
Tecta gelu deformat agros, siluasque; vagumque
Danubium, quamuis rapido sit flumine, sistit:
Optat surgentis vaga lumina Solis, & ortum
Luciferi, & lucem, depulsa nocte, serenam:
Mandare vt possint sua corpora lassa sopori.
Sic anima exoptat mea se se exsoluere curis
Vius huius, totamque ad te, Pater optime mentem
Dirigere, & vanos hominum contemnere honores,
Diuitiasque, algam veluti, quae pulsa profundo*

E pela-

*E pelago vi ventorum, late occupat oram
Littoream; rapidis tantum ludibria ventis.*

*Non igitur metuam insidias, fraudesque malorum:
Tensa nec illorum metuam mihi retia: namque
Tu dominus, rectorque meus me pascis in altis
Vallibus altorum nemorum vaga flumina iuxta,
Et nitidos fontes, fundunt vbi mollia flores
Pascua odoratos, & odori graminis herbas;
Dasq; tuum ob nomen vitam mihi, dasq; salutem;
Iustitiaq; vias non falso tramite monstras
Ipse mihi; prius obliquos cum semita saltus
Deuia monstraret, quaeso, Pater alme, benigna
Aure preces audire meas digneris; & oro
Innocuam vt semper vitam hanc ego te duce ducam:
Adueniat donec nostra meta vltima vita.*

*Semper ades namque ipse bonis, nec linquis; at illi,
Cui mage praua placent, quam recta, inuoluis opacis
Iratu tenebris; ne Solis lumen, & auras
Respiciat; iaceatque situ, & pallentibus vmbriis.*

IDYLLIVM XXX.

Orat Deum, vt se adiuet, malos perdat.

*Impius, atque exlex, scelerique obnoxius arma
Nunc mouet insontes contra; nunc & parat illis
Insidias, captatque dolis, nec parcere nouit
Desertę dudum viduę, & genitore carentes,
Indigenasq; minis vexat, gaudetque malorum
Fraudibus; inque suis exultat, & æthera tangit
Vertice, si quando cecidit nouus aduena ferro:
Atque suas maculare manus, suaque arma cruore*

Innocuo,

Innocuo, & semper sceleri scelus addere querit;

Deinde nefas virum sub iniquo pectore voluit,
Et fatur: Deus hæc celo non spectat ab alto;

Non hominum res humanas intelligit, & non

Cogitat: heu deuincte graui tua lumina somno

Quisquis es: euolue hæc animo mea dicta parumper.

Qui fecit geminas cunctis mortalibus aures,

Auribus an surdis fuit iller & lumen vtrumque

(Ornamentum ingens hominis) qui fecit, an ille

Lumina cæca habuit? non certe. Nam Deus, ipsum

Qui celum, & terram, atque animalia cuncta creauit;

Omnia & exaudit vigilans, atque omnia cernit

Peruersum omnipotens tua dextra euertat: eumq;

Iratus compeſce tuo de more furentem;

Et cadat in laqueos, nobis quos ille parauit

Impius, & scelerum inuentor; frustra que laborem

Se capere insomnem, vanoque tumescere fastu

Se putet; & formatum hominem, in cineremq; reuerti,

Criminibus plenum innumeris, animique dolore.

Tu me igitur, Pater alme, tuo cum flamine Sancto

Respice tendentem iam pridem ad curua senectæ

Tempora: & incolumem serua venientibus annis;

Vt possim canere æterno tibi sacra parenti

Atque hanc vipeream prolem, prauosq; veluti vas

Fictile frange manu, demerganturque profundum

In pelagus, veluti lapis ingens lapsus ab alto

Vertice vicini montis, qui teque, tuosque

Cælicolas spernunt, siæta aut pietate colunt te.

Infelix qui alijs sapit, sibi non sapit.

Dic qua mente audes magni enumerare parentis
 Mandata, Abramidumq; simul reru abdita vatū,
 Et pactum, pepigit quod iam cum patribus olim,
 Qui Solymæ coluere domos, atq; oppida circum:
 Cum tibi sint odio vitæ monumenta beata,
 Quæ cali ad conuexa viam, & sublimia pandunt
 Sidera: & interdum laudet cum perfida labris
 Extremis tua lingua Deum, non mente, animoque:
 Vt miles celebrans belli certamina, qui mox
 Et pugnas fugit, & nunquam prorumpit in hostem:
 Te iungis comitem furtis, cum nox ruit atra,
 Et tegit æthereos tractus nigrantibus vmbri:
 Sollicitasque toros alios, iam factus adulter:
 Nec parcis consanguineos tu ledere; nec non
 Fœdere amicitia iunctum, impugnasq; tabellas
 Pauperis hæredis semper, quem diues in actis
 Fecerat hæredem fundi, rerumq; suarum:
 Dasque operam infelix secretis artibus; & te
 Posse putas res venturas prædicere; vitæque
 Exortes superas reuocare ad luminis oras.
 Conueniunt tantum ista Deo; haud mortalibus vllis.

Hæc quia dum faceres siluit Deus: ipse putasti
 Esse tui illum ipsum similem. ne crede: Deus nam
 Ante oculos scelera ista tuos, & crimina ponet:
 Criminibusq; pares pœnas mox ipse rependet.

Ille igitur miser est, qui sacra volumina voluit,
 Atq; palam docet, aut scriptis exponit, & illa
 Non seruat: sterilem hic curuo proscindit arenam.

30 IDYLLIA SACRA
*Vomere, & incautus mandat sua semina solis
 Alitibus; mandata prius cum fecerit ipse
 In terris Christus; sacri debinc semina verbi
 Seuerit in populos, diues quos paut Idume;
 Quique leues hausere vndas Iordanis amœni.*

IDYLLIVM XXXII.

Nunquam cessemus bene operari, & Deum lau-
 dare.

NOs, qui mortales cupimus conscendere cali
*Atria, caelestumq; domos habitare quietas,
 Frigoris, atq; æstus vacuas, & mortis acerba,
 Immunesq; metus; duros imitemur agrestes:
 Illi etenim exercent tauros, & farra subactis
 Vomere committunt campis, alacresq; labori
 Non parcunt; semperq; suis versantur in agris,
 Arida dum terra est; dum campis imminct imber.
 Et serere inuitant surgentia sidera fruges.
 Exercere iubet sic nos Pater ætheris, atq;
 Spargere per populos diuini semina verbi;
 Atq; iuuare inopem, dum nos superamus, & aura
 Vescimur ætherea: debemus nostraque summo
 Reddere vota Patri, qui nos à morte reducet
 In cali nitidas sedes: namque est bonus ille,
 Et pius, atq; agnoscit oues, quæ florea siluis
 Prata suis tondent: atq; ille agnoscitur illis.
 Concelebrent omnes Dominum, qui carula verrunt
 Nauigys; quiq; arua colunt; quiq; arma sequuntur
 Tristitia; quiq; regunt vrbes; & pastor in altis
 Qui pecudes siluis pascit, fortesq; iuuenços.*

Et nos laudemus dominum, qui condidit orbem
 Terrarum, celiq; domos; & nos quoque limo
 Formauit proprijs manibus; nec finximus ipsi
 Nos ipsos; sumus illius sed origine ab ipsa
 Clarum opus; atq; ideo dicemus carmine honorem,
 Dum licet, eterno Patri; quoniam mora mortis
 Terrificæ breuis est homini, propter mala multa,
 Et varios rerum euentus; quæ parcere nulli
 Nouit, & aequali metitur lance colonos,
 Et reges; quanquam hi populis dominantur, & illi
 Rura habitent procul à rebus, populiq; tumultu.

IDYLLIVM XXXIII.

A bonis operibus non desistendum.

Respicias nunquam retro, ceptumq; relinquo
 Nunquã opus; eueniant quãuis aduersa: vigil sed
 Obserues mandata Dei, quem tu ipse potentem
 Omnia scis; qui te insidys, manibusq; timentem
 Peruersorum hominum eripiet. tu prouidus omnem
 Impendes curam, tibi me contingat, vt olim
 Vxori Loth, arderent cum mænia, & omnis
 Vrbs Sodomæ, circumq; vrbes, atq; oppida: quæ cum
 Incauta ad Sodomę flammis sua lumina retro
 Verteret; in statuam salis est conuersa repente,
 Ob iussa æterni non obseruata parentis.
 Nos igitur, dum tempus adest, patiensq; laborum
 Est atas semper fugiamus & ocia, inanes
 Et curas; Dominique viam, monitusque sequamur:
 Atque viam sceleris nunquam ingrediamur apertam;
 Humanum genus ad tenebras quæ ducit Auerni.

Huius

32 IDYLLIA SACRA

Huius enim vite nobis immittere habenas,
 Et premere omnipotens dum - ali carpinus auras
 Permisit Pater, atque dedit que continet ingens
 Oceani maris vnda, solumque immobile dono.

IDYLLIVM XXXIV.

Infelicem illum, qui pauperi non subuenit.

Picta aulaa tegunt muros, & mensa tapetis
 Effulget super impositis; & quos alit altus
 Alipedes Agragas ostro insternuntur, & auro;
 Atque ardent auro currus, equitumque ceterus;
 Induiturque canis Tyrrio Melitæus amictu,
 Non aptus defendere herum, non pellerè fures;
 Delicia tantum domini, dominaeque voluptas;
 Quæ tepida hunc mergit lymphæ, villosaque curat
 Corpora depectens, lotumque reponit ad ignem,
 Cum campos nix alta tegit, nec flumina possunt
 Ob glaciem concreta suos euoluere cursus.
 Atque eodem dormit strato, quo sedula coniux:
 Tantis amor canis est, tanta est ea gloria cura.
 Stratus humi & nudus iacet ad tua limina pauper:
 Tuque falerna bibis, dapibusq; epularis ad ignem:
 Ille sinit, frustra que fores, atque ostia saxo,
 Nodosa aut pulsat baculo, frustra que precatur:
 Et nec habet catulis quæ dantur frustra, nec vllas
 Diuitis e mensa micas miser ille cadentes.

Quin etiam toties multos tua farræ per annos
 Vidisti seruata situ putrescere turpi,
 Quæ Prætor corrupta cauum proiecit in annem:
 Et merito, quoniam non es miseratus egenos

Pallentes rabida ora fame: tu quo orbes ponti
 Progenies consumpsit edax: quæ tu ipse negasti
 Pauperibus, sociisque tuis: tu tartara adibus
 Impia, & iniurias cunctis mortalibus oras:
 Illi autem æthereas sedes, & amabile regnum
 Visuri Patrem perennem, rerumq; parentem.

IDYLLIVM XXXV.

Non terrenis bonis fidendum, sed Deo.

E Latum ne tolle animum peccator; abundes
 Diuitiis licet Attalicis, deuictaque regnis,
 Ad dederis noua regna tuis: nam cornua franges
 Hæc tua sic sublata Deo, nec tangere calis
 Asturæ fines; opere in medio sed inania linques
 Hæc tua vota miser: nam qui regit ætheris oras
 Imperium te natus habet: incertaque vitæ
 Meta vetat certam nobis promittere tempus:
 Spem si fors dederit tibi lætæ iuuentæ turis te
 Rebus posse frui, & longum promiserit æuam,
 Et canos capitis spes male cautus inanes,
 Et solidus pascos: nam nos haud fidere rebus
 Possumus humanis, cito quæ labuntur, & vno
 Tramite se haud sistant, nec certa in sede morantur
 Præmia sed Christus quæ dat mortalibus, illa
 Sunt certa, æternamq; manent; dum viuimus; & post
 Funera nos fruimur cælo tellure relicta.

Pauperis & quoniam clamorem haud accipis ætæ
 Intentæ: cum tu implebis clamore frequentis
 Æthereæ cæli sedes; non clamor ad aures
 Perueniet Patris ille tuus, qui temperat axes
 Sidereos. Et mortales erit ille beatus

34. IDYLLIA SACRA

A. te alios etiam, qui non fastidit egenam
 Oppressam, immersumq; malis; sed subuenit omni
 Cura inopi rebus proprijs, tacitusq; laborem
 Non intermitit, nec openi negat ille supremam;
 Audiet hunc celi residens in vertice summo
 Christus, & attentas aduertet questibus aures.

I D Y L L I V M XXXVI

Extremi iudicij memores bene operemur.

Instigat dum te peccandi tetra libido:
 Ante oculos primam ipse tuos tibi pone tribunal,
 Quo Christus iudex in maiestate sedebit:
 Quem circum adstabunt trepida formidine gentes,
 Conspectu attonita illius; quæ littora seruant
 Oceani; & terræ spatium, diademate reges
 Deposita tristes ibunt; male parta relinquet
 Diues auarus, & aurati laquearia tecti:
 Fascibus & positis ibunt longo ordine ciues,
 Obliti quondam magni pia iussa parentis;
 Atq; palam scelera illorum, & commissa patefcent
 Crimina: lucifuge adsistent, gens impia, fratres
 Sedibus æthereis pulsati, præsequentes
 Obductos flammis vultus, & faucibus ignem
 Spirantes sument ob tanta piacula pœnas,
 Postquam damnati fuerint, & regna tenebunt
 Senta situ, & tenebris, æterna atq; obsita nocte.

Has cunctas superat pœnas, non cernere vultus
 Posse Patris, Natique simul, & Flaminiis almi,
 Posse nec æthereas celi conscendere sedes.

Hos etiam insequeatur miseros infamia, & ingens

Dede.

Dedecus, opprobriumq; trahitum ad iristia sese
 Tartara conspicient, barathriq; ad turbida regna,
 Regna scelestum hominum, nec non habitanda malignis
 Spiritibus, cali pulsus de vertice quondam.
 Hunc timeas male caute diem, namq; ille silentem
 Sub noctem improviso aderit, tacitus veluti fur.
 Tu vigila, & totis admittere viribus; & te
 Collige; & has vanas mundi spes temne: tuasq;
 Sponte voluptates duris compeisce lupatis.

IDYLLIVM XXXVII.

Non inuidendum diuitibus, & laute viuentibus.

Esse aliquem tumidum multis praeordia fundis,
 Fulgentemue auro vestes, generisq; sonantem
 Nomina clara sui non admirabere, nec tu
 Inuideas: nam non aurum, aut res parva sub armis,
 Gloriae morientem illum comitabitur; atq;
 Inuisas homini sedes, umbrasq; petentem
 Tartareas: namq; ille domos, promissaque regna
 Oblatus Patris aeterni, sibi vixit, & omne
 Aeuum consumpsit luxu, rebusque secundis;
 Et pecudum in morem iucunda per otia duxit
 Aetatem; similem q; illis se fecit in ipso
 Interitu, vitaque. Meos tu dirige gressus
 Per calles, Pater almae, tuos: tu certa salutis
 Es via, spesq; mea es solus: precor ablue sordes,
 In quas non vnquam ipse, tua pietate, relabar.

Malorum, simul & iustorum mores describit.

Suallida ne tua sit facies, icinia dum tu
 Observas, claususq; tuo interiore cubili
 Orabis: quoties & tu succurris egeno,
 Quid faciat tua dextra, ignoret lana: secus se
 Quis faciet; Deus ipse alio sua lumina vertet,
 Et merito; quoniam gaudet popularibus auris,
 Et quia mercedem tulit hic, ne speret olympi
 Scandere regna alti, sed es nec adire beatas.

Ve quibus illecebra placuere, atque otia tantum,
 Insidias, fraudes, & non concessa voluptas,
 Qua sola est genitrix, cunctorum atq; esca malorum;
 Alea, incerti tactus, pictaeque tabella

Alea 93
 Euentus: & qui ludens verba impia fundit
 In Christi intactam matrem, superosque, Deumque,
 Aethereas q; non sperent conscendere sedes.

Vir iustus lucro semper preponet honestum,
 Rectus & in dubiis rebus, pariterque secundis,
 Reijciatque alto vultu data dona nocentem,
 Flagitiumque magis, quam mortem horrebit acerbam.

Ille etiam montem domini conscendet, ibique
 Fronte gradum sistet lata; qui sanguine dextram
 Non tinxit; odit ve bonos, scelerisue nefandi
 Consciens in fraudem vicini iurat amici.

Quique suum responso rem non fallit, itemque
 Irrita qui nunquam fecit sua verba petenti.

Inuehitur in poetas impios.

AH quantum miser ille, placent cui carmina tantū
 Turpia, quāq; cantant tot furta inhonesta deorum,
 Et versa in varias illorum corpora formas;
 Inter se & tantas animis discordibus iras.
 Hac Teucris faret, hac Danais; cum turpibus ipse
 Turpis agit superis conuiuia Iuppiter alto,
 Et spectat pugnas bellantum, atque arma cruore
 Sparsa hominum; dolet atque animo Sarpedona leco
 Eripere haud potuisse: dolet quod dura resiliant
 Fata suis desiderijs, tu conspice qualis
 Sit deus hic sibi quem finxit gens prisca supremum.

Vt tegeter natum bello Venus ipsa cruore

Tincta manum longe illachrymat gemitque Gradibus
 Bellorum deas hostili percussus ab hasta:
 Opice & Arunte Latijs prostravit in aruis,
 Et falsi fugere dei, cum tristia bella
 Inferrent superis Phlegraa in valle gigantes.

Atque fatuus Flora, & Zephyro, & puer Ilia proles
 Astragalus caloludunt tribuistis honores
 Diuinos, & iura viris Panchoea dedistis,
 Debita dona Deo vero, haud mortalibus ullis.

Vos quondam egregij vates, & nunc quoque vates
 Egregij, quorum sunt condita corpora saxis;
 Cum vos nunc habeant iam tartara; dicite magni
 Graingena, an sit ibi Dis Proserpina coniux,
 Infernaeque domus regina, & Cerberus ore
 Horrendum resonet durissima regna trisauci;
 Sint & Aloidæ, Briareus, ac mille ferarum

38 IDYLLIA SACRA

Monstra; & an ille senex animas vane flumina Charon
 Portet adhuc stygia cymba; vel crimina Minos,
 Et vitas hominum discat; saxumque revoluat
 Cisyphus; an ne etiam nunc lumine vestiat ether
 Purpureo Elysi campos; vbi leta iuuentus,
 Atque alij Heroes salua luctantur arena,
 Aut faciles ducunt choreas, & membra palestra
 Exercent per fusa oleos Eridanique per altas
 Depascuntur equi silvas ad lata fluenta.
 Nunc vas aspicere haud cali conuexa potestis,
 Calicolumque domos, summi & Patris ardua tellus,
 Damnati aeternis tenebris ob conscia falsi
 Pectora, & insertas tot vestra in carmina nugas.
 Ah miseri vates, & nescia pectora verum
 Diceret vos sedes tenebrosa incingit Auernam
 Horrentis, toties vestris celebrata canentis:
 Nunc vana inspicitis sint vestra poemata quantum,
 Falsa ausi vestris intexere numina chartis.
 Vos Patris aeterni sedem, requiemque bonorum
 Fecistis turpe hospitium obscenumque lupanar;
 Et totum implestis varijs erroribus orbem.
 Omnia qua falso vates cecinere Pelasgi;
 Atque novos finxere deos; hominesque nefandos,
 Et regno tumidos, quorum fuit impia vita,
 Proh seclis; hos dixere deos, caloque locarunt
 Indigetes, arasque illis posuere per orbem.

IDYLLIVM XL

Prece[m]ur Deum, ut nos à Turcarum classe liberet.

Viximus Patrem æternum nos rite precemur,
 Ut velit à nostris cernicibus ipse malorum
 Tantor[um] mole[m] immensam depellere, qua nos
 Deprim[us] incumbens humeris: vos cernite ut hostis
 Mille trophæa suis lætis successibus addat:
 Seu campis sese credit, pelagovè patenti:
 Thræcicus nam miles arat iam classe profundum,
 Et petit Hadriacas ratibus victricibus undas;
 Et dirum fert exitium, & bella impia secum.

IDYLLIVM XLI.

Felix qui iustitiam colit, & pietatem amat.

O Nimum felix, nec non sine fine beatus,
 Qui sine labe agit at avum, sine fraude, doloque.
 Qui loquitur quod sentit idem, iustique, bonique
 Cultor, & in rebus cunctis studiosus honesti,
 Contemptorque sui, quamvis sit diuite censu,
 Atque referre queat proavos, & clara suorum
 Nomina, & illi stri deductam sanguine gentem.
 Gratus & ille Deo est, qui cum committere posset
 Crimina, consiliumque sequi, prauosque malorum
 Conventus: sese abstinuit, voluitque donorum
 Ire viam, pena hæud barathri perterritus vlla,
 Non graue supplicium metuens; sed amore parentis
 Aeterni tantum, penetrare hic attia cali,
 Atque beatorum speret iam candidus oras.

Naufregium imprecatur Turcarum classi

Alme Pater miserere Italum, atque auertere furentem
 Arcibus Ansonis vna cum milite sauo
 Turcarum regem iam nunt maria aspera colo
 Misericentem, & portus armata classe petentem
 Hesperios sub vere nouo, qui perdere ferro
 Nos querit, terrasq; tuas, extremaque regna
 Insequitur: rapido immerget tua dextera classenam
 Ismariam pelago, cum primum littora linquet,
 Insonat angusta qua Bosphorus horrifera vndas
 Fictilis vna velut delapsa è culmine tecti
 Saxa superis sic illacanis impulsæ cauernis
 Spumantes scopulos inter frangatur, & vndas.

IDYLLI M XLIII.

Piorum animabus bene precatur.

Mortales qui dum fragilis hec vita manebat
 Te solum coluere Deum, semperque vocarunt
 Auxilio in rebus dubijs, seuisq; periclis:
 Horum animas pietate tua, sator optime rerum,
 Siderea supra sedes, qua fulget Olympi
 Regia, duc tecum, & tuta statione respone,

Deum, quem omnes beati laudant, orat, vt Tuas
perdat.

Quem nos esse Patrem haud genitum, & sine fine factum
Et sine principio, quem nos & credimus ipsum (cum,
Illum ipsum esse nihil terras fecisse, fretumque,
Et celum, ceteraque domos, hominesque, ferasque.
Quo sine nec folia vlla cadunt: nos respice ab alta
Sede Pater, ubi te assidua celebrantque, canuntque
Laude acies iuuenum aligerum, vatunumque piorum,
Incensere Deo quorum sacra pectora, & illi
Te laudant, quorum insonuit terraque, marique
Vox, qua Sol oritur, & qua decedit, & altum
Aethera, terrarumque orbem sine luce relinquit.

Quique etiam effuso mernerunt sanguine palmam;
Et muliebri genus, cuius fuit incluta cordi
Virginitas, & amor, & mens imbuta pudore,
Virgineus chorus est superis gratissimus, atque
Caestum regi, cuius caput est pia Virgo,
Qua Christus nasci voluit: felixque, erit ille,
Qui mundi illecebras spernit, illasque perosus
Contendit sedo nunquam se subdere amori.

Atque tibi aequalem Natum, verumque perenni
Laude canunt; nec laude tuus sanctus sine magna est
Spiritus. Ad dextram sed tu dum Christe parentis
Aeterni venerande sedes, nos tu quoque ab alto
Respicias, pretio ipse tui quos sanguinis olim
Emisti; facilemque manum, ne subtrahere nobis
Consuevit, ferre auxilium: nam cernis Olympi
Alta sede sedens, in nos quae nunc ferus arma

Impis

42 IDYLLIA SACRA.

Impia Turca paxet miseris terraque, marique:
 Quasque Asiæ vires secum vehat, & vocet omnes
 Thessaliæ populos, Thracamque in bella cæteruas,
 Littora qua servant rapidi maris Hellesponti.

Hic dirum fert exitium, & bella horrida secum;
 Armorum sonitus, belli & furor increpat omnis.
 Hunc tumidis, Pater alme, immerge influctibus hostem;
 Haud secus ac regem Aegypti, dum per freta gentem
 Ille tuam ferroque petit, cursuque fatigat.

Respice nos pressos tantorum mole malorum:
 Namque erimus sine te, tanquam aris acta per equor
 Turbine, & horrifonis ventis, piceaque procelia:
 Nempe tuam imploramus opem; velut arida longe
 Tempore terra solet, quam deseruere cadentes
 Nubibus è nigris; imbres que mæsta notosque
 Imbriser, s sicco ore vocat, dum cernit aperta
 Præta per arentes herbas, sua pignora quondam.

Te freti in te vno spem nostram figimus omnem;
 Te nostras audire preces, te vota precamur;
 Desere tantarum ne nos in turbine rerum;
 Atque inter sani funesta pericula belli:
 Sit satis immitem toties egisse triumphos;
 Nec semel (heui) nostras vrbes vexasse nefandis
 Excidijs, & victorem spolia ampla tulisse.

IDYLLIVM XLV.

Vinea sterilis à domino deseretur.

Vinea cum domini bene culta, & septa virenti
 Sepe foret, & structa domus de marmore vino;
 Colaque, & edura confecta, è stipite præla:

IDYLLIA SACRA

Cum mites vias delibat ferrè, labruscè
 Immites ingrata tulit, tunc pectus amara
 Accensus ira Dominus, quid fecerit illi
 Nunc audi. Rigido rusco, densisque ligustris,
 & capribus & sepem intexam, munimen ad omnes
 Armenti ingressus auidi, furumque ferarumque
 Euellet, ruet atque domus sublimis ab alto
 Culmine; & è terra surgentes atteret herbas.
 Vineà & infelix non salce putabitur vnquam
 Tam dilecta olim Domino: non amplius illam
 Agricole adiungent vlmis, sarcocœne sepem
 Cura erit, & nullo pubescet vinea feru;
 Et circum arescent vlni; caprisque licebit
 Reddere tunc illam sterilem: solersque colonus
 Non glebas franget ferro: non frondibus idem
 Icarij vites stella exoriente leuabit,
 Illudentque illi vacca, taurique, gregesque:
 Etque nocens circum taxus consurget, & asper
 Carduus; & dura renirescent vndique senes.
 Non hœdis cadet è calo surgentibus imber:
 Non gelidus super arentes ros decidet herbas.
 Cumque hiemi vet imbriferum succedet; & illo
 Succedet frondosa æstas, grauidusque autumnus
 Aestati; palurum inter, herbasque nocentes,
 Lappasque, horrentesque rubos deserta iacèbit.
 Quisquis non surdas habet aures, audiat, omniq;
 Intendat studio, curaque, acrique labore;
 Ut commissa sibi sit vinea culta, labruscasque
 Haud ferat; at dulces latis cum frondibus vnast
 Nec desint liquidi fontes, fugiensue per alta
 Gramina riuus aque celo, cum Sirius ardet:
 Nec validis parcas rastris, cum sidera poscant.

44
A. D. A. R. A. I. I. I. O. I.
IVLII ROSCII
HORTINI

DE CONCEPTV VIRGINIS.

*Ad Reuerendiss. & Illustrem D.
Vincennum Casaliu.*

L Aureum aduectam ponto qui Virginis edem
Custodis, praesensq; pio veneraris honore
Vincenti, quando ad superos tuus ille volatu
Liber agens pennis frater se se intulit astris;
Dum festus studijs Ioachim memorare dolores
Ordior, & largis manantia lumina riuus
Nazareos propter fines, Iordanis & vndas,
Mecum ades, & lacrymis lacrymas comitans seniles.
Nox erat, & caelo errabant vaga sidera amico,
Cum solus viridi recubans in gramine pallor
Adnixus Cedro ingenti moestissimus ore
Tales flammato rupit de pectore questus.

Alme Pater, Pater alme, Deus patris alme Davi.
Quod mihi non liceat prolem sperare petitam (dis,
Tot lacrymis, pector patrij de limine templi;
Atque infoecundo conuex mea ventre notatur.
Num nostri oblitus generis, clarique Davidis?

Hec ait, & fletu humectans sua pectora eburnam,
Eduxit Citharam repetens suspiria cantu.
Insignem Citharam manibus coelata Davidis
Illa fuit. Mariae hic praeclara insignia vates
Finxerat intactae venturi conscius aevi.

Hanc circum irriguis placidus perlabitur undis
 Fons exans, quem nec pedibus fera deuis turbat,
 Nec ramis comae detonsis delapsa, nec imber
 Verberat, & cursu trepidans secat arua fugati.
 Hunc propter cedrus caelo se attollere certat
 Cedrus, quae foetu & folijs gratissima late
 Brachia protendit, gratumque expirat odorem.
 Hanc imbres aluere, fouet calor, explicat aura.

Proxima Laurus erat serpenibus aucta corymbis
 E caelo nullos passa est, que fulminis ictus.
 Nec procul hinc oleam albenti frondescere ramo
 Aspexi, cui nec frondes, nec missa per aethas
 Brachia deficiunt, nec odori munera veris
 Seu cum faenit hyems gelidis armata priuio,
 Seu cum seruentes exurit syrius agros.
 Ad latus vmbrosis ridet circumdata siluis
 Planicies, summaque vires de rupe cupressus
 Ingens, atque sua immitens in pondera palma.

At quis dum stupeo aspiciens miracula rerum
 Tanta, meas procul affertur concentus ad aures
 Alituum, tangitque noua dulcedine mentem?
 Fausta precor. Video medium per inane volantem
 Aligerum has Ioachim felices reddere voces.

Desine sancte senex superos vrgerere precando.
 Audyt omnipotens genitor. Non irrita vota
 Non susas rapuere preces ludibria tonitru
 Haec mandata Deus caelo tibi mittit ab alto.
 Non dum mundus erat rudis, indigestaque moles,
 Aut caelum, caelique vias spectare parentes
 Telluris tractusue maris, longosque recessus
 Iusserat, & que sua produxerat omnia mentes.
 Non dum etiam sator ille hominum distinxerat astra,

40
Nascentibus varias formas induerat orbi,
Cum Patris concepta sinu, conceptaque mente est
Diuina aeternum seruet quae numen in aluo
Felicem matremque Deus seclisque priorem
Quam statuit, regni in partem imperijque vocauit.

Tu quoque magne senex has circum carmina valles
Intermissa canes Patrum repetita cicutis.

Dixerat. Hinc nineta caelo se sustulit alis.
Res noua, res mira, & priscis incognita seclis,
Pressa acuo, sterilisque Anna, & iam seignibus annis
Concipit. O rerum insueta atque occulta potestas.

At nunc Diua sinu occulta es ceu Phoebus Eoo
Cum surgit Cynosura latet, caeloque renidet
Illa tamen, rutilosque comis diffundit honores.
Agnosco, inclusam gremio te voce salutat
Natura admirata decus: tibi flumina ponunt
Murmura, & irati tenuere silentia venti.

Salue sancta Parens carae te matris in aluo
Supplicibus venerata animis colit Itala tellus.
Et nunc sacra facit, lucem expectatque sub auras
Qua caput attollas caelo venerabile sidus.
Ipse etiam tunc corde pio tibi carmina dicam,
Carmineaque is clara. Dominam terraeque marisque
Voce canam: nunc & genibus procumbere ad aras
Nil moror, & Domini matrem te pronus adoro.

Interea Italiae fines, & Iapigis orae
Quos tangunt, & quos discriminat alta Pyrene
Brachiaque ampla maris cingunt, Rhenusque bicornis
Quosq. celer Rhodanus tenet, & gelida ora sub Arcto;
Hi tibi sacra parent, sanctos tibi thuris honores
Accendant, plenaque humiles venerentur acerra,

IVLII ROSCII HORTINI

Beatissimæ Virgini Mariæ Hortinæ
Gratiarum Miraculis
Clarissimæ Sacrum.

Decursus Philosophiæ spacijs.

Ad Reuerendiss. D. Io. Vincenium
Cansachium.

Nunc quoniam post mille maris, terræque labores,

Post varios cæli casus tetigere carinæ,
Optatum Sophiæ portum; subducere pup-

pam.

Stat mihi, dum terram socij clamore salutant.

Tu Virgo Hortinis coleris, quæ collibus altis,
Gratia cui nomen grates has pectore ab imo
Accipit, quod grata potiar securus arena.

Mix dum præcelsa raucus de puppe magister
Iusserat è portu classis retinacula solui,

Amplæq. laxari sinuosis carbasa ventis;
Cum Scillam, Syetesq. inter diramq. Charybdim,
Monstraq. non vnquam nostro. conspecta sub axe
Me video infelix ventis horrentib. actum.

Eripui me met; sed adhuc quoq. perfida sensit
Saxa prope, & pluuias super imminere Triones.

Treis sine Sole dies medijs errauimus vndis,
Et totidem pulsus ventis sine sidere noctes;

Nec tamen immensum spæcium dimensus amica

impendere

48
Littora propexi, lacrymis licet illa profusa
Saepius optassem, iactisq. ad sidera votis.

O quoties agitata mari, iactata procellis
In breuia, & siccas, visu miserabile, arenas
Parua ratis, nunc occultis illudere saxis;
Saepe mari in medio cunctari, saepe rectoris
Turbinibus visa est vexata absorber aestu.
Immensus labor. ecce iterum per littora casus
Emensa antiquos, notosq. retexere cursus
Constituo. Terrebat enim via longa, marisque
Murmura, & elisis vibrati è nubibus ignes.

Sed vos ò socij tonsis queis tangere portum
Sors vetuit, fessam & iuncis religare carinam,
Gaudete; ipsa licet dulcis nec lumina mater
Praeserit, & patrio celebravit funera ritu.
Egregijs magnum est animis subiisse pericla.
Quanquam ego funereo te per vada salsa sequutus
Carminè Pichine aeternis adscribere Divis
Dum cupio, quos perpetuo Pax candida seruat,
Erexi tumulum viridi de cespite ad antrum
Tybridis, & memori decoravi marmora ferto.

At quis me superum per tot discrimina, per tot
Horrendos pelagi fluctus diuertere in oras
Iusserat has, laetumq. optatae aduortere ripae?

Te duce vera Dei genitrix, reginaq. Diuina
Terrarum pelagiq. vias, durosq. labores
Lustravi, solers varios dum saepe recursus
Naturae admiror, radiantes aetheris ignes
Observo; & septem subter trepidantis signa.

Illinc digrediens, medium per inane volatum
Subduxi, densis laxet quid nubibus imbres
Atq. quis quatuor crepitanti gaudio tecta

Quac-

Quaestui rapidus tenues quis spiritus auras
 Sollicitet, quid tot moueat sub marmore bella;
 Aut cur praecipiti sonitu se se aethere mittant
 Fulmina, sulphureos glomeret quis nubibus ignes.

Hinc ò vos fontes sacri, vos flumina vidi,
 Teque Tybri in primis, lento qui gurgite in aequor
 Laberis, & placide serpens per amoena meorum
 Littora praecipiti praeterluis agmine ripas.

Nec minus interea quae sit data cuique potestas
 Indago, quis mentem homini, sensusque ministret:
 Quis Deus ingentem molem, lucentiaque astra
 Dirigat, & quicquid solers natura creauit.

Huc ubi deuentum est, per tot discrimina tutos
 Euasisse iuuat, durum & tenuisse per undas
 Mentis iter intrepida, atq. viam per inhospita saxa
 Difficilem superasse, animum dum multa retardant,
 Et variae ambages terrent, fraudesq. locorum.

Tu tamen ò lux clara Poli sanctissima Virgo,
 Treis annos pelago erranti tua lumina cymbae
 Ostendis, fidemque mihi das tangere portum.

Quas grates, quae digna tuo mea carmina honore
 Cantabit cithara, aut numeris resonantia plethra?
 Quis morbo labefacta diu languentia membra
 Hortino firmata solo sub robore duro

Narret, & accursus inopum, populique recursus?
 Multa equidem maiora fide, sed vera Nepotes
 Aeternum antiquae incident miracula rupi.

At nunc me maiora vocant per inane sequutum.
 Pande viam veneranda Parens. Volitare per alta
 Est animus, caelique super septemplex orbes.
 Fausta ad sis, praesensque animum, viresque ministra:
 Ut pleno pu... subeat tuta officia vento;
 Et tandem... nas victricia ferta carinae.

ad sis

INDEX

RERUM SACRARUM

LIBER PRIMVS.

P roceium.	3
In diem Annunciationis B. Mariæ Virginis.	6
In Visitationem B. Mariæ.	8
In Natalem Domini.	11
In Epiphaniam.	15
In Sanctos Magos.	18
In Purificationem B. Mariæ Virg.	19
Fuga Christi in Aegyptum.	21
Innocentium cædes.	24
In Innocentes.	27
Fletus Christi super Hierusalem.	28
In Christum in Cruce pendentem.	30
In diem Pentecostes.	82
Iudicium extremum.	34

LIBER SECVNDVS.

Aliqua ex testamento veteri

I n mundi creationem.	40
Luctus David super Saule.	44
Precatio David post adulterium, & Viræ necem.	47
Hebræi Babylonicam captiuitatem deplorant.	50
In duritiam cordis Iudæorum.	52
In Aliquot Sanctos.	
In Assumptionem B. Mariæ Virg.	55
Laudes B. Mariæ Virg.	59
In Laudes B. Mariæ Virg.	62
In S. Michaelem Archangelum.	64
In S. Ioannem Baptistam.	65
Precatur Deum sub persona Ioannis Baptiste.	69
In S. Petri vincula.	70
In S. Laurentium Martyrem.	72

De SS. Faustino & Iouita Martyribus.	76
In S. Hieronymum.	77
In S. Benedictum Abbatem.	79
In S. Mariam Magdalenam.	81
In S. Caterinam Martyrem.	83
In S. Margaritam Martyrem.	85

LIBER TERTIVS.

Miracula aliquot.

A rbor infanti Christo incuruata.	93
Mirifica herbe vis Christi statuam contingentis.	94
Hebræus puer incendio liberatus.	97
Saculus Gregorii Episcopi in arborem.	100
Numi in rosas: Rosæ in numos.	103
Esculentæ in lapides conuersa.	105
In Turcas.	
In direptionem vrbis Nicoliz.	106
Ad Aloisium Arestium.	108
Gratias agit Deo pro victoria.	110
Sanctissimo.	114
Ad aliquot amicos.	
Ad Ansuinum Polam Taruisinum.	119
Ad Aurelium Portulacam Brixianum.	121
Ad Ioannem Baptistam Dionysium Auximam.	123

F I N I S.

ERRATA IN SACRIS.

<p>Pag. 13. ver. 18. potius. l. pe- ctus. 22. 23. mados. l. modos. 22. 17. athera. l. æthera, 22. 19. Vnquibusq;. l. Vnquibus 23. 18. reliquis. l. reliquit 23. 21. passimcū. l. passim cum 28. in arg. deslenit l. desleuit 29. 1. Fausibu. l. faucibus 30. 2. Innocu o. l. Innocuo 30. 5. patrios. l. patrios 31. 7. lucem. l. luce 34. 8. mergerates. l. merge ra- 34 in arg. illo l. illos (res 34. 13. lingueq;. l. linguaque 36. 25. atque. l. atque 40. 12. liugua. l. lingua 43. 32. veteris. l. verteris 44. in arg. Pro sperum. l. Pro- sperum 45. 31. circumseptrus. l. cir- cumseptrus 56. 18. Pastores; quæ. l. Pasto- resque 59. 13. inundis. l. in vndis 93. 20. silnit l. siluis 67. 1. Cumliquit. l. Cum liquit 67. 2. vbi siluestris. l. vbi sil- uestris 68. 3. Ingyros. l. In gyros</p>	<p>72. 4. vltima. l. vltime 75. 5. difficile. l. difficiles 89. 28. exprita. l. exterrita 97. 3. Syribus. l. Syrtibus 97. vlt. frequentant. l. frequen- tant 110. 8. anchoræ. l. anchora 101. 2. templis. l. templis 103. 6. lachryms sq;. l. lachry- masque 104. 19. illisericta. l. illi seriæ 109. 20. alui. l. altis 110. 5. amissa quæ. l. amissaq; 110. 16. par ricm. l. partim 110. 19. potentiam; cras. l. po- tentia metas, 112. 4. Sedem. l. sedem 112. 10. Adriacom. l. Adriacū 112. 17. folia. l. folia 113. 28. Moconlehe. l. Moco- niche 118. 14. seroque. l. seroque 120. 21. finat. l. finat. IN IDYLLIIS. 3. 2. accipe l. accipe 15. 10. atheream. l. ætheream 23. 24. pro auita. l. proauita.</p>
---	---

